

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM

UKRAJINSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

(Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia)

PRÍLOHA ISCED 2

Posúdila a schválila ÚPK pre ukrajinský jazyk

Bratislava 2010

UKRAJINSKÝ JAZYK A UKRAJINSKÁ LITERATÚRA

NIŽŠÍ SEKUNDÁRNY STUPEŇ VZDELÁVANIA S VYUČOVACÍM JAZYKOM UKRAJINSKÝM A VYUČOVANÍM UKRAJINSKÉHO JAZYKA

ÚVOD

Ukrajinský jazyk je jazykom národnostnej menšiny Ukrajincov – Rusínov žijúcich v Slovenskej republike. Možnosť učiť sa ho majú aj iní príslušníci slovenského národa a iných národností, ak o to prejavia záujem a rozhodnú sa navštevovať základné školy s vyučovacím jazykom ukrajinským alebo školy s vyučovaním ukrajinského jazyka.

Ukrajinský jazyk ako vyučovací predmet v národnostných školách sa vyučuje od 1. – 9. ročníka a spolu so štátnym jazykom je prostriedkom na osvojenie si všetkých ostatných predmetov.

Proces osvojovania spisovného ukrajinského jazyka v ročníkoch 5. – 9. nadväzuje na vedomosti žiakov získané v 1. – 4. ročníku ZŠ, čiastočne sa opiera aj o poznanie miestnych nárečí. Plní celý rad vzdelávacích funkcií, je prostriedkom dorozumievania sa, poznávania ľudstvom nahromadených kultúrnych hodnôt a tiež prostriedkom sebarealizácie osobnosti. Pomocou jazyka žiaci získavajú vedomosti o okolitom svete, integrujú sa do ľudského kolektívu a spoluvytvárajú národnú kultúru. Jazyk prispieva k rozvoju intelektu žiakov - ich pamäti, myslenia, predstáv, tvorivých schopností. Prostredníctvom jazyka si žiaci osvojujú morálne pojmy, ideály, vytvárajú vlastné presvedčenie.

Vyučovanie ukrajinského jazyka je zamerané na čítanie, počúvanie, ústny a písomný prejav s uplatnením tvorivého prístupu učiteľa aj žiaka. Oveľa menšia pozornosť je venovaná osvojovaniu gramatických pravidiel a memorovaniu vôbec.

V literárnej zložke je úlohou žiakov spoznávať autorské zázemie vývinu literatúry, pomocou textov umeleckej literatúry rozvíjať svoj rozhľad, fantáziu, cit, vôľové vlastnosti, charakter, estetické cítenie a hrdosť na svoj národ ako aj porovnávať spoločné znaky a osobitosti ukrajinskej literatúry.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Obsah výučby v tomto ročníku nadväzuje na učivo z predošlých ročníkov a ďalej ho rozširuje a prehľbuje. Východiskom koncepcie predmetu ukrajinský jazyk a literatúra je princíp didaktického konštruktivismu, ktorý podnecuje žiaka k tomu, aby sám objavoval svet a získaval vedomosti, zručnosti a správne postoje k okoliu. Výsledkom má byť žiak, ktorý je ochotný bádať a tvoriť aj v oblasti školského vzdelávania. Pri vyučovaní sa prihliada na cieľové požiadavky pre žiakov ZŠ.

Učivo obsahuje gramatické javy, slovnú zásobu, konverzačné témy, literárne učivo, ktoré obsahuje životopisy a diela jednotlivých autorov, členené podľa tematických celkov.

Učebný plán nadväzuje na učivo iných predmetov, vo veľkej miere sa realizuje porovnávanie so slovenským jazykom ale aj s ruským jazykom, ktorý sa žiaci učia tiež. Výučba sa realizuje v časovej dotácii 4 hodiny týždenne a počas vyučovania budú využívané všetky formy a metódy uvedené na konci.

CIELE PREDMETU

Hlavným cieľom ukrajinského jazyka a literatúry na základných školách v Slovenskej republike je formovanie národne uvedomelej, duchovne bohatej osobnosti, ktorá dokáže voľne a správne používať prostriedky ukrajinského jazyka v rôznych jazykových štýloch, žánroch a vo všetkých druhoch rečovej činnosti.

Základnými úlohami vyučovania ukrajinského jazyka a ukrajinskej literatúry na nižšom sekundárnom stupni vzdelávania je:

- vychovávať potrebu učiť sa rodný jazyk,
- formovať všel'udské hodnoty,
- rozvíjať komunikatívne schopnosti a návyky žiakov,
- mať kvalitný ústny a písomný prejav,
- podať poznatky o kultúre národa,
- umožniť spoznať vlastnú identitu žiakov a naučiť ich akceptovať inú.

Základné procesy, ktorými sa rozvíja vzdelávacia činnosť:

- Počúvanie s porozumením
- Komunikácia (hovorenie)
- Čítanie s porozumením
- Písanie

Cieľom vyučovania tohto jazyka je:

- Uvedomovanie si množstva jazykov, fungujúcich v Európe, pochopiť komunikatívny a dorozumievací cieľ ukrajinského jazyka, ktorý sa používa na rôznych územiach republiky, ale aj v rôznych sociálnych skupinách.
- Pochopením národnej kultúry Ukrajincov dospieť postupne k chápaniu podobných a odlišných skutočností a naučiť sa tolerovať iných a orientovať sa v mnohojazykovom prostredí. V súčasnosti sa komunikačná schopnosť rozvíja vo všetkých vyučovacích predmetoch, pričom zohľadňuje všetky špecifické potreby.
- Rozvíjať si všetky 4 rečové zručnosti, čítanie, písanie, počúvanie a ústny prejav.

Vo vyučovaní je na prvom mieste analýza a interpretácia textov z učebného plánu, ale aj tvorba vlastných ústnych alebo písomných prejavov, ktoré budú zodpovedať konkrétnej komunikačnej situácii. Táto analýza umožní žiakovi uvedomiť si okolie a samého seba vo vyučovacom procese. Žiak má možnosť učiť sa prejavovať svoj vzťah pozitívny alebo negatívny ku kolektívu v triede, prípadne ďalšiemu okoliu podľa toho, kde sa bude nachádzať. Pri tejto činnosti získava sebadôveru a schopnosť hodnotiť svoje klady a nedostatky, snaží sa vyjadriť svoje pocity, učí sa hodnotiť svoje správanie a predvídať dôsledky svojho správania.

UČEBNÉ ZDROJE

- Základom sú učebnice Ukrajinský jazyk pre 6.r. ZŠ, autorka Jolana Holendová, vydalo NITECH s.r.o. v roku 2005, Ukrajinská literatúra pre 7.r. ZŠ, autorka Adelia Kunderátová, vydalo vydavateľstvo NITECH s.r.o. v Prešove r. 2005, Ukrajinsko-slovenský slovník pre ZŠ a SŠ, autori Mária Čižmárová a Juraj Kunderát, vydalo EXCO Prešov r.2003, Slovensko – ukrajinský slovník, autor P.Bunganič, vydalo SPN 1985. Okrem toho sa budú používať

d'alšie slovníky, obrazový materiál a internet, podľa potreby videonahrávky, CD alebo DVD.

Koncepcia vyučovania ukrajinského jazyka sa premietne do:

- a) sústavy vzdelávacích cieľov,
- b) obsahu predmetu,
- c) realizačnej roviny vzdelávania.

Zmena v sústave vzdelávacích cieľov úzko súvisí s novým členením všeobecných cieľov vzdelávania, ktoré sa orientujú na kompetenčno-pojmový model výchovy a vzdelávania. Jazyková a slohová časť predmetu rozvíja predovšetkým interaktívne využívanie komunikačných nástrojov. Veľa tém ale slúži aj na rozvoj sociálnej interakcie v rámci heterogénnych skupín a formovania autonómneho správania.

V usporiadaní predmetu sa do popredia dostávajú komunikačné spôsobilosti. Faktograficky presýtený obsah sa zredukoval v prospech aktivít žiakov. Najväčší akcent sa pritom kladie na vlastnú tvorbu jazykových prejavov, prácu s informáciami, čitateľskú gramotnosť, schopnosť samostatne rozmýšľať a argumentovať ap. Najdôležitejšie však je, aby si žiak uvedomil potrebu samostatného vzdelávania pre svoj osobný vzdelanostný rast.

Znamená to, že riešením úloh žiak sám prichádza na základe usmerňovaného zážitkového vyučovania na nové poznatky, ktoré vyučujúci systematizuje a zovšeobecňuje.

Na druhom stupni ZŠ budeme pokračovať v komunikačnom a zážitkovom vyučovaní. Veľkú pozornosť budeme venovať získavaniu komplexných kompetencií, napr. dotvárať schopnosť žiakov interpretovať rôzne druhy súvislých aj nesúvislých textov. Veľký dôraz je na vlastnej produkcii ústnych aj písaných prejavov samotnými žiakmi.

OBSAH

JAZYK A KOMUNIKÁCIA

- 1) Jazyková zložka
- 2) Slohová zložka

LITERATÚRA

JAZYK A KOMUNIKÁCIA

V **jazykovej zložke** sú určujúcimi ciele rozvíjania komunikatívnych schopností žiakov. Jazyk je znakom národnej a individuálnej identity, je nástrojom myslenia a komunikácie medzi ľuďmi, čo by sa vo vyučovaní jazyka malo premietnuť do zámerného preferovania rozvoja komunikatívnych kompetencií, ktoré budú istým teoretickým i praktickým východiskom ich ďalšieho rozvíjania v ostatných vyučovacích predmetoch s ohľadom na ich špecifické potreby. Vlastnou tvorbou jazykových prejavov, prácou s informáciami, čitateľskou gramotnosťou, schopnosťou argumentovať by sa mal posilniť komunikatívno-zážitkový model vyučovania jazyka. Dobré zvládnutie jazykového učiva a najmä komunikatívnych kompetencií vytvára predpoklad na rozvinutie schopnosti úspešne sa uplatniť na trhu práce a v súkromnom živote.

Jazyková zložka obsahuje: vedomosti o jazyku, jeho zvukovej stránke, pravopise, lexikológii, morfológii a syntaxi. Uvedené javy odporúčame vysvetľovať s ohľadom na medzipredmetové javy (ukrajinčina/slovenčina) so zdôvodnením špecifických znakov, vlastných iba ukrajinskému jazyku.

Precvičovanie jazykového prejavu navrhujeme realizovať paralelne, respektíve v tesnej nadväznosti na slohovú zložku.

Témy **slohovej zložky** sú základom pre komunikáciu a schopnosť vyjadriť svoj názor na danú tému. Ústny prejav odporúčame precvičovať na každej vyučovacej hodine s prihliadnutím aj na osvojenie si dôležitých jazykových javov.

LITERATÚRA

V literatúre nejde len o schopnosť plynulo čítať slová a vety, ale aj o pochopenie textu ako celku, viesť žiakov k nadobudnutiu vzťahov k slovesným umeleckým dielam, k vlastným čitateľským zážitkom, k rozvíjaniu svojho pozitívneho vzťahu k literatúre a k ďalším druhom umenia vychádzajúcich z umeleckých textov a rozvíjaniu svojich emocionálnych a estetických cítení a vnímaní.

Učebné osnovy obsahujú požiadavku väčšieho dôrazu na pochopenie témy a autorského zámeru diel spisovateľov ukrajinskej, ale aj prekladov slovenskej a svetovej literatúry. Významné miesto by malo patriť spisovateľom miestnej ukrajinskej literatúry.

Prehľad o týždennej dotácii vyučovacích hodín podľa UP z roku 2008-06-24

Ročník	5.	6.	7.	8.	9.	Spolu
Triedy s VJU	5	4	4	5	5	23
Triedy s VUJ	*3	*3	*3	*3	*3	

* o počte hodín rozhoduje riaditeľstvo školy podľa podmienok a počtu prihlásených žiakov

Prehľad o počte kontrolných písomných prác

Písomné práce	5.r.	6.r.	7.r.	8.r.	9.r.
Diktáty	6	5	5	5	4
Slohové práce	1	2	2	2	2

Poznámka:

Počty nácvichných diktátov volí učiteľ podľa potreby. Nemusia to byť súvislé texty (môžu to byť slová, slovné spojenia, vety). Kontrolné diktáty (klasifikované) sa píše so zameraním na prebraté učivo. Odporúčame využiť súvislé texty. Napísaniu a oprave diktátu odporúčame venovať dve vyučovacie hodiny. Kontrolné slohové práce majú tematický charakter podľa voľby učiteľa. Na prípravu, napísanie a analýzu kontrolnej slohovej práce sa odporúčajú 3 vyučovacie hodiny.

ZÁVER

Navrhované učebné osnovy poskytujú široký priestor nielen pre učiteľa, ale aj pre uplatnenie individuálnych požiadaviek žiakov.

Vzdelávanie v danej oblasti smeruje k utváraniu a rozvíjaniu kľúčových kompetencií tým, že vedie žiakov k:

- podpore sebadôvery každého žiaka,
- osvojeniu si vedomostí a nadobudnutých kompetencií, ktoré im umožnia vzdelávať sa po celý ich život a zaujať aktívne miesto v sociokultúrnom prostredí,
- príprave všetkých žiakov tak, aby sa stali zodpovednými občanmi, schopnými podieľať sa na rozvoji demokratickej spoločnosti, pluralizmu a kultúrnej otvorenosti,

- zaručení rovnakých šancí sociálnej emancipácie pre všetkých žiakov,
- pochopeniu vzdelávania v príslušnom jazyku, v ktorom sa odráža historický a kultúrny vývoj národa a zároveň ako významný zjednocujúci činiteľ národného spoločenstva a ako dôležitý prostriedok celoživotného vzdelávania,
- vnímaniu a postupnému osvojovaniu si jazyka ako bohatého mnohotvárneho prostriedku, k získavaniu a odovzdávaniu informácií, k vyjadrovaniu vlastných postojov a názorov,
- zvládnutiu základných pravidiel medziľudskej komunikácie daného kultúrneho prostredia a nadobudnutiu pozitívneho vzťahu k jazyku v rámci interkultúrnej komunikácie,
- pestovaniu vedomia jazykovej príslušnosti k istému etniku, pocitu jazykovej príbuznosti a spolupatričnosti s inými etnikami prostredníctvom ovládania normy spisovného jazyka,
- viesť žiakov k zvyšovaniu jazykovej kultúry ich verbálnych ústnych i písomných jazykových prejavov.

PREHĽAD TEMATICKÝCH CELKOV

5. ROČNÍK

(5 hodín týždenne pre školy s VJU a s VUJ)

JAZYKOVÁ ZLOŽKA

ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA A PRAVOPIS (FONETIKA A ORTOEPIA)

Hláskoslovie a pravopis

Hlásky. Samohlásky a spoluhlásky. Grafické zachytenie samohlásky. Prízvučné a neprízvučné samohlásky. Artikulácia samohlások i, y, e, a, u, o. Znelé a neznelé spoluhlásky. Tvrdé a mäkké spoluhlásky.

Písmená. Zvukový význam písmen j+a, j+u, j+e, j+i, j+o, dz, dž, šč, mäkkého znaku a ich výslovnosť.

Abeceda. Abecedný poriadok samohlások a spoluhlások.

Slabika. Druhy slabík.

Prízvuk. Pohyblivý prízvuk.

Fonetická analýza slova.

LEXIKOLÓGIA

Slovná zásoba

Jednovýznamové a viacvýznamové slová. Rovnoznačné slová (synonymá). Rovnozvučné slová (homonymá). Slová s opačným významom (antonymá).

Slovotvorba

Ohybné a neohybné slová. Predpona, kmeň, prípona, zakončenie, kmeňový základ. Výslovnosť a napísanie predpôn z-, zi-, s-, roz-, bez-, pre-, pry-. Najčastejšie striedanie samohlások a spoluhlások v kmeňoch slov.

Slovotvorné prípony -s'k-, -c'k-, -z'k-, -stv-, -ctv-, -ztv-. Zdvojenie a predĺženie spoluhlások d, z, b, a, s pri slovotvorbe.

MORFOLÓGIA

Podstatné mená

Plnovýznamovosť. Ohybnosť. Životné a neživotné podstatné mená. Vlastné a všeobecné podstatné mená. Gramatický rod podstatných mien. Podstatné mená spoločného rodu. Gramatické číslo podstatných mien. Podstatné mená len v jednotnom a len v množnom čísle. Pád podstatných mien. Vokatív. Ohýbacie vzory podstatných mien. Morfológická analýza podstatného mena.

Prídavné mená

Plnovýznamovosť. Ohybnosť. Delenie prídavných mien na akostné, vzťahové a privlastňovacie. Skloňovanie a stupňovanie prídavných mien. Plné a krátke tvary prídavných mien. Prídavné mená tvrdej a mäkkej skupiny.

Morfológická analýza prídavného mena.

Slovesá

Plnovýznamovosť. Ohybnosť. Základný tvar – neurčitok. Kategória času prítomného, minulého a budúceho. Slovesá s časticou s'a, s'. Písanie častice ne so slovesom.

Morfológická analýza slovesa.

SYNTAX A INTERPUNKCIA

Slovné spojenie. Nadradené a podradené slovo. Typy slovných spojení.

Veta. Delenie viet podľa obsahu na oznamovacie, opytovacie a želacie. Jednoduchá veta – dvojčlenná. Holá a rozvitá veta. Veta s viacnásobnými členmi. Základné vetné členy: podmet a prísudok.

Kontrolné diktáty

- a) počet: 6
- b) zameranie:
 - zhrnutie učiva 1. stupňa,
 - spoluhláskové skupiny, zdvojené spoluhlásky,
 - podstatné mená,
 - prídavné mená,
 - slovesá,
 - zhrnutie učiva 5.ročníka.

SLOHOVÁ ZLOŽKA

Stručná a podrobná reprodukcia textov.

Stručná a podrobná osnova (zostavená pomocou učiteľa).

Rozprávací slohový postup a jeho hlavné znaky. Kompozícia rozprávania (pred udalosťou, udalosť, po udalosti).

Členenie jazykového prejavu na odseky (myšlienkové celky).

Rozprávanie príbehu, zážitku (stručné a podrobné).

Rozprávanie podľa obrázkov. Vymyslieť výstižný humorný názov obrázku alebo krátkeho príbehu.

Pokus o napísanie rozprávania s prvkami humoru.

Dialogizácia (rolové čítanie).

Druhy blahoželaní a pozdravov. Formulácia textu a písanie adresy.

Bariérový a bezbariérový rozhovor: začiatok rozhovoru, formulácia a spôsob kladenia otázok, udržanie rozhovoru a jeho záver (simulovanie rozličných situácií).

Dialógy. Preklady zo SJ.

Opis detí a zvierat.

List.

Oznam.

Správa.

Písomné práce

a) počet: 1

b) zameranie:

- rozprávanie (vlastný zážitok, vymyslený príbeh).

Témy na rozvoj komunikačných zručností a vyjadrovacích schopností:

Dom.

Byt.

Členovia rodiny.

Denný režim.

Škola.

Školská jedáleň.

Povolania.

LITERATÚRA

1. Práca s literárnym textom – výrazné čítanie, vnímanie, prežívanie, hodnotenie, analýza, reprodukcia, dramatizácia, prednes.
2. Poznatky literárnohistorického charakteru – spisovatelia, ich literárna tvorba, kultúrne tradície, vzťah medzi literatúrou a inými druhmi umenia (hudobná výchova, výtvarná výchova, divadelníctvo). Literárna tvorba ukrajinskej menšiny na Slovensku.
3. Poznatky z teórie literatúry – druhy a žánre, štruktúra textu (postava, príbeh, prostredie, pásmo autora, pásmo postáv, členenie na odseky, kapitoly, veršovaná a neveršovaná tvorba), výrazové prostriedky.
4. Kultúrne aktivity žiaka – mimočítankové čítanie, práca s literatúrou v knižnici, práca s detskými časopismi, súťaže v prednese, návšteva filmových a divadelných predstavení, literárne exkurzie, vlastná literárna tvorba (v časopisoch, súťaže).

Tematické okruhy:

1. Vo svete rozprávok
2. Ľudová pieseň
3. Kalendárno-obradová poézia
4. Koledy
5. Vinše
6. Deti v literatúre

Poznámka:

Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelávania

(ISCED – International Standard Classification of Education)

Podľa medzinárodnej klasifikácie vzdelávania ISCED je 2.stupeň základnej školy (5. – 9. ročník) a nižšie ročníky 5 – 8-ročných gymnázií a konzervatórií (po ročník, ktorý zodpovedá 9.ročníku základnej školy) v slovenskej školskej sústave premenovaný na **ISCED 2 Nižšie sekundárne vzdelávanie** – vzdelávanie na nižšom sekundárnom stupni, ktoré nadväzuje na primárne vzdelávanie (1.stupeň ZŠ, 1. – 4.ročník) pred vstupom na vyššie sekundárne vzdelávanie (štvorročné gymnáziá a vyššie ročníky 5 – 8-ročných gymnázií (všeobecné vzdelávanie), stredné odborné školy (vrátane vyšších ročníkov konzervatórií) a stredné odborné učilištia (odborné vzdelávanie).

6. ROČNÍK

JAZYKOVÁ ZLOŽKA

Stupeň vzdelania	základné
Časový rozsah výučby	4 hodiny týždenne, spolu 132 hodín
Ročník	šiesty
Vyučovací jazyk	Ukrajinský jazyk

Počet a zameranie kontrolných diktátov v 6. ročníku ZŠ:

Zameranie:

- opakovanie učiva z 5. ročníka,
- pravopis apostrofu a mäkkého znaku,
- podstatné mená a prídavné mená, pravopis častice не s podstatnými a prídavnými menami,
- zámená a číslovky

Počet:

- 4 kontrolné diktáty

Počet a zameranie kontrolných slohových prác v 6. ročníku ZŠ:

Zameranie (výber):

- opis člena rodiny,
- písomný výklad s prvkami opisu,
- rozprávanie

Kontrolné práce:

- 2 písomné práce

Hodinová dotácia k učivu

Jazyk a konverzácia, sloh a štylistika -

2 hodiny týždenne

1. Úvod a opakovanie

4 hodiny

2. Fonetika a ortoepia, grafika a ortografia

4 hodiny

3. Apostrof	2 hodiny
4. Lexika	4 hodiny
5. Morfológia a ortografia:	
Podstatné mená	6 hodín
Prídavné mená	6 hodín
Číslovky	5 hodín
Zámená	6 hodín
Slovesá	4 hodiny
6. Syntax	5 hodín
7. Kontrolné práce	4 hodiny
Oprava	2 hodiny
Diktáty	4 hodiny
Oprava	4 hodiny
8. Opakovanie a písomné previerky	6 hodín
SPOLU	66 hodín

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

Pojmy pre 6. ročník ZŠ

Zvuková rovina jazyka

- poznačenie mäkkosti v ukrajínčine
- mäkký znak mäkkosť v ukrajínčine
- apostrof a jeho používanie
- materinský jazyk a spisovný jazyk
- stavba slova
- morfológia a ortografia
- syntax a punktuácia
- fonetika a ortoepia
- výslovnosť
- spojenia ťo a ьо
- striedanie spoluhlások
- lexikálna význam slova
- jednovýznamové a viacvýznamové slová
- priamy a prenesený význam slov
- synonymá, antonymá, homonymá

Tvaroslovná/morfologická rovina jazyka

- podstatné mená
 - konkrétne – abstraktné
 - životné – neživotné
 - skloňovanie podstatných mien
 - vlastné mená
 - pomnožné podstatné mená a rod pomnožných podstatných mien
 - skloňovanie jednotlivých vzorov
 - nesklonné podstatné mená
 - pravopis častice ne s podstatnými menami

- prídavné mená
akostné, vzťahové, prívlastňovacie
tvorenie prídavných mien
častica ne s prídavnými menami
pravopis zložených prídavných mien
stupňovanie prídavných mien
skupiny tvrdá a mäkká
skloňovanie prídavných mien
- číslovky
základné a radové
jednoduché, zložené a zložené
skloňovanie
rod, číslo, pád
čísllovky a v dátume
- zámená
osobné, prívlastňovacie, ukazovacia, zvrtné, opytovacie a vzťahové, označené a
neoznačené
- slovesá
tvorenie sloves
spôsoy sloves

Skladobná/syntaktická rovina jazyka

- holá veta
- rozvitá veta
- hlavné a vedľajšie vetné členy
- jednočlenná veta
- dvojčlenná
- úplná – neúplná
- oslovenie a priama reč

Sloh

- opis
- oznámenie
- konspekt
- správa
- Citát

Literatúra

- literárne rody a žánre
- literárne dielo
- dialóg a monológ
- epizóda a sujet
- literárny obraz
- obsah diela
- literárny portrét
- veršovanie: strofa, verš, rytmus, rým
- autorský jazyk a jazyk hrdinov

- repliky a „rémarky“
- archaizmy, neologizmy, dialektizmy, profesionalizmy a cudzojazyčné slová

Tematické celky z gramatiky

1. Úvod – bohatstvo materinského jazyka.
2. Opakovanie učiva z 5. ročníka: fonetika, ortoepia, grafika a ortografia, stavba slova, morfológia, syntax, pravopis interpunkčných znamienok.
3. Fonetika a ortoepia, grafika a ortografia.
4. Pravidlá užívania apostrofa.
5. Lexika: jednovýznamové a viacvýznamové slová, priamy a prenesený význam slov, synonymá, antonymá, homonymá.
6. Morfológia a ortografia: podstatné mená, prídavné mená, číslovky, zámená, slovesá.
7. Syntax: vedľajšie vetné členy, oslovenie, priama reč, dialóg, poviedka.
8. Opakovanie učiva.

Cvičenia v učebnici sú zamerané nielen na jeho upevnenie, ale aj na rozšírenie slovej zásoby, rôzne básničky, príslovia a porekadlá. Uvedené sú aj nárečové slová na odlišenie od spisovných. Tvorivé cvičenia sú zamerané na porovnávanie slovej zásoby slovenského a ukrajinského jazyka. Pravopisné cvičenia rozlišujú odlišný pravopis medzi slovenským a ukrajinským jazykom. Prekladové cvičenia umožňujú žiakom uvedomiť si, že nie vždy je možný doslovný preklad, nakoľko každý jazyk má svoje špecifiká.

Veľmi dôležité sú cvičenia s cieľom porovnania dĺžky v slovách, pretože ukrajinský jazyk nepozná dĺžku v pravopise, má svoj rôznorodý prízvuk.

Diktáty sú zamerané na slovnú zásobu a gramatické javy.

Na konci každého celku je test na preverenie vedomostí z prebraného učiva.

Konverzácia k hovorovým témam

1. Najvyšší dar.
2. V meste.
3. Na pošte.
4. V divadle.
5. V lekárni.
6. Hudba.
7. Kupujeme odevy a obuv.
8. Na stanici.
9. Lekárske rastliny.
10. Ochráňujme prírodu.
11. Hádka pri veľkonočnom stole.
12. Naše festivaly.
13. Čo vieme o Ukrajine.

Cvičenia k témam sú zamerané na tvorenie rôznych slohových útvarov, na tvorenie viet so slovnou zásobou, na dejiny Ukrajiny a Slovenska. Žiaci rozvíjajú logické myslenie, učia sa reálie o Ukrajine, poznávajú aj Slovensko, dopĺňa sa učivo z enviromentálnej výchovy, pokračuje sa vo výchove spoločenského správania. Dôraz sa kladie aj na potrebu čítania a doplnenie si vedomostí z literatúry. Rozširuje sa slovná zásoba s dôrazom na jej správne štylistické a slohové použitie. Rozvíja sa tiež štylizácia žánrov rozprávania, opisu a výkladu s cieľom tvorenia

vlastných prác. Žiaci si precvičujú priamu reč s prvkami monológu a dialógu. Učia sa napísať poviedku podľa pravidiel ukrajinskej štylistiky.

SLOHOVÁ ZLOŽKA

1. Opis.
2. Označenie.
3. Inzerát.
4. Rozprávanie.
5. Konspekt.
6. Správa a poznámka.
7. Výpis.
8. Ústne a písomné dielo v ukrajinskom jazyku opovidanňa.

Formy a metódy vyučovania:

Metódy rozvíjajúce spôsobilosti pri práci s IKT:

- využitie internetu na získavanie informácií
- práca s internetovými jazykovými príručkami, prekladovými a výkladovými slovníkmi
- práca s vhodnými odbornými textami, obrazovým materiálom a výukovými programami

1. Podľa počtu žiakov:

- frontálne – formy hromadnej práce
- skupinové – vyučovanie skupín žiakov (5 – 7 žiakov v skupine)
- individuálne – vyučovanie s jednotlivcami

2. Podľa dĺžky trvania:

- krátkodobé (napr. vyučovacia hodina)
- dlhodobé (výlet, exkurzia)

3. Podľa druhu a obsahu činnosti:

- formy zamerané na teoretické vyučovanie

4. Podľa organizovanosti:

- organizované formy
- spontánne vznikajúce činnosti (spravidla realizované samotnými žiakmi)

5. Podľa aktivity žiakov:

- aktivizujúce formy (napr. súťaže, kvízy)

6. Podľa etáp vyučovacieho procesu:

- motivačné (metódy usmerňujúce záujem o učenie)
- expozičné (metódy prvotného oboznamovania žiakov s učivom)
- fixačné (metódy opakovania a upevňovania učiva)
- diagnostické a klasifikačné (metódy hodnotenia, kontroly a klasifikácie)

7. Podľa hodnotenia:

- pravidelné kontrolovanie domácich úloh
- ústne frontálne skúšanie

- ústne individuálne skúšanie
- písomné previerky
- diktáty
- písomné práce kontrolné a slohové
- sebahodnotenie a hodnotenie iných
- skupinové hodnotenie

Pri vyučovaní sa použije typická štruktúra vyučovacej hodiny, prípadne učiteľ zvolí inú formu podľa obsahu hodiny, zloženia triedy a využitia foriem a metód.

- organizačná časť hodiny
- kontrola domácej úlohy
- opakovanie učiva (môže i nemusí byť spojená s hodnotením)
- vytváranie nových vedomostí, zručností a návykov (viacerými metódami)
- opakovanie a upevňovanie prebratého učiva (viacerými metódami, a v nových zmenených situáciách)
- uloženie domácej úlohy
- krátke zhodnotenie práce
- záver vyučovacej hodiny

Typológia vyučovacích hodín / podľa voľby učiteľa/

- klasická hodina
- hodina problémového vyučovania
- hodina precvičovania, opakovania
- hodina s prevahou výchovného pôsobenia

Fázy vyučovacích hodín / takisto možná variabilnosť/

- 1 prípravná časť hodiny
2. hlavná časť hodiny
3. záverečná časť hodiny

Hodnotenie žiakov

Metódy a prostriedky hodnotenia

Pri hodnotení žiaka sa berie do úvahy to, čo sa žiak naučil, ako zvládol učivo, čo dokázal, ako využil osvojené vedomosti. Hodnotenie je i prostriedkom motivácie. Zohľadňujú sa výkony žiaka pri všetkých formách práce (samostatná, skupinová, domáca, ...).

Vo vyučovacom predmete sa využíva:

Formatívne hodnotenie, ktoré umožňuje žiakovi odstraňovať nedostatky, poskytuje mu rady na zlepšenie. Ide o **slovné hodnotenie**, výsledkom ktorého nie je známka. Na tento typ hodnotenia sa kladie veľký dôraz, pretože pomáha žiakovi napredovať. Uplatňuje sa pri skupinovej práci, pri žiakovej práci na vyučovacej hodine, pri projektoch.

Formálne hodnotenie, na ktoré bude žiak vopred upozornený.

Priebežné a záverečné hodnotenie, ktoré predstavujú konečné hodnotenie žiakovej činnosti.

Sumatívne hodnotenie a následná klasifikácia: ústna odpoveď (umožňuje hodnotiť hĺbku žiakových vedomostí), štvrtročná práca, kontrolná písomná práca, testy tematických celkov, individuálne projekty, samostatné aktivity žiaka .

Medzipredmetové vzťahy

Ukrajinský jazyk sa vyučuje v porovnávaní s inými slovanskými jazykmi, pretože žiaci sa učia o slovanských jazykoch už od základnej školy. Na škole sa učia nielen slovenský a ukrajinský, ale aj ruský jazyk, čo im určite pomáha pri osvojení si všetkých zložiek jazyka: gramatiky, štylistiky a literatúry. Pri vyučovaní tém učitelia stále porovnávajú so žiakmi spoločné a odlišné pojmy a delenia v rámci všetkých častí jazyka. Tento medzipredmetový vzťah sa využíva aj v cvičeniach z gramatiky ako aj v kompozícii a členení rôznych definícií a pravidiel z literatúry. Štylistika týchto jazykov je tiež veľmi podobná, lebo sa s ňou stretávajú aj v praxi, v učebniciach, tlači, v odbornej knižničnej literatúre a určite aj na internete, pretože aj v škole sa využíva moderná technika. Niektoré pojmy sa dokonca stali internacionálnymi, s ktorými sa žiaci stretávajú aj v angličtine alebo nemčine, pretože sa taktiež v škole vyučujú ako povinné alebo voliteľné predmety.

LITERATÚRA

2 hodiny týždenne

Učivo z literatúry nadväzuje na 5. ročník a pokračuje v prehĺbení vedomostí o nových spisovateľoch, literárnych útvaroch a druhoch. V učebnici pre tento ročník sú spisovatelia a ich diela rozdelení do piatich častí podľa tematiky:

I. Ukrajinská ústna ľudová poetická tvorba	1 hodina
1. Lyrické piesne	3 hodiny
2. Historické piesne	3 hodiny
3. Ukrajinské dумы	3 hodiny
4. Ukrajinské piesne- balady	3 hodiny
5. Ukrajinské národné príbehy a legendy	3 hodiny
6. Piesne literárneho pôvodu	2 hodiny
II. Pojmy o literárnych rodoch a žánroch	8 hodín
1. Literárna balada	2 hodiny
III. Človek sa spoznáva v bájke	7 hodín
IV. Človek a príroda	8 hodín
1. Pojmy o veršovaní	1 hodina
V. Zobrazenie života detí v umeleckej literatúre	22 hodín
1. Zaujímavosti z encyklopédie	1 hodina
2. Stručne o autoroch	1 hodina
3. Pojmy z teórie literatúry	2 hodiny

VÝKONOVÉ ŠTANDARDY

Výkonový štandard obsahuje súhrn vedomostí a zručností, ktoré má žiak získať a osvojiť si z daného tematického celku v príslušnom ročníku, aj keď na rôznej úrovni.

Ak žiaci zvládnu učivo v uvedenom rozsahu, učiteľ má možnosť diferencovať nároky na žiakov v závislosti od ich schopností a záujmov. Pedagóg má možnosť učivo prehľbovať

a rozširovať. Požiadavky na vedomosti a zručnosti žiakov sú sformulované ako očakávané intelektuálne výkony žiakov tak, aby podľa nich bolo možné merať a hodnotiť zvládnutie základného učiva.

1. Definovať pojmy zo všetkých zložiek /jazyka, štylistiky, slohu, literatúry/
2. Vysvetliť a určiť gramatické javy a použiť ich v praxi
3. Diskutovať o problematike, týkajúcej sa hovorových a konverzačných tém
4. Vysvetliť pojmy, preberané v jednotlivých témach
5. Rozlíšiť a určiť jednotlivé diela a spisovateľom v literatúre

Čítanie s porozumením

- I. Zamerať svoje čítanie podľa potreby
- II. Pochopiť význam textu
- III. Pochopiť formálnu stránku textu
- IV. Odlíšiť vetu a text
- IV. Pochopiť zmysel umeleckého a vecného textu vzhľadom na využitie
- V. Pochopiť význam lexikálnych jednotiek

Písanie

- I. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum
- II. Organizovať text z hľadiska kompozície
- III. Zosúladiť štylistickú úroveň s cieľom písania a čitateľmi.
- IV. Štylizovať jednoduché vety a jednoduché súvetia
- IV. Používať informácie a textové pasáže z iných zdrojov, napr. humorný príbeh a materiál z iných médií
- V. Transformovať texty z jedného žánru do druhého
- VI. Opakované čítanie a oprava konceptu textu so zameraním na gramatiku, interpunkciu a pravopis
- VII. Revidovať a editovať koncept s využitím spätnej väzby od učiteľa a spolužiakov
- IX. Rešpektovať jazykové pravidlá

Počúvanie a hovorenie

- I. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum
- II. Organizovať a rozvíjať svoje myšlienky v súlade s komunikačnou situáciou
- III. Používať informácie a textové pasáže z iných zdrojov, napr. humorný príbeh a materiál z iných médií vo vlastnej tvorbe
- IV. Používať slovnú zásobu primeranú určitému cieľu komunikácie a publiku
- IV. Štylizovať jednoduché holé a rozvité vety v texte
- V. Rešpektovať jazykové pravidlá
- VI. Využívať pri komunikácii mimojazykové prostriedky

Obsah učiva z ukrajinskej literatúry

I. Ukrajinšská ústna ľudová poetická tvorba.

1.	Lyrické piesne:	„Розпрягайте хлопці коні“ „Кучерява Катерина“ „ За городом качки“ „Ой на горі жита много“ „ Над горою, високою“ „Співайте, дівчата“ „Плачуть мої чорні оч“ „ Голубе, голубе“ „Дротаре, дротаре“	Vypriahnite chlapci kone Kučeravá Katarína Za záhradou kačky Oj na hore veľa žita Nad vysokou horou Spievajte dievčatá Plačú moje čierne oči Holúbok, holúbok Drotári, drotári
2.	Historické piesne	„ Село наше запалили“ „ Маковицька пісня“ „Ой Чесаре, Славний хлопе“ „Ой на горі Синаторі буки зеленіють“	Dedinu našu zapálili Makovičká pieseň Oj Česaru, slávny chlape Oj na hore Sinatore buky sa zelenajú
3.	Ukrajinšské dumy	„Дума про козака Голоту“	Duma o kozákov Holotovi
4.	Ukrajinšské piesne - balady	„Ой не ходи Грицю“ „Оженила мати неволею сина“	Oj nechod' Hric Oženiла matka nevoľou syna
5.	Ukrajinšské ľudové Príbehy a legendy	„Про запорожців“ „Лілеї“ „Звідки взялася жаба“	O Zápороžcoch Lalie Odkiaľ sa vzala žaba
6.	Piesne literárneho pôvodu	„Іхав козак за Дунай“ „ По той бік гора“ „Місяць на небі“ „Журба“	Išiel kozák za Dunaj Na tomto brehu hora Mesiac na nebi Smútok

II. Pojmy o literárnych rodoch a žánroch.

Вороний Микола	„Привітання„
Voronuj Mykolaj	Privítanie
Олесь Олександр	„Все навколо зелене“
Oles Olexander	Všetko naokolo sa zelená
Лазорик Федір	„Ластівки і діти“
Lazoryk Fedor	Lastovičky a deti
Висікан Панас	„Як ракета на місяць полетіла“
Vysikan Panas	Vyletela raketa na mesiac
Крालицький Анатолій	„ Князь Лаборець“
Kralyckuj Anatolij	Cár Laborec
Верн Жуль	„Плавучий острів“
Vern Jules	Plávajúci ostrov

III. Literárna balada

Шевченко Тарас	„Лілея“
Ševčenko Taras	Ľalia
Малишко Валентина	„Балада про бабу Соломинку“
Mališko Valentina	Balada o babe Solomynke

IV. Človek sa spoznáva v bájke

Езоп	„Хліборобські діти“	„Подорожні і Ведмідь“
Ezop	Roľnícke deti	Cestujúci a Medved'
Сковорода Григорій	„Зозуля та Дрізд“	Бджола та Шершень“
Skovoroda	Kukučka a drozd	Včela a sršeň
Гребінка Євген	„Ведмежий суд“	
Hrebinka Jevhen	Medvedí súd	
Глібов Леонід	„Осел і Соловей“	
Hlibov Leonid	Osol a slávik	
Боровиковський Левко	„Метелик“	„Клим“
Borovykovsky Levko	Motýlik	Klym
Жарко Яків	„Вовча вдяка“	
Žarko Jakiv	Vlčia vďaka	
Невицька Ірина	„Сова і Орел“	
Nevická Irina	Sova a Orol	
Ксеняк Микола	„Тупа Сокира“	
Kseňak Mikuláš	Tupá sekera	

V. Človek a príroda.

Шевченко Тарас	„Рева та стогне Дніпр широкий“
Ševčenko Taras	Reve a stená Dneper široký

VI. Pojmy o veršovaní.

Познанська Марія	„Спасибі людям, що зростили ліс“
Roznaňská Mária	Vďaka ľuďom, čo vypestovali les
Сингаївський Микола	„Голос природи“
Synhajivsky Mikuláš	Hlas prírody
Познанська Марія	„Конвалії“
Roznaňská Mária	Konvalinky
Скомаровський Вадим	„Непосидько-вітерець“
Skomarovský Vadim	Neposedný vietor
Грінчак Василь	„Як Максимко зиму шукав“
Hrinčák Vasil'	Ako Maximko zimu hľadal
Пшимановський Януш	„Витівки Йонатана Коота“
Pšimanovský Januš	Výmysly Jonatana Koota
Лазорик Федір	„Люблю тебе, рідний краю“
Lazoryk Fedor	Ľúbim ťa, rodný kraj
Мацинський Іван	„Літня ніч“
Macyňský Ivan	Letná noc
Іваненко Оксана	„Пупавка“
Ivanenko Oksana	Pupavka
Дісней Уолт	„Бембі“

Disney Wolt	Bembi
Кравченко Уляна	„Зозуля“
Kravčenko Uaľna	Kukučka

VII. Zobrazenie života detí v umeleckej literatúre.

Шевченко Тарас	„Учітеся, брати мої“
Ševčenko Taras	Učte sa, bratia moji
Грабович Іларіон	„Люби!“
Hrabovič Ilarion	Miluj!
Олійник Степан	„Ледар-брехунець“
Olijnyk Štefan	Lenivec-klamár
Олесь Олександр	„Два хлопчики на ставочку“
Oles Olexander	Dvaĵa chlapci pri rybníku
Симоненко Василь	„Подорож у країну навпаки“
Symonenko Vasyľ	Cesta do krajiny naopak
Нестайко Всеволод	„Таємниця графа Монте-Крісто“
Nestajko Vsevolod	Tajomstvo grófa Monte-Kristo
Чистяков Володимир	„Чи існує телепатія?“
Čišt'akov Vsevolod	Či existuje telepatia?
Стельмах Михайло	„Чому в зайця не болять зуби“
Steľmach Michajlo	Prečo zajaca nebolia zuby
Висікан Панас	„За що мене лопухом дражнили“
Vysikan Panas	Za čo ma dráždili lopuchom
Гончар Олесь	„Бригантина“
Hončár Oles	Vryhantyna
Боролич Юрко	„Його день серед нас“
Borolič Juraj	Jeho deň medzi nami
Тютюнник Григор	„Климко“
Ťuťunnyk Juraj	Klymko
Носов Микола	„Незнайко на острові дурнів“
Nosov Mikuláš	Nevedomec na ostrove hlupákov
Костецький Анатолій	„Контакт“
Kostecký Anatolij	Kontakt
Білоус Дмитро	„А в Михайла хата скраю“
Bilous Dmitro	A Michajlo má domček skraja
Трублаїні Микола	„Волохан“
Trublajini Mikuláš	Volochan
Єфімов Олександр	„Таємниця одна на всіх“
Jefimov Olexander	Tajomstvo jedno pre všetkých
Рильський Максим	„Ким хочеш бути, хлопчику, в житті?“
Ryľský Maxim	Kým chceš byť, chlapče, v živote?
Барадулін	„В країну знань“
Baradulin	Do krajiny vedomostí
Нестайко Всеволод	„Робінзон КуКурузо“
Nestajko Vsevolod	Robinzon Kukuruzo

1. Zaujímavosti z encyklopédie.

2. Krátke vedomosti o autoroch.
3. Pojmy z teórie literatúry.

Pri konkrétnych dielach jednotlivých spisovateľov sa preberá aj teória literatúry, kde si žiaci opakujú už preberané pojmy z literárnych žánrov a básnických prostriedkov. Keďže je tu zastúpené množstvo spisovateľov, žiaci dopĺňujú a učia sa nové pojmy, s nadväznosťou na predchádzajúce ročníky.

Učia sa a dopĺňujú pojmy ako literárne dielo, lyrické, epické a dramatické žánre, dialóg, monológ, replika, epizódy, obrazy, remarky, opis, obsah diela, literárny portrét, veršovanie, riadok strofa, rytmus a rýmovanie v poézii, typy rýmovania, jazyk literárneho diela. Z encyklopédie sa dozvedia o zaujímavostiach, ktoré nenájdu hocikde. Okrem toho majú aj krátke životopisy o jednotlivých spisovateľoch. Na konci majú prehľadnú tabuľku, ktorá im umožní ľahšie zapamätať pojmy z teórie literatúry a literárne diela. Podľa novej koncepcie sa žiaci viac zameriavajú na vyjadrovanie svojich pocitov a dojmov z prečítaného diela, analyzujú dielo z pohľadu správneho pochopenia a vysvetlenia myšlienok, aby vedeli rozoznať komické od vážneho, fantáziu od reality, pojmy konkrétne, historické, večné a všeobecné. Pri jednotlivých žánroch sa učia čítať aj v úlohách hrdinov alebo v úlohe rozprávačov.

Z výchovného hľadiska sa vysvetľujú pojmy jednota, spravodlivosť, múdrosť, ľudskosť a iné, aby sa žiaci naučili rozlíšiť a vyjadriť odsúdenie negatívneho a pochváliť pozitívne, aby v nich prevládol optimizmus nad pesimizmom.

7. ROČNÍK

JAZYKOVÁ ZLOŽKA

Stupeň vzdelania	základné
Názov predmetu	ukrajinský jazyk a literatúra
Časový rozsah výučby	4 hodiny týždenne, spolu 132 hodín
Ročník	siedmy
Vyučovacia jazyk	Ukrajinský jazyk

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Obsah výučby nadväzuje na učivo z predošlých ročníkov a ďalej ho rozširuje a prehĺbuje. Východiskom koncepcie predmetu ukrajinský jazyk a literatúra je princíp didaktického konštruktivismu, ktorý podnecuje žiaka k tomu, aby sám objavoval svet a získaval vedomosti, zručnosti a správne postoje k okoliu. Výsledkom má byť žiak, ktorý je ochotný bádať a tvoriť aj v oblasti školského vzdelávania.

Učivo obsahuje gramatické javy, slovnú zásobu, konverzačné témy, literárne učivo, ktoré obsahuje životopisy a diela jednotlivých autorov, členené podľa tematických celkov.

Učebný plán nadväzuje na učivo iných predmetov, vo veľkej miere sa realizuje porovnávanie so slovenským jazykom. Výučba sa realizuje v časovej dotácii 4 hodiny týždenne a počas vyučovania budú využívané všetky formy a metódy uvedené na konci.

Vo vyučovaní je na prvom mieste analýza a interpretácia textov z učebného plánu, ale aj tvorba vlastných ústnych alebo písomných prejavov, ktoré budú zodpovedať konkrétnej komunikačnej situácii. Táto analýza umožní žiakovi uvedomiť si okolie a samého seba vo vyučovacom procese. Žiak má možnosť učiť sa prejavíť svoj vzťah, pozitívny alebo negatívny, ku kolektívu v triede, prípadne ďalšiemu okoliu, podľa toho, kde sa bude nachádzať. Pri tejto činnosti získava sebadôveru a schopnosť hodnotiť svoje klady a nedostatky, snaží sa vyjadriť svoje pocity, učí sa hodnotiť svoje správanie a predvídať jeho dôsledky.

CIELE PREDMETU

Cieľom vyučovania tohto jazyka je aj to, aby si žiak uvedomoval množstvo jazykov, fungujúcich v Európe, pochopil komunikatívny a dorozumievací cieľ ukrajinského jazyka, ktorý sa používa na rôznych územiach republiky, ale aj v rôznych sociálnych skupinách.

Pochopením národnej kultúry Ukrajincov dospeje postupne k chápaniu podobných a odlišných skutočností a naučí sa tolerovať iných a orientovať v multikultúrnom prostredí.

V súčasnosti sa komunikačná schopnosť rozvíja vo všetkých vyučovacích predmetoch, pričom zohľadňuje všetky špecifické potreby.

Budú sa rozvíjať všetky 4 rečové zručnosti, čítanie, písanie, počúvanie a ústny prejav.

UČEBNÉ ZDROJE

Pri vyučovaní sa prihliada na cieľové požiadavky pre žiakov ZŠ. Základom sú učebnice Ukrajinský jazyk pre 7.r. ZŠ, autorka Jolana Holendová, vydalo NITECH s.r.o. v roku 2005, Ukrajinská literatúra pre 7.r. ZŠ, autori Ľudmila Sokolová a Ivan Sidor, vydalo Slovanské progresívne vydavateľstvo – prima v Bratislave v roku 1998, Ukrajinsko-slovenský slovník pre ZŠ a SŠ, autori Mária Čižmárová a Juraj Kundrát, vydalo EXCO Prešov r.2003, Slovensko – ukrajinský slovník, autor P.Bunganič, vydalo SPN 1985. Okrem toho sa budú používať rôzne obrazové materiály, rôzne slovníky podľa potreby, internet, video prehrávky, DVD alebo CD podľa tematiky.

Koncepcia vyučovania ukrajinského jazyka sa premietne do:

1. sústavy vzdelávacích cieľov,
2. obsahu predmetu,
3. realizačnej roviny vzdelávania.

Zmena v sústave vzdelávacích cieľov úzko súvisí s novým členením všeobecných cieľov vzdelávania, ktoré sa orientujú na kompetenčno-pojmový model výchovy a vzdelávania. Jazyková a slohová časť predmetu rozvíja predovšetkým interaktívne využívanie komunikačných nástrojov. Veľa tém ale slúži aj na rozvoj sociálnej interakcie v rámci heterogénnych skupín a formovania autonómneho správania.

V usporiadaní predmetu sa do popredia dostávajú komunikačné spôsobilosti. Faktograficky presýtený obsah sa zredukoval v prospech aktivít žiakov. Najväčší akcent sa pritom kladie na vlastnú tvorbu jazykových prejavov, prácu s informáciami, čitateľskú gramotnosť, schopnosť samostatne rozmýšľať a argumentovať ap. Najdôležitejšie však je, aby si žiak uvedomil potrebu samostatného vzdelávania pre svoj osobný vzdelanostný rast.

Znamená to, že riešením úloh žiak sám prichádza na základe usmerňovaného zážitkového vyučovania na nové poznatky, ktoré vyučujúci systematizuje a zovšeobecňuje.

Na druhom stupni ZŠ budeme pokračovať v komunikačnom a zážitkovom vyučovaní. Veľkú pozornosť budeme venovať získavaniu komplexných kompetencií, napr. dotvárať

schopnosť žiakov interpretovať rôzne druhy súvislých aj nesúvislých textov. Veľký dôraz je na vlastnej produkcii ústnych aj písaných prejavov samotnými žiakmi.

Počet a zameranie kontrolných diktátov v 7. ročníku ZS

Zameranie (výber):

- opakovanie učiva zo 6. ročníka,
- lexika,
- frazeológia,
- príslovky,
- predložky.

Počet:

- 4 kontrolné diktáty

Počet a zameranie kontrolných slohových prác v 7. ročníku ZŠ:

Zameranie:

- pozdrav a pohľadnica,
- list priateľovi za hranice

Počet:

- 2 písomné práce

Hodinová dotácia k učivu z jazyka.

Jazyk	2 hodiny týždenne
Opakovacie témy zo 6. r.	6 hodín
Lexika jazyka	4 hodiny
Tvorenie slov	4 hodiny
Frazeológia	2 hodiny
Slovesá	3 hodiny
Príslovky	11 hodín
Predložky	3 hodiny
Spojky	3 hodiny
Častice	2 hodiny
Citoslovčia	2 hodiny
Opakovacie témy za 7. r.	6 hodín
Kontrolné práce	4 hodiny
Oprava	2 hodiny
Diktáty	4 hodiny
Oprava	4 hodiny
Opakovanie a písomné previerky	6 hodín
SPOLU:	66 hodín

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

Pojmy pre 7. ročník ZŠ

Významová/lexikálna rovina jazyka

- slovná zásoba

- spisovné slová - nespisovné slová
- domáce slová - cudzie slová
- zastarané slová - nové slová
- slangové slová
- neutrálne a citovo zafarbené slová
- skratky, značky

Tvorenie slov

- predponami
- príponami
- základové slovo, odvodené slovo
- slovotvorný základ
- skladanie

Tvaroslovná/morfologická rovina jazyka:

Slovesá

- činný a trpný rod
- prídavné slovo dokonavého a nedokonavého vidu
- typické slovné spojenia s prídavnými

Príslovky

- delenie a stupňovanie
- pravopis (zdvojené spoluhlásky)

Častica ne s príslovkami

- prechodník a jeho pravopis
- používanie prechodníkového spojenia v ukrajinčine

Predložky

- odlišnosti používania jednotlivých pádových predložiek v slovenskom a ukrajinskom jazyku

Spojky

- delenie a pravopis

Častice

- delenia a pravopis
- častica ne s rôznymi slovnými druhmi

Citoslovcia

- interpunkcia pri citoslovcích

Sloh

- statický opis
- dynamický opis
- umelecký opis
- rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba)
- projekt
- správa o riešení/výsledku projektu ústna/písomná
- diskusia
- dialóg

- artikulácia
- sila hlasu
- gestikulácia
- mimika a postoj

LITERATÚRA

Literárne rody a žánre

Lyrika, epika a dráma

Novela

Oповідanňa

Povist'

Román

Virš

Spivomovka

Vertepná dráma

Kalendárna a obradová poézia

Koľadky

Vesňanky

Vinčuvanňa

Rusaľni pisni

Obrjadovi pisni

Obžinkovi pisni

Prytči

Strofa

Rýmovanie a rytmus básní

Básnické prostriedky

Tematické celky z gramatiky

1. Miesto ukrajinského jazyka medzi inými slovanskými jazykmi (slovenský, ruský, český, poľský).
2. Lexika ukrajinského jazyka podľa jej pôvodu.
3. Lexika ukrajinského jazyka podľa jej použitia.
4. Zastarané a nové slová v slovníku.
5. Tvorenie slov a zloženie slova.
6. Spôsoby tvorenia slov.
7. Frazeológia a ustálené slovné spojenia..
8. Slovesá, činný a trpný rod.
9. Príčastie dokonavého a nedokonavého vidu.
Typické ukrajinské spojenia s príčastím.
10. Príslovky a ich delenie.
11. Stupňovanie prísloviak a ich pravopis.
12. Pravopis častíc s príslovkami., zdvojené spoluhlásky.
13. Prechodník a jeho používania.
14. Neohybné slovné druhy. Predložky.
15. Spojky, ich delenie a pravopis.
16. Častice, ich delenie a pravopis.
17. Citoslovcia a používanie interpunkcie.

V učebnici sú rôzne typy cvičení na osvojenie učiva, jeho upevnenie, rôzne básničky, príslovia a porekadlá. Uvedené sú aj nárečové slová na odlišenie od spisovných.

Tvorivé cvičenia sú zamerané na porovnávanie slovnej zásoby slovenského a ukrajinského jazyka.

Pravopisné cvičenia rozlišujú odlišný pravopis medzi slovenským a ukrajinským jazykom.

Prekladové cvičenia umožňujú žiakom uvedomiť si, že nie vždy je možný doslovný preklad, nakoľko každý jazyk má svoje špecifiká.

Veľmi dôležité sú cvičenia s cieľom porovnania dĺžky v slovách, pretože ukrajinský jazyk nepozná dĺžeň v pravopise, má svoj rôznorodý prízvuk.

Diktáty sú zamerané na slovnú zásobu a gramatické javy.

Konverzácia k hovorovým témam – 1 hodina týždenne.

1. Škola
2. Naše prázdniny
3. Rodinný album
4. Knihy – naši najlepší priatelia
5. Prvá svetová detská organizácia
6. Rodná zem
7. Slovensko – moja vlasť
8. Bratislava
9. Tatry – naša hrdosť
10. Bardejov – moje rodné mesto
11. Ivan Macinskyj
12. Začiatky ukrajinskej krajiny
13. Srdce Ukrajiny
14. Cestujeme po Ukrajine
15. Príroda učí človeka tvoriť dobro
16. Jednoduché slová na privítanie

Cvičenia k historickým témam sú zamerané na dejiny Ukrajiny, na tvorenie rôznych slohových útvarov k téme, na tvorenie viet so slovnou zásobou. Žiaci rozvíjajú logické myslenie, učia sa reálie o Ukrajine, poznávajú aj Slovensko, dopĺňa sa učivo z environmentálnej výchovy, pokračuje sa vo výchove spoločenského správania. Dôraz sa kladie aj na potrebu čítania a doplnenie si vedomostí z literatúry. Rozširuje sa slovná zásoba s dôrazom na jej správne stylistické a slohové použitie.

Použité formy a metódy vyučovania:

Metódy rozvíjajúce spôsobilosti pri práci s IKT:

- Využitie internetu na získavanie informácií.
- Práca s internetovými jazykovými príručkami, prekladovými a výkladovými slovníkmi.
- Práca s odbornými textami, obrazovým materiálom a výukovými programami.

1. Podľa počtu žiakov

- Frontálne – formy hromadnej práce.
- Skupinové – vyučovanie skupín žiakov (5 – 7 žiakov v skupine).
- Individuálne – vyučovanie s jednotlivcami.

2. Podľa dĺžky trvania

- Krátkodobé (napr. vyučovacia hodina).
 - Dlhodobé (výlet, exkurzia).
- 3. Podľa druhu a obsahu činnosti:**
- Formy zamerané na teoretické vyučovanie.
- 4. Podľa organizovanosti:**
- Organizované formy.
 - Spontánne vznikajúce činnosti (spravidla realizované samotnými žiakmi).
- 5. Podľa aktivity žiakov:**
- Aktivizujúce formy (napr. súťaže, kvízy).
- 6. Podľa etáp vyučovacieho procesu**
- Motivačné (metódy usmerňujúce záujem o učenie).
 - Expozičné (metódy prvotného oboznamovania žiakov s učivom).
 - Fixačné (metódy opakovania a upevňovania učiva).
 - Diagnostické a klasifikačné (metódy hodnotenia, kontroly a klasifikácie).
- 7. Podľa hodnotenia:**
- Pravidelné kontrolovanie domácich úloh.
 - Ústne frontálne skúšanie.
 - Ústne individuálne skúšanie.
 - Písomné previerky.
 - Diktáty.
 - Písomné práce kontrolné a slohové.
 - Sebahodnotenie a hodnotenie iných.
 - Skupinové hodnotenie.

Pri vyučovaní sa použije typická štruktúra vyučovacej hodiny, prípadne učiteľ zvolí inú formu podľa obsahu hodiny, zloženia triedy a využitia foriem a metód.

- Organizačná časť hodiny.
- Kontrola domácej úlohy.
- Opakovanie učiva (môže i nemusí byť spojená s hodnotením).
- Vytváranie nových vedomostí, zručností a návykov (viacerými metódami).
- Opakovanie a upevňovanie prebratého učiva (viacerými metódami, a v nových. zmenených situáciách):
 - uloženie domácej úlohy,
 - krátke zhodnotenie práce,
 - záver vyučovacej hodiny.

Typológia vyučovacích hodín / podľa voľby učiteľa/

- Klasická hodina.
- Hodina problémového vyučovania.
- Hodina precvičovania, opakovania.
- Hodina s prevahou výchovného pôsobenia.

Fázy vyučovacích hodín / takisto možná variabilnosť/

1. Prípravná časť hodiny.

2. Hlavná časť hodiny.
3. Záverečná časť hodiny.

Medzipredmetové vzťahy

Ukrajinský jazyk sa vyučuje v porovnávaní s inými slovanskými jazykmi, pretože žiaci sa učia o slovanských jazykoch už od základnej školy. Na škole sa učia nielen slovenský a ukrajinský, ale aj ruský jazyk, čo im určite pomáha pri osvojení si všetkých zložiek jazyka: gramatiky, štylistiky a literatúry. Pri vyučovaní tém učitelia stále porovnávajú so žiakmi spoločné a odlišné pojmy a delenia v rámci všetkých častí jazyka. Tento medzipredmetový vzťah sa využíva aj v cvičeniach z gramatiky ako aj v kompozícii a členení rôznych definícií a pravidiel z literatúry. Štylistika týchto jazykov je tiež veľmi podobná, lebo sa s ňou stretávajú aj v praxi, v učebniciach, tlači, v odbornej knižničnej literatúre a určite aj na internete, pretože aj v škole sa využíva moderná technika. Niektoré pojmy sa dokonca stali internacionálnymi, s ktorými sa žiaci stretávajú aj v angličtine alebo nemčine, pretože sa taktiež v škole vyučujú ako povinné alebo voliteľné predmety.

Hodnotenie žiakov

Metódy a prostriedky hodnotenia

Pri hodnotení žiaka sa berie do úvahy to, čo sa žiak naučil, ako zvládol učivo, čo dokázal, ako využil osvojené vedomosti. Hodnotenie je i prostriedkom motivácie. Zohľadňujú sa výkony žiaka pri všetkých formách práce (samostatná, skupinová, domáca, ...).

Vo vyučovanom predmete sa využíva:

Formatívne hodnotenie, ktoré umožňuje žiakovi odstraňovať nedostatky, poskytuje mu rady na zlepšenie. Ide o **slovné hodnotenie**, výsledkom ktorého nie je známka. Na tento typ hodnotenia sa kladie veľký dôraz, pretože pomáha žiakovi napredovať. Uplatňuje sa pri skupinovej práci, pri žiakovej práci na vyučovacej hodine, pri projektoch.

Formálne hodnotenie, na ktoré bude žiak vopred upozornený.

Priebežné a záverečné hodnotenie, ktoré predstavujú konečné hodnotenie žiakovej činnosti.

Sumatívne hodnotenie a následná klasifikácia: ústna odpoveď (umožňuje hodnotiť hĺbku žiakových vedomostí), štvrtročná práca, kontrolná písomná práca, testy tematických celkov, individuálne projekty, samostatné aktivity žiaka .

VÝKONOVÉ ŠTANDARDY

Výkonový štandard obsahuje súhrn vedomostí a zručností, ktoré má žiak získať a osvojiť si z daného tematického celku v príslušnom ročníku, aj keď na rôznej úrovni.

Ak žiaci zvládnu učivo v uvedenom rozsahu, učiteľ má možnosť diferencovať nároky na žiakov v závislosti od ich schopností a záujmov. Pedagóg má možnosť učivo prehľbovať a rozširovať. Požiadavky na vedomosti a zručnosti žiakov sú sformulované ako očakávané intelektuálne výkony žiakov tak, aby podľa nich bolo možné merať a hodnotiť zvládnutie základného učiva.

1. Definovať pojmy zo všetkých zložiek (jazyka, štylistiky, slohu, literatúry).
2. Vysvetliť a určiť gramatické javy a použiť ich v praxi.

3. Diskutovať o problematike, týkajúcej sa hovorových a konverzačných tém.
4. Vysvetliť pojmy, preberané v jednotlivých témach.
5. Rozlíšiť a určiť jednotlivé diela a spisovateľom v literatúre.

Čítanie s porozumením

- I. Zamerať svoje čítanie podľa potreby
- II. Pochopiť význam textu
- III. Pochopiť formálnu stránku textu
- IV. Odlíšiť vetu a text
- IV. Pochopiť zmysel umeleckého a vecného textu vzhľadom na využitie
- V. Pochopiť význam lexikálnych jednotiek

Písanie

- I. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum
- II. Organizovať text z hľadiska kompozície
- III. Zosúladiť štylistickú úroveň s cieľom písania a čitateľmi.
- IV. Štylizovať jednoduché vety a jednoduché súvetia
- V. Používať informácie a textové pasáže z iných zdrojov, napr. humorný príbeh a materiál z iných médií
- VI. Transformovať texty z jedného žánru do druhého
- VII. Opakované čítanie a oprava konceptu textu so zameraním na gramatiku, interpunkciu a pravopis
- VIII. Revidovať a editovať koncept s využitím spätnej väzby od učiteľa a spolužiakov
- IX. Rešpektovať jazykové pravidlá

Počúvanie a hovorenie

- I. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum
- II. Organizovať a rozvíjať svoje myšlienky v súlade s komunikačnou situáciou
- III. Používať informácie a textové pasáže z iných zdrojov, napr. humorný príbeh a materiál z iných médií vo vlastnej tvorbe
- IV. Používať slovnú zásobu primeranú určitému cieľu komunikácie a publiku
- IV. Štylizovať jednoduché holé a rozvité vety v texte
- V. Rešpektovať jazykové pravidlá
- VI. Využívať pri komunikácii mimojazykové prostriedky

LITERATÚRA

1 hodina týždenne

Učivo z literatúry nadväzuje na 6. ročník a pokračuje v prehĺbení vedomostí o nových spisovateľoch, literárnych útvaroch a druhoch. V učebnici pre tento ročník sú spisovatelia a ich diela rozdelení do štyroch častí podľa tematiky:

1. Z prameňov ústnej ľudovej slovesnosti
2. Detský a junácky svet
3. Krása rodného kraja
4. Aj smiech aj hriech

I. Z prameňov ústnej ľudovej slovesnosti

M. Mušinka Kalendárno-obradová poézia Novodobá betlehémska dráma

II. Detský a junácky svet

Taras Ševčenko	„І виріс я на чужині“ „Заповіт“	Vyrástol som v cudzine Závet
Marko Vovčok	„Горпина“	Horpina
Panas Myrnyj	„Хіба ревуть воли, як ясла повні?“	Hádam revú voly, ak majú plné žľaby?
Mykola Gogol'	„Тарас Бульба» Taras Bul'ba“	
Ivan Franko	„Мій злочин“ „Гріє сонечко“	Môj zločin Hreje slniečko
Boris Hrinčenko	„Олеся» Olesja“	
Lesja Ukrajinka	„Contra sprem spero“ „Давня весна“	Dávna vesna
Irina Neviccka	„Як Матійко став Куколкою“	Ako sa Matejko stal Kukulkom
Mark Twain	„Пригоди Гекльбері Фінна“	Príhody Huckleberyho Finna
Meindert De Jong	„Колесо на школі“	Koleso na škole

I. Krása rodného kraja

Vasyľ Pačovskij	„Спів відлетних журавлів“ „Жайворонок“	Spev odlietajúcich bocianov Škovránok
Marijka Pidhirjanka	„Село“ „Співанка при місяці“	Dedina Pesnička pri mesiaci
Fedir Lazoryk	„Рідній Маковиці“ „Краса лісів“	Rodnej Makovici Krása lesov
Ivan Macynskij	„Бескид“ „Опале листя“	Beskydy Padnuté lístie
Ivan Hryc-Duda	„Поле“ „Хлопчик і сонце“	Pole Chlapec a slnko
Stepan Hanuščin	„Медаль“	Medaila
Ilja Galajda	„Батькові“ „Горошком посипалась“ „Горобці“	Otcovi Hráškom sa rozsýpala Vrabce

Serhij Makara	„Слово про жайворонків“ „Повість юних літ“ „Ніч“	Slovo o škovránkoch Povest' junáckych rokov Noc
Miroslav Nemet	„Імагінарна хатина“	Imaginárna chalúpka
Vitalij	„Осінь“ „Зима“	Jeseň Zima
Josyf Šelepec	„Осінь“ „Підсніжник“	Jeseň Snežienka
Lesja Jarmak	„Тремтлива весна“ „О Земле“ „Я хочу“	Trasúca sa jar O zem Ja chcem

II. Aj smiech aj hriech

Stepan Rudankuj	„Наука“ „Скільки душ“ „Не мої ноги“	Náuka Koľko duš Nie moje nohy
Ostap Vyšňa	„Якби моя бабуся встали“	Keby moja babka vstala
Vasyľ Zozul'ak	„Кіноактрисою не буде“	Herečkou nebudeš
ustyna Maťašovska	„Снопи“	Stohy

Pri konkrétnych dielach jednotlivých spisovateľov sa preberá aj teória literatúry, kde si žiaci opakujú už preberané pojmy z literárnych žánrov a básnických prostriedkov. Keďže je tu zastúpené množstvo spisovateľov žiaci dopĺňujú a učia sa nové pojmy, s nadväznosťou na predchádzajúce ročníky.

Učia sa rozdiel medzi pojmami ako napríklad povest' a poviedka v slovenčine a **повість а оповідання** v ukrajínčine, využívajú umelecké prostriedky v poézii ako metafora, epiteton, porovnanie, pojmy ako veršovanie, rytmus, rýmovanie, strofa, rôzne typy opisov, klasické a voľné verše, monológ, dialóg aby ich vedeli rozoznať v jednotlivých dielach. Podľa novej koncepcie sa žiaci viac zameriavajú na vyjadrovanie svojich pocitov a dojmov z prečítaného diela, analyzujú dielo z pohľadu správneho pochopenia a vysvetlenia myšlienok, aby vedeli rozoznať komické od vážneho, fantáziu od reality, pojmy konkrétne, historické, večné a všeobecné. Pri jednotlivých žánroch sa učia čítať aj v úlohách hrdinov alebo v úlohe rozprávačov.

Z výchovného hľadiska sa vysvetľujú pojmy jednota, spravodlivosť, múdrosť, ľudskosť a iné, aby sa žiaci naučili rozlíšiť a vyjadriť odsúdenie negatívneho a pochváliť pozitívne, aby v nich prevládol optimizmus nad pesimizmom.

**VZDELÁVACIE ŠTANDARDY S EXEMPLIFIKAČNÝMI ÚLOHAMÍ
Z UKRAJINSKÉHO JAZYKA A LITERATÚRY PRE NIŽŠÍ SEKUNDÁRNY
STUPEŇ VZDELÁVANIA S VYUČOVACÍM JAZYKOM UKRAJINSKÝM
A VYUČOVANÍM UKRAJINSKÉHO JAZYKA**

OBSAH

UKRAJINSKÝ JAZYK

Úvod

KOMUNIKATÍVNA OBSAHOVÁ LÍNIA

Ústny prejav

Čítanie a čítanie s porozumením

Písomný prejav

KULTUROLOGICKÁ OBSAHOVÁ LÍNIA

Počúvanie s porozumením

LINGVISTICKÁ OBSAHOVÁ LÍNIA

Zvuková rovina jazyka

Lexikológia

Tvaroslovie a pravopis

Dejiny jazyka a jazykoveda

UKRAJINSKÁ LITERATÚRA

Úvod

Ľudová slovesnosť

Umelecká literatúra

Teória literatúry

Odporúčané texty

Odporúčania na využívanie štandardov

UKRAJINSKÝ JAZYK

ÚVOD

Vzdelávacie štandardy z ukrajinského jazyka a literatúry pre 5.–9. ročník základných škôl vymedzujú základné učivo, ktoré by mali zvládnuť všetci žiaci. Vzdelávacie štandardy tvoria *obsahové štandardy* a *výkonové (cieľové) štandardy*. Obsahové štandardy predstavujú základné učivo, ktoré majú žiaci ovládať. Výkonové štandardy sú rozpracovaním obsahových štandardov, v ktorých sa implikujú konkrétne ciele vyučovacieho procesu a sú v nich predstavené požiadavky na vedomosti a zručnosti žiakov. Súčasťou výkonových štandardov sú exemplifikačné úlohy, ktoré vymedzujú rozsah požiadaviek a náročnosti, na ktorej majú byť poznatky zvládnuté.

Vzdelávacie štandardy sú záväzným dokumentom pri tvorbe učebníc, učebných pomôcok a didaktických testov z ukrajinského jazyka a ukrajinskej literatúry.

Štruktúra vzdelávacieho štandardu:

1. *Komunikatívna obsahová línia*

Ústny prejav

Písomný prejav

Počúvanie s porozumením

2. *Kulturologická obsahová línia*

Čítanie a čítanie s porozumením

3. *Lingvistická obsahová línia*

Zvuková rovina jazyka

Lexikológia

Tvaroslovie a pravopis

Skladba

Dejiny jazyka a jazykoveda

(Sloh sa realizuje v rámci písomného prejavu)

1. *Komunikatívna obsahová línia*

Ústny prejav

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

Oblasť dialogická – precvičovanie scenárov:

- Výmena informácií: rozprávať sa o niečom, vysvetľovať niečo, požiadať a podať informáciu.
- Sociálne kontakty: každodenné minidialógy.
- Výzvy a návody: rozhovory v oblasti služieb, požiadať niekoho o láskavosť, radu, službu, dať radu, pozvať niekoho niekam, poďakovať sa.
- Výmena názorov: úvahy, hľadanie riešenia, diskusia.

Oblasť monologická:

- Predstavuje sa vlastná osoba.
- Popisuje sa okolie (vlastné bývanie atď.).
- Sprostredkujú sa informácie o udalostiach, ktoré žiaci zažili, spozorovali.

- Opisujú sa ľudia, miesta, predmety.
- Vyjadrujú sa pocity, prežívanie, plány, ciele.
- Vyjadrujú sa želania, záujmy.
- Reprodukujú sa obsahy filmov, poviedok.

Ústny prejav:

a) *Súvislý (podľa tematického zamerania)*

Tematické okruhy

1. **Rodina.** Osobné údaje žiaka (meno, dátum narodenia, štátne občianstvo, adresa, telefónne číslo). Členovia rodiny – ich vek, stav, zamestnanie, vonkajšie a vnútorné charakterové vlastnosti. Život v rodine: denný režim, všedný deň a sviatky v rodine, rodinné udalosti, záujmová činnosť. Príbuzní.
2. **Škola.** Vyučovanie, triedy, špeciálne učebne, školská knižnica – jej vybavenie a práca v nej, predmety – obľúbené, režim školy, rozvrh hodín, spolužiaci, učitelia, vzťah žiak-žiak, učiteľ-žiak, známky, vysvedčenia. Okolie školy. Mimotriedne aktivity. Zaujímavosti zo školského života.
3. **Bývanie.** V meste. Na dedine. Rozdiely, výhody a nevýhody bývania v meste a na dedine. Služby. Prostredie, v ktorom žijeme, jeho skrášľovanie. Rodinný dom, panelákový byt. Zariadenie v bytoch a vybavenie domácností. Moderné bývanie. Bytová hygiena. Bývanie kedysi a dnes. Skrášľovanie bývania.
4. **Stravovanie.** Obľúbené jedlá a nápoje. Národné jedlá. Režim stravovania. Stravovacie zvyky v rodine. Kultúra stravovania. Stravovanie doma a mimo domu (v školskej jedálni, v bufete, v reštaurácii, v stánkoch rýchleho občerstvenia, v cukrárni).
5. **Obchod a služby.** Obchody v našom meste, na dedine. Nakupovanie v obchodoch, butikoch, v obchodných domoch (nákupných centrách), na tržniciach, na burzách, na veľtrhoch. Merné jednotky a ceny. Sieť služieb. Na pošte. V knižnici. U kaderníka a holiča. U fotografa. V lekárni. U hodinára. V opravovniach.
6. **Cestovanie a doprava.** Dopravné prostriedky. Osobná a mestská hromadná doprava – výhody a nevýhody. Správanie sa v dopravných prostriedkoch. Doprava do školy a do zamestnania. Dopravné predpisy pre chodcov a cyklistov. Cestovný poriadok. Cestovanie vlakom, autobusom, lietadlom, loďou. V cestovnej kancelárii. Na železničnej a autobusovej stanici. V predajniach mestskej hromadnej dopravy. Cestovanie doma a v zahraničí.
7. **Človek a spoločnosť.** Priateľstvo, láska, známosť, návšteva u nás doma, návšteva cudzincov u nás doma, naša návšteva u priateľov v zahraničí. Vzťah k priateľom, rovesníkom, k rodičom, starým rodičom, k príbuzným a starším ľuďom všeobecne.
8. **Zamestnanie a povolania.** Bežné druhy povolání a netradičné povolania. Povolanie rodičov a známych. Voľba povolania. Výber a možnosti štúdia. Ľudové remeslá.
9. **Starostlivosť o zdravie.** Naše telo, osobná hygiena, telesná kultúra. Najčastejšie choroby a úrazy. Prvá pomoc. Správna životospráva. Prevencia voči chorobám. Správna výživa, správne odievanie a športová činnosť. Služba prvej pomoci. U svojho osobného lekára. U odborného lekára, u stomatóloga. V nemocnici.
10. **Voľný čas a šport.** Účelné využívanie voľného času. Obľúbená domáca činnosť. Koničky a krúžková činnosť. Návšteva kina, divadla, múzea, galérie, hviezdárne. Koncerty a umelecké výstavy. Diskotéky. Súťaže a olympiády. Prázdniny doma, pri vode, na chate, v horách. Turistika a výlety. Táborenie. Príprava na táborenie. Hry, športy – zimné a letné. Obľúbení športovci.

11. **Príroda a životné prostredie.** Čas, určovanie času, kalendár, ročné obdobia, svetové strany, počasie, predpoveď počasia, podnebie doma a v iných krajinách. Domáce a lesné zvieratá. Cudzokrajné zvieratá. Lesy a vtáctvo. Ochrana zvierat. Kvety, liečivé rastliny, huby. Ochrana prírody a životného prostredia, nebezpečenstvo znečisťovania životného prostredia (priemysel). Národné parky, chránené oblasti a prírodné rezervácie.
12. **Kultúra a umenie.** Kultúrny život v našom meste, v našej dedine. Knihy, časopisy, rozhlas, televízia, film, divadlo. Hudba. Obľúbená kniha, žáner. Obľúbená divadelná hra, obľúbený divadelný herec. Obľúbený film, filmový herec. Obľúbený hudobný žáner, spevák, muzikant, skupina. Obľúbený výtvarný umelec, dielo. Ľudové umenie. Folklórne skupiny a telesá. Estrádne podujatia. Móda. Módne oblečenie. Kultúra obliekania. Oblečenie na rôzne príležitosti. Móda mladých. Obľúbené oblečenie. Umenie v móde – výšivky, umelecké vzory, kresby, flitre, nášivky, prížeľovačky.
13. **Veda a technika.** Elektronika v našom živote. Elektropotrebiče v našej domácnosti. Vymoženosti vedy a techniky na školách a na pracoviskách (v medicíne, v stavebníctve, v potravinárskom priemysle, v automobilovom priemysle, v telekomunikáciách). Kozmetické výrobky. Reklama. Významné technické vynálezy.

b) Rečové zámery a spoločenská etiketa

1. Nadviazanie kontaktu

- Oslovenie, predstavenie sa, zoznámenie sa.
- Lúčenie sa.
- Osobné pozvanie na oslavu narodenín, do kina, do divadla.
- Prijatie pozvania. Zdvorilé odmietnutie.
- Privítanie hostí, priateľov a známych na návšteve, na inom podujatí.
- Ustálené spojenia pri telefonovaní.

2. Vyjadrenie subjektívnych pocitov a záujmov

- Vyjadrenie pochvaly, radosti, spokojnosti.
- Vyjadrenie nespokojnosti, rozhorčenia.
- Vyjadrenie pochopenia, ľútosti, prekvapenia, sústrasti.
- Vyjadrenie prosby, želania, žiadosti.
- Vyjadrenie pochybností, istoty, neistoty- vyhýbavé odpovede.
- Kladné a záporné odpovede.
- Dovoľenie a zakázanie niečoho.
- Zdôvodňovanie. Obhajovanie sa.
- Vyjadrenie kritiky a sťažnosti.
- Poďakovanie.

3. Zobrazenie skutočnosti.

- Pomenovanie.
- Označenie.
- Opisovanie.
- Zreprodukovanie.
- Podanie správy.
- Rozprávanie.
- Usmerňovanie.

Výkonové štandardy

Požiadavky na vedomosti, zručnosti a návyky žiakov

• **Vedieť začať, rozvíjať a ukončiť rozhovor v bežných sociálnych situáciách.**

- Зустрінеш на вулиці приятеля (співкласника), тримаючого в руках прекрасний букет. Запитайся його, де іде.
- Твій співкласник (товариш) побліднув і почуває себе погано. Допоможи йому.
- Мама співкласника, зустрівши тебе на вулиці, запитує тебе, який матеріал ви пройшли у школі і які завдання маєте на вдома. Продовжуй розмову.
- Ідучи у школу на дорозі обікрали тебе. Троє хлопців, скинувши тебе з велосипеда, втекли на ньому. Поліції ти вже повідомив і пояснив, хто ти і чому ти прийшов. Розкажи детально, що відбулося.
- Твій друг (товариш) відзначає свій день народження. Ти у нього в гостях, але мушиш уже відійти. Попрощайся з ним.
- Сусідка зупинила тебе на коридорі і запитує на результат твого прийомного екзамену і не перестає цікавитися вашою родиною. Попробуй розмову закінчити без того, щоб образити її.

• **Vedieť sa zapájať sa do rozhovoru týkajúceho sa osobného a školského života a záujmovej oblasti.**

- Друзі ведуть розмову про математику. Павлик пояснює Петрикові, чому у нього неправильно вирішений приклад. Ти вважаєш Павликове пояснення нечітким. Що скажеш, щоб не образити його і правильно пояснити питання ?
- У класі йде розмова про дітей з дитячих домів, про потребу розпочати з однолітками дитдомів активні взаємодії. Хочеш і ти сказати свій погляд, своє рішення. Скажи!

• **Vedieť požiadať o opakovanie, vysvetlenie niečoho, o zmenu tempa a dynamiky prehovoru.**

- На вулиці зупинила тебе якась жінка. Вона тебе щось запитує, але говорить дуже швидко (на діалекті, поганою літературною мовою, дуже тихо). Попроси її, нехай говорить повільніше (ще раз усе повторить, чітко, вголос).
- Від подружки маєш рецепт смачного бананового тістечка, але не все, написане в рецепті, тобі зрозуміле. Подзвони подружці і попроси її, нехай тобі спосіб підготовки пояснить ще раз.
- Учителька пояснює правила писання великої літери. Попроси її, щоб навела більше прикладів на дошку і щоб матеріал пояснила по-словацьки.

• **Vedieť podávať a získavať informácie, vyjadriť záujem o niečo a želanie.**

- В кінотеатрі хочеш подивитися цікавий фільм. Твій друг його вже дивився. Запитайся його, чи варто йти в кінотеатр дивитися той фільм.
- Маєте завдання підготувати короткий виступ про ваше місто, село. Свої знання хочеш поповнити даними з побічних джерел, книжок, рекламних та туристичних матеріалів. Підготуй план запитань, які поставиш працівникам бібліотеки та в бюро подорожей, щоб необхідні інформації ти одержав.
- Твого знайомого цікавить, де поступаєш після закінчення 9 класу ОШ і які можливості вивчення української мови у вашому регіоні існують. Попробуй дати йому відповідь.

• **V rozhovoroach vedieť vyjadriť vlastné myšlienky, postoje, názory a city.**

Realizuje sa na základe textu, ktorý odráža rôzne názory ľudí na daný a vedie sa k tomu diskusia.

• **Vedieť vyjadriť komunikatívny rečový zámer.**

Oslovenie, predstavenie sa, zoznámenie sa.

- В літньому лагері розподілено дітей в окремі групи. У вашій групі має кожен представитися, сказати основні дані про себе, своїх рідних. Розкажи коротко про себе, про твоє хобі.
- В кімнату поселили тебе ще з двома хлопцями (дівчатами). Познайомся з ними. Підійди до них, скажи своє ім'я (прізвище), звідки походиш, скільки тобі років, в якій ОШ учишся.
- У групі поробуй представити свого друга, який дуже соромливий.

Ліччєnie sa.

- Твоє перебування у літньому лагері закінчується. Попрошайся з друзями (залиш свою адресу для контакту, переписування, свій мейл, номер домашнього телефону).
- Попрошайся з ведучим вашої групи.
- Попрошайся з бабусею і дідусем, які були у вас в гостях. Подякуй за чудові подарунки, смачні цукерки тощо.

Osobné pozvanie na oslavu narodenín, do kina, do divadla.

- Запроси в кінотеатр свого друга на дуже цікавий фільм.
- Запроси в театр своїх батьків на хорошу виставу, яку вам згадували у школі, або про яку ти дізнався з Пряшівського щомісячника чи іншої періодики, газети.
- Запроси в гості на твій день народження:
 - а) своїх друзів,
 - б) своїх старших батьків.
- Домовися з ними на точній даті і годині візиту.

Ako prijať pozvanie. Zdvorilé odmietnutie pozvania.

- Подякуй другові за запрошення : а) в кінотеатр, б) на футбольний матч. Домовтеся на точній годині і місці зустрічі. Запитайся, скільки грошей коштували квитки.
- Подякуй за запрошення і вибачайся, що запрошення не можеш прийняти. Поясни, чому.
- Privítanie hostí, priateľov a známych na návšteve, na inom podujatí.
- Ваша школа організує волейбольний турнір. Твоїм завданням буде привітати гостей - учнів з інших шкіл на великому спортивному змаганні. Скористайся такими словами та словосполученнями: милі друзі (шановні друзі, любителі спортивних ігор), вітаємо (широ вітаємо, дозвольте привітати вас), на сьогоднішньому турнірі (змаганні), бажаємо вам приємне проведення сьогоднішнього дня, (успішний день, успіхів у змаганні, задоволення вашими результатами). Привіт! Вітайте!

Ustálené spojenia pri telefonovaní.

- Твій друг захворів, у нього підвищена температура, лежить вдома у ліжку. Тобі потрібна книжка, яку ти йому нещодавно позичив. Подзвони йому додому, вибачайся, що турбуєш і запитайся, чи можеш книжку забрати.
- Ситуація та сама, але трубку підняла мама друга. Вона тобі повідомляє, що твій друг тільки-що заснув і не може з тобою розмовляти. Запитайся її, чи можеш прийти по свою книжку. Попроси її, нехай книжку знайде, що ти зараз прийдеш по неї.

• **Vedieť vyjadriť subjektívne pocity a záujmy**

Vyjadrenie pochvaly, radosti, spokojnosti.

- Приятель привіз тобі з-за кордону цікавий подарунок, який тебе дуже задовільняє (радує). Що йому скажеш?
- Довідка для допомоги: Я дуже радий. Ти мене обрадував. Я радий. Я задоволений. Це для мене приємне почуття. Мені це подобається.
- Попробуй перекласти на словацьку мову нижченаведені мовні звороти:
- Це – прекрасна думка.
чудово.
приголомшливо.
вершина.
разюче.
вражаюче.
- Довідка: Je to vynikajúce, výborné, fantastické, ohromné, špica, super, bomba.

Vyjadrenie nespokojnosti, rozhorčenia.

- В одній лавці з тобою сидить співкласник, який постійно розмовляє, ти його не можеш більше слухати, так тобі надоївся. Що йому скажеш? (Už sa to nedá počúvať. Mám už toho dosť! Prestaň už rozprávať! Daj mi pokoj! Neráči sa mi to!).
- Інший співкласник копає до стільця, на якому ти сидиш. Що йому скажеш? (Prestaň, je mi to veľmi neprijemné. Čo si to dovoľuješ? Hanbi sa! Stratil si rozum?)

Vyjadrenie pochopenia, ľútosti, prekvapenia, sústrasti.

- В якій ситуації використовуємо наведені конструкції?
- Прийміть щирі співчуття. Мені дуже жаль. Тобі важко, розумію. Мені жаль, що так сталося.
- Твоєму другові не повезло. Отримав погану оцінку з тесту, хоч він до нього активно і совісно готувався. Підійди до нього і попробуй висловити своє співчуття з ним.
- Вийшовши з будинку школи, побачив ти, як твої співкласники знущаються з меншого ростом та молодшого від них учня. Замітивши тебе, їхнє знущання ще посилюється. Тобі дуже неприємно на це дивитися. Що скажеш?
- Довідка: Ні. Це вже ні. Радше ні. Я не згоден. Я з цим не погоджуюся. Мені це не подобається. Я розчарований.
- Друг тебе запрошує під час літніх ваканцій до себе на дачу. Ти би радо поїхати, але тобі не зручно бути з його батьками. Друг чекає відповіді. Що йому скажеш? (Ще не знаю. Я не можу так швидко вирішити. Хочу подумати. Побачу. Можливо. Я хотів би, але батьки не дозволили поїхати.)
- На коридорі маєте власні скриньки. Пробиєш відчинити свою, але тобі не везе. Заздалегідь бачиш учителя. Попроси його, щоб тобі поміг. (Dovolíte, pán učiteľ, na moment? Bud'te taký láskavý a pomôžte mi otvoriť skrinku, ja sám nemôžem (nedarí sa mi to, nejde mi to).
- Біля скриньок бачиш старшого учня, який пробує нелегально відчинити чужу скриньку. Що йому скажеш?
- а) Ввічливо його попроси, нехай відійде і лишить все так, бо повідомиш про це директора школи.
- б) З обуренням будеш на нього кричати.

- Неправдиво тебе звинили, що ти взяв з іншого класу стілець і поніс його до себе. Попробуй захисити себе, що тебе в чужому класі зовсім не було, що це вигадка, що тобі чужого стільця не потрібно.
- У класі планується триднева екскурсія, яка буде коштувати немало грошей. Всі тішаться, але ти поїхати не можеш, бо твоїм батькам тепер не ведеться і не зможуть тобі поїздки оплатити. Що зробиш? Скажи і поясни, чому так зробиш.
- **Vediet' stručne zhrnúť dejovú podstatu filmového alebo divadelného predstavenia.**
 - Розкажи сюжет побаченого фільма (вистави) та скажи його назву.
 - Скажи, коли і де ти його дивився.
- **Vediet' vysvetliť, resp. zdôvodniť svoj názor a stanovisko.**

Ukážka:

Ікона

Роман стрімко переступив поріг бабусиної кімнати. На підвіконні по-домашньому буркотіло радіо. Бабусі й не видно було за ковдрами, подушками. Коли вона й не спить, однак лежить із заплющеними очима, піднімається дуже рідко. Лице охайне, дрібненьке, схоже на квіточку.

Роман підступив до столу з гарною, святково-легенькою скатеркою. На столі пишалась дешева, темно-синього скла ваза, лежав Псалтир, якісь ліки. Стояла прикрита рушником ікона. Роман узяв її, засунув за полу і, не глянувши на стару з її подушками, рвучко попрямував геть.

Увечері Роман відніс ікону Павлуші Ханенку. Отому, що в Канаду до родичів виїхав, як тільки стало відомо, що вже можна й нічого за це не буде. А тепер от погостювати приїхав. Каже, в тамтешніх українців така туга за батьківщиною, що мати якийсь сувенір з рідної України – їм за велике щастя. Хоч рушник вишиваний, хоч ікону. І гроші вони за це ладні заплатити...

Роздивившись принесену Романом ікону, “канадець” Ханенко поклав її на стіл.

- Чи ти мене хочеш одурити, чи хто тебе кинув? – верескнув він. – Дивись.

Ханенко поклав бабусину святиню на стіл, підколупнув ікону із зворотного боку ножичком, і на темному дереві забілів папірець із рівними рядками друкованих літер. “...під впливом інженери ... згідно з якими архітектурний стиль...”

- Хтось узяв рівненьку дощечку, - пояснював Ханенко, - наклеїв репродукцію з журналу, а потім покрити лаком. Вийшло непогано, - хмикнув, - але на продаж не йде. Тобто, - поправився, - на сувенір не згодиться.

Коли ввечері повернувся брат Антон, Роман підійшов до нього:

- Ікону давно продав?

Антон вперся поглядом у темні Романові очі.

- Давно. З рік тому, у місті.

- Нікому не скажу. Половину грошей мені оддаси, - мовив похолоділим голосом Роман і пішов до хати.

- Розкажуй хоч усьому кутку, хоч на все село кричи, - насмішкувато крикнув йому в спину Антон. – Грошей тих давно немає. Гроші ті на випускний вечір пішли.

Брати стали один проти одного напружені, як покручі. Яюсь дивно гукнула до хати мати. Бабуса напівсиділа в ліжку. Крилом голубки виглядало з-під хустинки срібне пасмо.

Поруч згорбився на стільці батько. Хлопці виструнчилися, між ними стала смутна мати з вологим блиском в очах.

- Діти ... мої... мабуть... до ранку не доживу...- з натугою вилітали з побілілих уст слова. – Довго я ... ходила...по цій землі.. Живіть і ви ... довго ... Ікону бережіть... І вона .. вас. оберігатиме.. (За С. Соловйовим; 380 сл.).

Завдання

На кожне із запитань вибрати правильну відповідь.

1. Увійшовши до бабусиної кімнати, Роман не побачив її
 - а) за книжками та зошитами;
 - б) за квітами;
 - в) за ковдрами й подушками.
2. Зі столу Роман крадькома узяв
 - а) книжку;
 - б) вазу;
 - в) ікону.
3. Він узяв цю річ, щоб її
 - а) роздивитися;
 - б) показати знайомим;
 - в) продати.
4. Романові здавалося, що взяти ікону – то
 - а) звичайна річ, бо вона належить усім;
 - б) великий гріх, бо то бабусина святиня;
 - в) цілком нормально, бо ніхто того не помітить.
5. Антон узяв ікону, щоб
 - а) передати до місцевого музею;
 - б) продати колишньому односельцеві;
 - в) порадитися щодо її мистецької цінності з фахівцем.
6. Ікона виявилася
 - а) покритою лаком репродукцією з журналу;
 - б) майстерною для продажу через свою ветхість.
7. У крадіжці справжньої ікони Роман запідозрив
 - а) брата;
 - б) батька;
 - в) сусідів.
8. Гроші, виручені за продаж украденої в бабусі ікони, злодій витратив
 - а) на освіту;
 - б) на квартиру;
 - в) на випускний вечір.
9. Викритий у крадіжці ікони, Антон відчув
 - а) докори сумління;
 - б) перевагу над братом;
 - в) в страх бути покараним.
10. Бабуся ставилася до ікони
 - а) як до цінної спадщини своїх батьків;
 - б) як до родинного оберега;
 - в) як до цінного мистецького твору.

11. Через свою готовність продати родинну реліквію обидва брати виявили
- а) сучасність поглядів, діловитість, прагматичність;
 - б) нерозуміння справжньої цінності ікони, що була варта національного музею;
 - в) бездуховність, черствість, меркантильність, моральну глухоту.
12. Сучасне значення слова духовність таке:
- а) високий рівень моральності, відповідність загальнолюдським моральним цінностям, відстороненість від усього дріб'язково-буденного, матеріального;
 - б) принципова відмова від усіх матеріальних вигод і цінностей;
 - в) безкорисливість, жертвовність.
- Дайте оцінку поведінки обидвох братів. Яке було б ваше ставлення до них після цього вчинку?
 - Свої погляди, ставлення обґрунтуйте (На мою думку..., Як на мене..., Я думаю..., З моєї точки зору.).
 - **Vedieť tľmočiť, resp. komentovať osobu hovoriacej po ukrajinsky rečový zámer, kratšie správy v rozhlase, televízii.**
 - Подорожуєш з приятелями по Україні. Переклади продавальниці з словацької мови на українську бажання твого друга:
 - že si prosí 1/2 kg paradajok, 4 zelené papriky, 1/2 kg cibule, 1 zväzok redkvičky,
 - že si prosí pekne zabaliť dezert a čokoládu,
 - že si prosí zubnú pastu s mentolovou príchuťou,
 - že by si chcel vyskúšať topánky, ktoré majú vo výklade, ale nevie, či majú jeho číslo,
 - že skúšané nohavice sú mu prídlhé, či nemajú kratšie a v inej farbe,
 - že si prosí iba 15dkg, nie 20 dkg vajíčkového šalátu a k tomu iba jednu žemľu.
 - Ввечері слухаєте метеорологічні вісті. Поясни приятелю з України, яка погода очікується наступного дня (завтра).
 - **Vedieť riešiť veku primerané štandardné sociálne situácie.**

Vedieť získavať a podávať informácie v mieste bydliska, kde sa nachádza určitý objekt (obchod, pošta, železničná a autobusová stanica, nemocnica, reštaurácia, lekáreň, divadlo, zastávka MHD), ako sa dostať na určité miesto, kde dostať lístky na MHD.

 - Поясніть своєму другу з України, де близько знаходиться магазин з продуктами, аптека, стоянка тролейбусу.
 - Поясни українським друзям, як їм дібратися до залізничного вокзалу. Якщо ти з великочо міста, поясни, яким номером тролейбусу (автобусу, трамваї) треба їхати, де можна купити талони, де знаходиться найближча стоянка.
 - Ви з друзями в Україні. Одна людина захворіла і вам треба дібратися до лікарні (аптеки). Попробуйте розіграти діалог (запитайтеся тутешніх жителів на дорогу, попробуйте знайти таксі...).

Vedieť opísať svoje zdravotné problémy (problémy člena rodiny, priateľa, zavolať lekársku pohotovosť, prvú pomoc), kúpiť lieky a zdravotnícke potreby, v lekárni sa informovať o spôsobe užívania liekov.

- Ти простудився. Ідеш до лікаря, який тебе запитує, на що ти скаржишся. Скажи, що в тебе болить (máš zvýšenú teplotu – 38 C, kýchaš, trochu pokašľiavaš a bolí ťa hlava).
- Ти і твій братик (сестричка) лишилися вдома удвох. Брат упав і його нога в кісточці починає опухувати. Попроси сусіда, щоб тебе повез до лікарні, поясни лікарю, що сталося і на що брат скаржиться.
- Їдете на море, мама тебе посилає купити здоровельний матеріал (vatu, obvazy, dezinfekčný roztok, náplaste, masť na popáleniny). Зроби для себе список та іди всі речі купити.
- У твоєї бабусі високий кровотиск. Ти з неї лишився вдома удвох, вона починає стогнати, що недобре себе почуває. Взяла вже таблетку, але її стан не покращав. Тяжко дихає, у грудях відчуває гострий біль. Поклич швидко допомогу.
- Лікар швидкої допомоги написав рецепт, але ти забув, як таблетки бабусі приймати. Запитайся в аптеці, від чого подаються таблетки, від чого сироп, від чого кваплі і як їх приймати (tabletky sú na zníženie tlaku, sirup na zriedenie krvi, kvapky na upokojenie).

Na pošte a poštovom novinovom stánku: kúpiť si pohľadnice, poslať list, kúpiť si noviny, časopisy, zatelefonovať.

- На пошті біля віконця попроси 2 відкритки звичайні і 2 великодні у конвертах та 4 марки.
Запитайся, скільки коштують звичайні та скільки відкритки у конвертах.
- Хочеш послати листа до Києва, запитайся біля віконця, скільки коштує марка для посилки листів в Україну.
- У кіоску хочеш купити журнал для мами, інший для себе та братика, а для батька газету. Запитайся на ціну кожного.
- Ти в Ужгороді і хочеш подзвонити додому. Друзі тобі порадили зайти у ПУНКТ ПЕРЕГОВОРІВ (ніе́чо ако на́ш TELEGRAF) і звідси дзвонити. Підійди до працівниці-телефоністки, скажи їй своє прохання, що хочеш дзвонити в Словаччину, у Пряшів (Свидник, Бардіїв) на домашній номер телефону..... та запитайся, скільки коштує 1 хвилина переговору.

V stravovacom zariadení: informovať sa o ponuke, o cene, vyžiadať si jedálny/ponukový lístok, objednať si voľačo, komunikovať s obsluhujúcou osobou.

- Попроси офіціанта (- ку), нехай принесе тобі та твоїм знайомим меню.
З запропонованих страв запитайся на ті, назва яких не підказує, з чого вони готуються.
- Запитайся офіціанта (кельнера), як довго треба чекати на замовлену страву, попроси його, нехай тобі замість татарського зосу принесе томатний (кечуп).
- Попроси принести холодний (нехолодний) напитек, вибраний тобою в меню напитеків.
- Попроси рахунок, заплати, подякуй.

V kultúrnom a športovom zariadení: informovať sa o kultúrnom a športovom podujatí – druh, miesto, čas, kúpiť si lístok do kina, do divadla.

- Попробуй довідатися в кінотеатрі, який фільм сьогодні грають (для молоді доступний/недоступний, з титрами (субтитрами) – s titulkami, дубльований, словацький, чеський, американський, документальний, пригодницький (авантюрний), sci-fi, історичний, психологічний, романтичний).
- Біля каси довідайся, чи ще можна дістати (купити) квитки:

а) на кінофільм..., на заврашній день, на ... годину і скільки коштує квиток всередину, дозаду, на балкон

б) на хокейний матч (хокейне змагання) Словаччина: Україна на післязавтра та вартість одного квитка.

- Довідайся, чи можна купити квиток на два (три) матчі разом.

V knižnici:

Informovať sa o spôsobe vypožičania si kníh, o výpožičných hodinách, o spôsobe orientácie v knižnici.

- Хочеш користатися послугами міської бібліотеки і стати її членом. Запитайся працівника бібліотеки, яким способом бібліотека працює (коли книжки можна позичати, який строк їхнього повернення, який штраф за вчасне неповернення ...).
- Працівника бібліотеки запитайся, як тобі в бібліотеці орієнтуватися. Ведіть взаємну розмову про це. (Довідка: запитайся, де знаходиться зал для читання, які газети можна прочитувати, чи можна працювати з інтернетом, скільки коштує оплата такої послуги, де знайдеш фахову літературу, енциклопедії, словники, довідники, де белетристику, де іноземну літературу,...).

Na stanici, v dopravnom prostriedku: zistiť, koľko stojí cestovný lístok na vlak, autobus, informovať sa o odchode a príchode vlaku/autobusu, o mieste pristavenia informovať sa o možnostiach občerstvenia.

- Хочеш поїхати до Ужгорода. Запитайся працівника в бюро повідомлень (віконце інформацій), коли від'їжджає найближчий автобус, чи їде прямо, або треба пересідати, з якого номеру на автовокзалі виїжджає.
- Ти доїхав до Ужгорода, але ніхто тебе на вокзалі не чекає. Попробуй вирішити ситуацію (зателефонуєш, поїдеш таксі...).
- Їдеш поїздом у Київ. Провідника запитайся, коли у Київ доїдете, чи не запізнюєтесь. Попросіть його, нехай вам підкаже, коли треба виходити.
- Сидиш у поїзді. Інший подорожуючий відчинив вікно. Тобі холодно. Запитайся його, чи можеш вікно зачинити.
- Запитайся провідника, де можна щось поїсти і випити, де знаходиться вагон-ресторан.

Vedieť poskytnúť informácie o zemepisných, resp. prírodných, historických a kultúrnych zaujímavostiach bydliska, blízkeho okolia a významných reáliách Slovenskej republiky.

- Уяви собі, що працюєш туристичним провідником і маєш українським туристам представити місто (село), в якому живеш. Попробуй це зробити.
- Розкажи про географічні, культурні та історичні цікавості Словаччини, про інші національні меншості, які у теперішній Словаччині живуть.

ČÍTANIE A ČÍTANIE S POROZUMENÍM

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

Realizuje sa na hodinách literatúry a v rámci KULTUROLOGICKEJ OBSAHOVEJ LÍNIE.

KULTUROLOGICKÁ OBSAHOVÁ LÍNIA

(Receptívne, tj. čítanie a čítanie s porozumením)

Tematické zameranie textov:

1. Ukrajina a jej mestá. Kyjev - hlavné mesto Ukrajiny, Lvov, Charkov, Dnepropetrovsk, Doneck – priemyselné centrá Ukrajiny, Odesa - prístavné a prímorské mesto, Užhorod – centrum slovenskej menšiny, žijúcej na Ukrajine.
2. Turizmus v týchto mestách. Kultúrne pamiatky. Divadlá. Univerzity.
3. Prírodné krásy Ukrajiny. Ostrov Krym.
4. Výrazné ukrajinské osobnosti v hudbe.
5. Výrazné osobnosti v ukrajinskom divadle.
6. Výrazné osobnosti vo výtvarnom umení.
7. Najsúčasnejší ukrajinskí spisovatelia.
8. Známi ukrajinskí vedci.
9. Dejiny Ukrajiny. Kyjevská Rus. Vpády tatárov. Zaporozs'ka Sič – kozácka republika. Ukrajina v Reči Pospolitej. Oslobodzovací boj ukrajinského ľudu pod vedením B. Chmeľnyč'koho. Ukrajinská zem ako súčasť Ruska. Halič v 1. pol. 19. st. Kolektivizácia na Ukrajine a následne hladomor v rokoch 1932-33.
10. Dejiny ukrajinského jazyka, aj v rámci ostatných slovanských jazykov.
11. Slovensko a jeho mestá – Bratislava, Banská Bystrica, Košice, Prešov, Bardejov, Svidník, Michalovce, Snina.
12. Kultúrne pamiatky v slovenských mestách.
13. Slávnostné podujatia Rusínov-Ukrajincov na Slovensku.
14. Prírodné krásy Slovenska.
15. Divadlá.
16. Univerzity.
17. Výrazné osobnosti slovenského kultúrneho života.
18. Výrazné osobnosti slovenskej vedy a techniky.

Poznámka:

Prácu s textami tohoto zamerania doporučujeme realizovať v 8. a 9. ročníku, nanajvýš v 7. ročníku.

Výkonové štandardy

Požiadavky na vedomosti, zručnosti a návyky žiakov

Ako zvládnuť techniku čítania

- Vedieť čítať správnym tempom, prízvukom, intonáciou známe texty v učebnici.
- Po príprave vedieť čítať správnym tempom, prízvukom a intonáciou neznáme texty, ktoré obsahujú aj niekoľko neznámych slov a ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jazykovej pripravenosti a osobným skúsenostiam žiaka.
- Po príprave vedieť predčítať kratšie známe texty.

Čítanie s porozumením

- Pomocou slovníka vedieť čítať samostatne s porozumením články všeobecno-zaujímavého charakteru v dostupných ukrajinských časopisoch a tlači.
- Pomocou slovníka vedieť čítať samostatne s porozumením veku primerané, resp. adaptované literárne ukážky a kratšie súvislé diela určené pre deti a mládež.
- Pomocou slovníka vedieť čítať samostatne s porozumením jednoduchšie populárno-náučné články súvisiace s učebným obsahom voliteľného odborného predmetu (biológia, chémia, matematika, história atď.).
- Vedieť vyhľadať v novinách a časopisoch článok alebo informáciu, ktoré sú pre žiaka dôležité alebo zaujímavé.
- Vedieť nájsť v textoch základné informácie.
- Vedieť vyhľadať v texte špecifické informácie súvisiace s istou problematikou.
- Vedieť nájsť v textoch tie časti, ktorými vie žiak argumentovať vlastné názory.
- Texty vedieť členiť na menšie významové celky a vedieť vyjadriť obsahovú podstatu jednotlivých tematických celkov.
- Vedieť odpovedať na otázky súvisiace s prečítaným textom.
- Vedieť tvoriť otázky k prečítanému textu.
- Vedieť reprodukovať stručný obsah prečítaného textu podľa textu osnovy alebo podľa oporných bodov.
- Text vedieť pretvárať podľa osoby, čísla, času (zmeniť priamu reč na nepriamu, dej vyrozprávať v 1. osobe a 3. osobe, zmeniť dialógy na nepriamu reč atď.).
- Vedieť pracovať s rozličnými slovníkmi a encyklopédiami.

PÍSANIE A PÍSOMNÝ PREJAV

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

Reproduktívne písanie:

- Písanie poznámok v závislosti od stratégie čítania a od aktivít realizovaných pri čítaní s porozumením.
- Písanie krátkych diktátov na precvičovanie počúvania s porozumením a pravopisu.

Produktívne písanie:

- Podávanie jednoduchých výpovedí o ľuďoch a miestach.
- Opisovanie ľudí, predmetov, okolia.
- Formulovanie jednoduchých informácií, želaní, pocitov.
- Preformulovanie hotových textov.
- Vytváranie vlastných textov na základe vlastných pozorovaní, skúseností.
- Výpovede o udalostiach, aktivitách, o sebe, o rodine, o škole.
- Písanie poznámok na základe čítaného a počutého.
- Ďalšie spracovávanie textov, reakcia na výpovede.
- Podávanie návrhov, riešení, informácií.
- Písanie vlastných myšlienok, zážitkov.
- Písanie argumentačných textov (vlastný názor, stanovisko, hodnotenie).
- Písanie zhrnutí, záverov.

Výsledky písomného prejavu sú:

- Bežné texty.

- Fiktívne texty.
- Pragmatické texty.
- Mediálne texty (pre médiá).
- Audiotexty (určené na poslech, napr. pre telefónny záznamník, hlásenie do školského rozhlasu atď.).

Zoznam žánrov v rámci produktívneho písania:

Bežné texty:

- Písomné pozvanie na školský večierok, školské predstavenie, školský koncert, iné školské podujatie, napr. súťaže.
- Blahoželanie k narodeninám.
- Pozdrav k veľkonočným a vianočným sviatkom.
- Pozdrav z výletu, exkurzie, prázdnin.
- Súkromný list (ako e-mail, ako SMS správu).

Audiotext:

- Oznámenie o návšteve nejakej významnej osobnosti spoločenského života na škole.

Pragmatické texty:

- Životopis – Curriculum vitae.
- Vyplnenie rôznych tlačív – dotazníka, prihlášky do knižnice, telegramu atď.
- Vytvorenie krátkeho zoznamu vecí.
- Písomná rada, napr. pre kamaráta z cudziny, ako môže pricestovať.
- Písomná informácia o prečítanej knihe (vlastný názor, hodnotenie).
- Vec, ktorú si chcem kúpiť – poznámky o nej.
- Opis pracovného postupu.
- Opis osoby a obľúbenej literárnej postavy.
- Opis s rozprávaním na základe nejakého príslovia.
- Opis mesta, dediny s vlastným názorom na ne a s vlastným hodnotením.
- Opis školy, triedy, napr. pri slávnostnej výzdobe.

Mediálne texty:

- Krátky rozhovor do školského časopisu – formovanie otázok a štylizovanie odpovedí.
- Inzerát – kúpim, predám, hľadám.

Fiktívne texty:

- Dramatizácia – tvorenie dialógov na základe súvislého textu (napr. rozprávky).
- Preformulovanie rozprávky s vlastnými prvkami (zmena postavy, zmena záveru, prepletenie motívov z iných rozprávok atď.).

Výkonové štandardy

Požiadavky na vedomosti, zručnosti a návyky žiakov

- **Vedieť napísať písomné pozvanie na školský večierok, školské predstavenie, školský koncert, iné školské podujatie, napr. súťaž.**
- Наводимо зразок запрошення від Регіональної Ради Союзу русинів-українців Словацької Республіки, в якому запрошують на цікавий концерт. Уважно прочитай запрошення. На підставі прочитаного скажи, які дані необхідні бути у запрошенні.
Союз русинів-українців Словацької Республіки
Місто Бардіїв
запрошують Вас на
31 огляд народних пісень
МАКОВИЦЬКА СТРУНА
Концерт
переможців регіональних конкурсів і гостей
„СПИВИ МОГО КРАЮ”
(„Співаночки мої, де я вас подію ...”)
Бардіїв
6 грудня 2003 р. о 15 і 19 год.
Палац спорту „МИР”
- Попробуй написати запрошення на подію, яку організує твій клас, твоя школа. Як буде твоє запрошення виглядати? (На якому папері, якого кольору /одно- або багатокольорове/, з фотографією або без неї, з малюнком, з емблемою школи, яким шрифтом). Працювати можна і у групах.
- **Vedieť napísať blahoželanie k narodeninám.**
- З української газети взято декілька зразків вітань. Прочитай наведені тексти. Скажіть, кому присвячені окремі тексти.
 1. Вітаємо з Днем народження головного лікаря Центру „Мікрохірургія ока”
Совву Анатолія Ігоревича
*Життя без горя і пегалі,
Хай обминає Вас біда.
Пошани від людей бажаем,
Здоров'я, щастя і добра.*
 2. Вітаємо з ювілеєм директора Центру „Мікрохірургія ока”
Дем'янишина Олега Григоровича
*Нехай Вам квітує білий світ,
Життям стають найкращі мрії,
І доля шле щасливих многа літ,
Здоров'я, радості й надії.*
 3. Вітаємо з Днем народження головного бухгалтера ”Буковинський хліб”
Седель Валентину Володимирівну
*Добра і радості бажаем
Здоров'я Вам навсі літа.
Хай сонце весело Вам сяє,
Хай квітне в серці доброта.*

- Ситуація: У твоєї мами (тата, дідуся, бабусі) день народження. Вітання хочеш передати посередництвом радіопередачі „Концерт ювілярам” у Радіо „Патрія”. Придумай текст, який редактори від твого імені прочитають та подумай над піснею, яку попросиш заграти.
- **Vediet’ napísať pozdrav k veľkonočným a vianočným sviatkom.**
- Тексти українських вітань перекладіть словацькою мовою і навпаки.

Зразки:

1, *Вітаєм з Різдом, з Новим Роком вітаєм!
Бажаєм вам щастя, здоров'я бажаєм!
Най серце радіє, душа хай співає,
А настрій святковий весь рік не зникає!*

2, *Podíva z chotára, srdce sa otvára,
v duši sa rozhostí nežný cit radosti,
stromček sa lígoce...
Veselé Vianoce!*

3,

*Шановні друзі!
Прийміть щирі вітання з Великоднем - цим воістину Величним Днем Торжества Життя і Любові!
Хай благодатна, світла радість Воскресіння Христового осяє Вашу душу, з весняною силою пробудить у ній Віру, Надію, Любов.
Нехай у Ваших домівках завжди панує мир і злагода, в серцях - добро, а в думках - мудрість.
Здоров'я, щастя, благополуччя на довгі роки Вам, Вашим рідним і близьким!
Голова
Соціал-демократичної
партії України (об'єднаної) В.Медведчук*

- Попробуйте самі написати текст українською мовою рідним або друзям в Україну. (Вітання знайдете і на інтернетівських сторіках, можете їх відразу надіслати).
- **Vediet’ napísať pozdrav z výletu, exkurzie, prázdnin.**
- Ваш клас на екскурсії. Напиши відкритку з місць, які ти відвідуєш, своїм друзям. Коротко зазнач, де ти є, що тебе зацікавило.
- Вакації ти проводиш зі своїми батьками в цікавій країні за кордоном. Напиши відкритку своєму улюбленому учителю. Напиши, що тебе приємно здивувало і що, навпаки, розчарувало.
- **Vediet’ napísať oznámenie o návšteve nejakej významnej osobnosti spoločenského života na škole.**
- Ситуація: Ваша школа запросила на бесіду визначного словацького (українського) письменника (спортмена, політика, актора). В короткому виступі у шкільному радіо повідом учням, хто до вас прибув (в короткому огляді скажи декілька цікавих інформацій про нього, про його робочу діяльність). Наведи лише факти, які учнів зацікавлять і викликають інтерес прийти на бесіду з гостем.

- **Vediet' napísať životopis – Curriculum vitae.**

- Подивися і прочитай наш зразок життєпису. Найменш частини кожного життєпису.

Зразок:

Я, нижчепідписана Петрашовська Олена, народилася 2 квітня 1980 року в місті Гуменному Пряшівського краю в родині службовця.

В 1986 році поступила до першого класу ОШ міста Гуменного. В 1995 році закінчила 8 класів цієї школи.

За період навчання в школі брала участь у художній самодіяльності (співала в хорі „Незабудка”), в шкільних окружних і крайових олімпіадах з хімії і математики.

У 1993 році закінчила музичну школу по класу фортепіано. Живу із своїми батьками. Батько, Петрашовський Василь, працює чоловічим інженером акціонерного товариства „Комунграф”. Мати, Петрашовська Марія, працює вихователькою в інтернаті Гуменської медшколи. Брат, Петрашовський Степан, закінчив четвертий клас ОШ міста Гуменного.

Домашня адреса: м. Гуменне, вул. Черешнева, 25, кв. 1.

15. 09. 2003р.

Олена Петрашовська

- Напиши власний життєпис за нами поданою структурою.

Прізвище, ім'я, по батькові

Число, місяць, рік народження

Місце народження (село, місто, район, область)

Місце проживання

Громадянство

Ім'я батька

Ім'я матері

Освіта

Хобі

- **Vediet' vytvorit' krátky zoznam vecí.**

- Їдеш до літнього лагера. Склади для себе список всього одягу, який з собою забираєш.

- **Vediet' podat' písomnú radu, napr. pre kamaráta z cudziny, ako môže pricestovať'.**

- Твій друг живе в Україні, у Києві. Ти його запросив до себе у гості. Мейлом йому поясни, як має доїхати. (Musí pricestovať vlakom, resp. lietadlom do Užhorodu, odtiaľ cestuje autobusom až do Michaloviec, z Michaloviec k vám do Prešova (alebo iný spôsobom, podľa toho, kde bývaš. Uved' aj presné odchody autobusov /z Užhorodu do Michaloviec uvádzame odchody my/, ďalej si už porad' sám. Napíš mu tiež, že ho budeš čakať na autobusovej, resp. vlakovej stanici vo vašom meste.).

Užhorod -Michalovce

Km		32	38	34
0	Užhorod „AS	09:45	13:15	15:10
5	Vyšné Nemecké „štátna hranica	10:45	14:15	16:10
19	Sobrance “aut.stanica	11:10	14:40	16:35
40	Michalovce“žel.stanica	11:35	15:05	17:00

- **Vedieť podať písomnú informáciu o prečítanej knihe.**

- Напиши, яку книгу ти останнім часом прочитав і чим вона захопила тебе. (Дай книжці свою оцінку, наведи, чим вона тебе вдіяла в позитивному і чим в негативному плані, постався до неї критичним оком – оцінь її сюжет, персонажів, але й ілюстрації та обкладинку книжки).

Vec, ktorú si chcem kúpiť – poznámky o nej.

- Батьки пообіцяли купити тобі музичний центр (фотоапарат, дискмен, комп'ютер), якщо твої оцінки в кінці навчального року покращають. Подумай, що б тобі найбільше сподобалося та зроби на окремий папірець нотатки, на що звернути увагу при купівлі (якої марки має електроприлад бути, які функції має виконувати, скільки коштують такі товари, якого дизайну, кольору, розміру, матеріалу може прилад бути тощо).
- І твій друг хоче подібний електроприлад. Ти вже в даній справі розбираєшся, напиши для нього декілька порад, яких треба дотримуватися при купівлі.

- **Vedieť opísať pracovný postup.**

- В зразку наводимо інструкцію, як підживити рідке і слабеньке волосся. Речення в інструкції поперекидані. Поскладай їх за логічною послідовністю.
- Змішайте по 1 столовій ложці шампуню та соняшникової й касторової олії, розітріть із сирим яєчним жовтком і втирайте у шкіру голови.
- У воду для споліскування можна додати оцет (1 столова ложка на 2 л води) або відвар ромашки.
- Потім зачешіть волосся догори, зав'яжіть поліетиленовим пакетом і замотайте махровим рушником. За годину змийте шампунем, наполовину розбавленим водою.
- Знайдіть самі вдома цікавий „домашній рецепт” – пораду, як, напр., позбутися плям, який чай випити, щоб позбутися нежиті тощо. Пораду прочитайте своїм співкласникам, або дайте надрукувати до шкільної газети.

- **Vedieť opísať osobu a oblúbenú literárnu postavu.**

- Напиши, які зовнішні і які внутрішні ознаки і якості цінуєш у свого друга.
- Попробуй декількома словами описати властивості та ознаки свого співкласника та лишай решту співкласників згадати, про кого йдеться.
- Знайди в художньому тексті частину, де наведена зовнішня і внутрішня характеристика персонажа.

- **Vedieť vytvorit' opis s rozprávaním na základe nejakého príslovia.**

- Realizuje sa pri osvojovaní si frazeologizmov (pozri: Ligvistická rovina – Frazeológia – Výkonový štandard).

- **Vedieť opísať mesto, dedinu s vlastným názorom na ne a s vlastným hodnotením.**
 - Využiť sa dajú poznatky z časti Ústny prejav (pozri cvičenie o poskytovaní informácií o meste v roli sprievodcu).
- **Vedieť opísať školu, triedu, napr. pri slávnostnej výzdobe.**
 - Situácia: Dev'ятиklasníci zakінчують навчання u školy, mladší klasi z nimi прощаються так, що в останній день прикрашують їхній клас. Ваш клас має завдання зrobити це. Директор школи хоче чути ваші пропозиції. Подумайте u klasi, подайте кожен свою пропозицію. Самі найкращі поєднайте v odne ціle та пред'явіть директору, тобто опишіть озdobлений вами клас. (Najlepšie je zvolit' si nejaký motív, napr. motív mora, inej planéty, veľkej záhrady, lúky, lesa a tomu podrobiť výzdobu.)
- **Vedieť napísať krátke rozhovory do školského časopisu.**
 - Підготуйте короткі питання для вашого гостя, які можуть стосуватися його дитинства, його шкільного віку, професійних почatkів, родинного життя, поглядів на цікаві питання, його почуттів.
- **Vedieť preformulovať rozprávky s vlastnými prvkami (zmena postavy, zmena záveru, prepletenie motívov z iných rozprávok atď.).**
 - Студентка – молода авторка - написала казку, яка починається отак:
 - В одному дуже старому лісі знаходилась вузька доріжка. В кінці доріжки було перехрестя. На перехресті стояв показник напрямів, який показував дорогу до сусідніх королівств. В лісі жив старенький лісовик, який любив жартувати. Одного дня лісовик поміняв стрілки на показнику напрямів і так сталося, що до королівства, де жила, тепер спала, Сляча Красуня, прийшли карлики, щоб розбудити свою Снігуроньку. Замість неї знайшли сплячу дівчину, обсіпану трояндами. У другому королівстві спить завдяки отруєному яблуку Снігуронька, яка марно чекає свого принца. Замість нього підходить до неї коханий Сплячої Красуні, який її хоче розбудити. Поцілувавши її, Снігуронька розкриває очі, але свого коханого не впізнає. Карлики в сусідньому королівстві сумно і здивовано дивляться на якусь сплячу дівчину...
 - Попробуйте казку продовжувати далі і закінчити її.

Dramatizácia – tvorenie dialógov na základe súvislého textu (napr. rozprávky).

- Розіграйте діалог між здивованою Снігуронькою та чужим принцем з казки попереднього завдання.
- Спробуйте розв'язати розмову між карликами, коли здивовано стоять біля ліжка Сплячої Красуні.
- Самі попробуйте скласти казку, в якій би виступали такі персонажі: міцний медвідь, хитра лисиця, сміливий заєць, ляклива ящірка, скупий ховрашок, хижий вовк, пильна бджілка та інші. Казку напишіть u takій formi, щоб можна було її розіграти.

ПОЧУВАНІЕ S POROZUMENÍM

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

V rámci tohoto druhu činnosti by mali žiaci počúvať:

- dialogické texty: krátke hrané scény
- bežné texty (v rámci tematických okruhov uvedených pri ústnom prejave)
- krátke informačné a vecné texty (v rámci tematických okruhov uvedených pri ústnom prejave, ako aj v rámci tematického zamerania textov uvedených pri čítaní v kulturologickej obsahovej línii)
- mediálne texty (texty z novín, časopisov, z rozhlasového a televízneho vysielania)
- literárne texty (v rámci hodín literatúry)

Вýkonové štandardy

Požiadavky na vedomosti, zručnosti a návyky žiakov

- **Porozumieť podstate autentických ukrajinských rozhovorov a kratších súvislých prejavov (rozprávanie o zážitkoch, informácie o knihách, filmoch, návody, jednoduché recepty).**

- Vypočúť si telefonický rozhovor a doplniť v ňom chýbajúce časti.

Ukážka:

- Алло, тут Юрко, однокласник вашого Мирона. Скажіть, будь ласка, Мирон вже вдома?
- Тут Миронова мама. Мирон ще не повернувся зі школи, мабуть, затримався в бібліотеці, бо згадувала вранці, що збирається туди. Що йому передати?
- Будь ласка, скажіть, що дзвонив Юрко. Ма збирались йти в кіно, він, мабуть, забув. Дякую вам за ласкавість.
- Добре, передам, як вернеться. Бувай, Юрку.

Замість крапок допиши правильні слова і словосполучення, почуті в розмові.

- Алло, тут ..., однокласник вашого Скажіть, будь ласка, Мирон вже вдома?
- Тут Мирон ще не повернувся зі школи, мабуть, затримався в..., бо згадував ..., що збирається туди. Що йому передати?
- Будь ласка, скажіть, що дзвонив Юрко. Ми збирались, він, ..., Дякую вам за
- Добре, передам, як вернеться. ..., Юрку.
- Прочитай рецепт приятелю по телефону. На základe vypočutého vymenovať základné suroviny, resp. opísať postup prípravy.

Ukážka:

Салат з редьки

Добре помиту редьку почисти, натри на дрібній тертушці, посоли, відстав на 10 -15 хвилин. Потім додай надрібно порізану невелику цибулину, змішай, полей олією, посоли за смаком.

- **Porozumieť kratším správam v rozhlase a v televízii (ukrajinské vysielania). Napr. predpoveď počasia, správy zo športu, krátke oznamy z konania spoločenských akcií – súťaží, karnevalov).**
 - **Globálne porozumieť súvislým textom a adaptovaným literárnym ukážkam.**
- Pozorne si vypočut' text a zakrúžkovať správne odpovede.

Ukážka:

Кошеня

Надійшов день, коли вперше після літньої перерви Василько пішов до школи.

Несподівано хлопчик почув жалібний писк. Під тином повзало плямисте кошеня. Василько схилився надним. Кошеня було зовсім маленьке, та вже дивилося на світ каламутними оченятами. „Хтось викину, - подумав хлопчик. – пропаде тут!” Кошеня ткнулося носом василькові в черевик і затихло.

- Ох, ти ж дурненьке? Хочеш молока? Не пропадати ж тобі. Маєш справу з васильком. Зрозуміло?

Василько підняв кошеня, подумав, озирнувся і сховав його в сумку. Нічого йому не станеться, якщо посидить у сумці. „А після уроків додому візьму, - вирішив хлопчик. Мати давно хоче завести кішку”.

... коли задзеленчав дзвоник і всі учні посідали за парти, до класу ввійшла синьоока дівчина. Вона була в сірому вбранні, гладенько зачесана. Перед васильком зринув спекотний день і винасений ним кухоль з водою, до якого спрагло припала синьоока дівчина Маруся. Тільки всі школярі називали її тепер Марією Павлівною, бо вона була їхньою новою вчителькою, ця лісников донька.

Серед десятків дитячих облич вона теж упізнала василька. Упізнала його очі-черешні й білі пір'їнки вицвілих брів. Учителька усміхнулась до хлопчика, і він зрозумів, що й вона його впізнала.

Раптом почувся дивний звук. Здригнувшись, василько схопився за сумку. Так і є, кошеняти в сумці вже нема... Як же воно вилізло?

У класі всі наче завмерли. У тиші виразно пройнуло „няу-у!” Тієї ж мі розлігся дружний сміх дітей.. коли в класі знов настала тиша, вчителька запитала:

-Хто ж це з вас, діти, приніс його?

Василько боявся звести на Марію Павлівну очі. Учителька чекала, але всі мовчали.

- А я не думала, що в класі є боягузи, які бояться сказати правду.

„ Однаково не скажу, - подумав Василько, похнюпившись. – Адже ніхто не знає ...

Ось учителька сіла на стілець. Ось вона знову встала, погладила кошеня.

- Ну що ж, - сказала, - якщо ніхто не хоче зізнатись, то я візьму його собі. Яка в нього смішна мордочка! І лапки в чорних шкарпетках, а хвостик – білий!

Подумавши, вона провадила:

- А може бути, що тому, хто приніс кошенятко, шкода з ним розлучитися. Тоді я ...
Вона злегка відсторонила кошеня від себе. Василько підняв голову:

- Ні, не шкода, - раптом вихопилося з нього. Я іншого візьму!

З розумівши, що він виказав себе, Василько побачив, як насупились у Марії Павлівни брови і вона воднорази не може стримати усмішки. І в той же час Василько несподівано відчув, що він знову дихає легко і вільно.

Хтос викинув, - пояснив він учительці. – маленьке...Пропало б... ну, я взяв... А потім... потім ...

-Що сталося потім – зрозуміло, васильку, - промовила Марія Павлівна. У тому, що ти взяв кошеня, немає нічого поганого. Я, мабуть, сама б так зробила. Тільки чого ти зразу не зізнався? Хіба ти боягуз?

- Ні, я не боягуз, - прошепотів Василько. – Мені було соромно...

(За О. Донченком, Дивослово, 2001)

- Завдання.

На кожне із запитань вибери правильну відповідь.

1. Василько побачив кошеня
 - а) на дорозі;
 - б) під хатою;
 - в) під тином;
 - д) під кущем.
2. Кошеня було
 - а) зовсім чорне;
 - б) біленьке;
 - в) смугасте;
 - д) плямисте.
3. Василько скрив кошеня:
 - а) за пазуху;
 - б) в кишеню;
 - в) у сумку;
 - д) під пахву.
4. Василько взяв кошеня
 - а) щоб погратися;
 - б) щоб комусь подарувати;
 - в) щоб урятувати;
 - д) щоб кудись занести.
5. Марія Павлівна була дочкою
 - а) вчителя
 - б) директора;
 - в/ лісника;
 - д) коваля.
6. Побачивши в класі кошеня, учителька
 - а) злякалася;
 - б) розгубилася;
 - в) розгнівалася;
 - д) здивувалася.
7. Те, що Василько підібрав кошеня, викликало в учительки
 - а) розчарування;

- б) здивування;
 - в) розуміння;
 - д) заперечення.
8. Сказавши, що кошеня в клас приніс він, Василько відчув
- а) полегкість;
 - б) сором;
 - в) страх;
 - д) каяття.
9. У тому, що хлопчик підібрав кошеня, виявились такі його ознаки
- а) пустотливість;
 - б) милосердя до всього живого;
 - в) нерозважливість;
 - д) бажання завоювати прихильність учительки.
- Pozorne si vyročuť text a doplniť chýbajúce časti neúplného textu z textu pôvodného.

Ukážka:

Скупий

Усі вважали мене добрим, та я був скупий. Мені, наприклад, було шкода, віддавати свої речі, навіть, непотрібні. Я казав: „Бери, будь ласка”, а самому було жаль. Або приходив із гостей додому і починав шкодувати, що з’їв мало цукерок. Мені було дуже соромно, що я був такий жадібний і скупий. Скоро мені стало зовсім тяжко віддавати свої речі.

Якось до мене підійшов Володя.

- Дай книжку почитати...
- Не можу. Сам читаю, - кажу.
- А потім даси? – питає Володя.
- Потім дам.

Петя попросив у мене олівці – помалювати, а Гена – шахи – пограти.

- Не можу дати. Сьогодні сам малюватиму, - сказав я Петі.

А Гені сказав:

- Увечері сам гратиму в шахи.

Через два дні Володя зустрічає мене і каже:

- Прочитав?
- Що? – запитую.
- Книжку.
- А-а-а! Ще ні. Я повільно читаю. Кожну сторінку.
- Ну добре. А коли закінчиш, даси?
- Дам.

Того ж дня до мене підійшов Петя.

- Сьогодні даси? – питає.
- Ні, не можу. Сам читаю.
- Що читаєш? – усміхнувся Петя.
- Книжку.
- Та я в тебе олівці просив, - нагадав він.
- А-а! Малюю ще, малюю!

Потім я зустрів Гену.

- Ну як? Зараз даси? – питає.

- Ні, ні. Сам читаю! Тобто малюю! Тобто граю!
Після цього хлопці в мене нічого більше не просили.

(Л. Сергеев, Дивослово, 2001)

- Замість крапок наведи правильні слова та словосполучення відповідно до прослуханого тексту.

Скупий

Усі вважали мене добрим, та я був Мені, наприклад, було шкода, віддавати свої речі, навіть, непотрібні. Я казав: „Бери, будь ласка”, а самому було жаль. Або приходив із гостей додому і починав шкодувати, що з’їв мало цукерок. Мені було дуже соромно, що я був такий ... і скупий. Скоро мені стало зовсім тяжко віддавати свої речі.

Якось до мене підійшов Володя.

- Дай ... почитати...
- Не читаю, - кажу.
- А ... даси? – питає Володя.
- Потім

Петя попросив у мене ... – помалювати, а Гена – ... – пограти.

- Не можу дати. Сьогодні, - сказав я Петі.

А Гені сказав:

- Увечері сам

Через два дні Володя зустрічає мене і каже:

- Прочитав?
- Що? – запитую.
- Книжку.
- А-а-а! Ще ні. Я ... читаю. Кожну сторінку.
- Ну добре. А коли закінчиш, даси?
- Дам.

Того ж дня до мене підійшов Петя.

- Сьогодні даси? – питає.
- Ні, не можу. Сам читаю.
- Що читаєш? – ... Петя.
- Книжку.
- Та я в тебе ... просив, - нагадав він.
- А-а! Малюю ще, малюю!

Потім я зустрів Гену.

- Ну як? Зараз даси? – питає.
- Ні, ні. Сам читаю! Тобто малюю! Тобто граю!

Після цього хлопці в мене нічого більше не просили.

- **Pochopit’ podstatu kratších literárnych ukážok prednášaných učiteľom.**

LINGVISTICKÁ OBSAHOVÁ LÍNIA

ZVUKOVÁ ROVINA JAZYKA /FONETIKA A ORTOEPIA/

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

Hlásky a grafémy (písmená)

Samohlásky

- Grafické zachytenie samohlások.
- Grafické zachytenie samohlásky a spoluhlásky *j+a, j+e, j+i, j+u*.
- Striedanie samohlások *o/a, e/i, e/y, o,e/i*.
- Prízvučné a neprízvučné samohlásky, ich výslovnosť.

Spoluhlásky

- Tvrdé a mäkké spoluhlásky.
- Znelé a neznelé spoluhlásky. Výslovnosť týchto spoluhlások.
- Grafické zachytenie spoluhlások. Grafické zachytenie dvojice spoluhlások *š+č*.
- Striedanie spoluhlások *d/dž, s/š, t/č, st/šč, z/ž, b, p, m, v, f / bl, pl, ml, vl, fl* v slovesných tvaroch.
- Správna výslovnosť spoluhlások a spoluhláskových skupín.
- Abecedný poriadok samohlások a spoluhlások.
- Prefixy *z, zi, roz, bez*. Správna výslovnosť a pravopis týchto prefixov.
- Prefixy *pre-, pry-*. Správna výslovnosť a pravopis týchto prefixov.
- Zdvojenie (zbeh) dvoch rovnakých spoluhlások */podvojeňňa/*. Slová *s podvojeňňam*.
- Dve rovnaké mäkké spoluhlásky medzi samohláskami */podovžeňňam/*. Slová *s podovžeňňam*.
- Mäkčenie spoluhlások pod vplyvom samohlásky *i* a spojení *j+a, j+u, j+e*.
- Grafické zachytenie mäkkej spoluhlásky za pomoci mäkkého znaku. Pravidlá pravopisu mäkkého znaku. Spojenie *j+o*. Správna výslovnosť slov s mäkkým znakom a so spojením *j+o*.
- Slová s apostrofom. Pravidlá písania apostrofu. Správna výslovnosť slov s apostrofom.
- Striedanie spoluhlások *h/ž/z, k/č/c, ch/š/s* v základe slova a na morfematickom šviku pri tvorení odvođenín.
- Práca s ortoepickým a ortografickým slovníkom.

VÝKONOVÉ ŠTANDARDY

Požiadavky na vedomosti, zručnosti a návyky žiakov

- **Vedieť rozlišovať pojmy hláska (samohláska a spoluhláska) a graféma (písmeno).**
 - Визначи, якими звуками відрізняються слова.
Сила, мила, пила, біла; пора, гора, нора, кора; карта, парта, Марта; син, сон; сам, сум; мир, мур.
 - Змінюючи один звук, склади від поданих слів назви: 1. птахів, 2. свійських тварин і диких звірів, 3. дерев.
1. Крик, борона, мова, вулик, балка, осел;
2. Коса, кут, тінь, бік, реві;
3. Клин, бік, дреза, м'яз.
 - Перестав в словах голосні і приголосні так, щоб утворилися нові слова. Напиши пари слів у зошит.

Зразок: Дно – Дон

Дно – (назва річки). Село – (назва свійської тварини). Траса – (чоловіче ім'я).. Тік – (назва домашньої тварини). Пила – (назва дерева).

- Переклади на українську мову. Запиши спочатку ті слова, які звучать однаково в українській і словацькій мовах, а потім слова, які відрізняються голосними або приголосними.

Škola, kniha, stôl, pero, mama, zošit, otec, dom, kreslo, učiteľ, rodina, dub, buk, chlieb, kino, televízor, rádio.

- Найменуй за алфавітним порядком всі голосні звуки в українській мові.
- Найменуй за алфавітним порядком всі приголосні звуки в українській мові.

- **Vediet' vysvetliť rozdiely medzi hláskou (zvukom) a písmenom (môže označovať viac zvukov).**

- Прочитай дані слова. Визнач, в яких словах букви *я, ю, є* позначають два звуки.

Тяжко, явір, лютий, бур'ян, Юлія, Юрій, Яна, Єва, люди, зброя, Мая, Ярослав.

- Вимовляй правильно слова. Скажи, які звуки позначає буква *ї*.

Їдальня, їхати, їжак, воїн, з'їзд, поїзд, з'їхати.

- Прочитай слова.

Щоки, заощадити, покращати, щодня, защо, навіщо, щітка.

Скільки звуків позначає літера *щ*? Які?

- **Vediet' správne vyslovovať prízvučné a neprízvučné samohlásky.**

- Порівняй вимову даних пар слів. Став правильно наголос.

Край – краї, соловей – солов'ї, гай – гаї, трамвай – трамваї, мій – мої, свій – свої, твій- твої.

- Читай, вимовляй з правильним наголосом.

Біля річки – великі річки, прийшов до сестри – мої сестри, правої руки – мої руки, рання весна – ранні весни, наше село - наші села.

- **Vediet' správne vyslovovať mäkké a tvrdé spoluhlásky.**

Vediet' správne vyslovovať spoluhlásky pred samohláskou *i* a spojeniami *j+a, j+u, j+e*.

- Виразно прочитай слова парами. Якими звуками відрізняються слова у кожній парі?

Ліз – лізь, син- синь, стан – стань, лан – лань, рад – ряд, лук – люк.

- Вимовляй:

Ди - ді	диво - діти
ни – ні	низький - німий
си - сі	сидіти - сісти
ми – мі	мило - мілко
ри – рі	рити – рій

- **Vediet' správne vyslovovať a odlišovať znelé a neznelé spoluhlásky.**

- Поклади кінці пальців на гортань і вимовляй попарно звуки:

(д) і (т), (з) і (с), (дж) і (ч)

При вимові яких звуків відчувається дрижання голосових зв'язок (є голос)? Чому? Прочитай!

- Вимов виразно пари слів. Скажи, якими звуками вони відрізняються:

Гриб – грип, плід – пліт, жаль – шаль, казка – каска, везти – вести, коза – коса, п'ять – п'ять, бити – пити.

- Пиши і вимовляй.

Зуб, кров, сад, ніж, віз, хліб, гриб, мед, мороз, чуб, рід.

Ложка, дужка, грядка, везти, ніжка, берізка, солодкий.

- **Vediet' správne odlišovať pojmy otvorená a zatvorená slabika.**

Rozumiet' pojmu striedanie samohlások.

- До поданих прикладів добери слова з тим самим коренем і запиши. Поділи слова на склади. Пригадай, який склад називається відкритим, а який – закритим. У якому складі звуки (о), (е) замінюються звуком (і)?

Зразок: Зо/ря – зір/ка

1. Копа, нога, гора, коса; стою, боявся, носив.

2. Вела, несла, пекла, везла, семеро, село, мело.

- Утвори від поданих слів такі їх форми, у яких звуки *о, е* чергуються з *і*. З двома, трьома словами склади речення.

Зразок: 1. У середині села стоїть будинок культури.

2. Діти із сусідніх сіл відвідують нашу школу.

Село, слово, доба, береза, пора, коза, боєць борода, дорога, робота, ягода, вести, могти, ректи, мести, текти, сльоза.

- Прочитай слова. Визнач корені. Які голосні чергуються в них? Після яких звуків відбувається чергування?

Женитися – жонатий, вечеря – вечори, шестеро – шостий, чернетка – чорний.

- Визнач, чи належать до спільнокореневих такі слова:

Котити – каток, витікати – тікати, ломити – уламок, котити – кіт, зоря – зір.

- **Vediet' správne používať samohlásky e a o po spoluhláskach ž, č, š.**

- Спиши подані слова за алфавітом і встав *е* або *о* після *ж, ч, ш*.

Ч...тири, ч...твертий, ж...лудь, ч...рний, ч...решня, ш...піт, веч...ря, ч...реда, пш...но, ч...рпак, ч...рнило, ч...ло, ч...вен, пш...ниця, ж...нуть, ч...рніють, ш...вк.

- **Rozumiet' pojmu striedanie spoluhlások.**

Vediet' správne tvorit' nové slová, v ktorých sa uplatňuje striedanie spoluhlások.

- Заміни слова так, щоб у них чергувалися приголосні звуки. Склади 3-4 речення з цими словами.

Рік, око, жінка, плуг, Ольга, увага, поріг, муха, порох, горох, кожух.

- Спиши, змінючі слова в дужках. Спостерігай, як чергуються звуки.

У чужій /пасіка/ бджіл не розведеш. /Друг/ пізнаються в біді. /Око/ - дзеркало душі. Розбирається, як баран в /аптека/. Сій овес в /кожух/, а жито – в /капелюх/.

- **Vediet' správne tvorit' nové slovesné tvary, v ktorých sa uplatňuje striedanie spoluhlások so spoluhláskovými skupinami.**

Vediet' ich správne vyslovovať.

- Добери до кожного дієслова форму 1-ої особи однини теперішнього часу. Позначи корені і підкресли букви, які позначають звуки, що чергуються.

Зразок: будити – буджу

Писати, молотити, сидіти, умістити, носити, чистити, городити, косити, доводити, летіти, мостити, лазити.

Робити, спати, ловити, графити.

- **Vediet' správne tvorit' slová s predponami z-, zi-, roz-, bez-.**

Vediet' ich správne vyslovovat'.

- Прочитай слова. Знайди префікси в словах і вкажи, перед якими приголосними вживається префікс с-.
Змити, зжитися, змерзнути, здати, скликати, спитати, стримати, сфотографувати, схопити.
- Прочитай слова. Визнач в них префікси. Спробуй висловити ці слова з префіксом з-.
Який зробиш висновок?
Зігріти, зіслати, зігнути, зіграти, зірвати, зіскочити.
- Поясни, чому в словах вжито префікс розі-. Склади з цими словами речення.
Розіграти, розірвати, розіслати, розіспатись, розігнутись, розігнатись.
- Добери до поданих слів слова з протилежним значенням – антоніми.
Зразок: зв'язати – розв'язати, успішний – бетуспішний, хвостатий – безхвостий.
З'єднати, закопати, навантажити, з'їхатися, зав'язати, хвостатий, жалісний, сердечний, сніжний, людний, хмарний, листяний, кольоровий, розмовний.

- **Vediet' správne tvorit' slová s prefixom pre-, pry-.**

Vediet' ich správne vyslovovat'.

- Випиши слова у дві колонки:
Префікс **пре-** Префікс **при-**
Пр...нести, пр...бігти, пр...добрий, пр...поганий, пр...в'язати, пр...багато,
пр...писати, пр...мудрий, пр...хилитися, пр...чорний, пр...шкільний, пр...бивати,
пр...тихий, пр...летіти.
- Яку букву пишемо в наведених словах, *и* або *i* ?
Пр...рва, пр...звище, пр...звисько.
- Від поданих слів за допомогою префіксів утвори нові слова, поясни їхній правопис.
Зразок: захисний – беззахисний
без: захисний, змістовний, зоряний
об: бігти, бити
під: дати, дашок, дунайський
від: дзвонити, ділити

- **Vediet' správne tvorit' prídavné mená s „podvojenymy“ spoluhláskami.**

Vediet' ich správne vyslovovat'.

- Утвори від поданих іменників прикметники з подвоєними приголосними. Запиши, поясни їхній правопис та вимову.
Зразок: кордон – кордонний
Лимон, зміна, день, корінь, район, стіна, картина, ціна.

- **Vediet' správne vyslovovat' slová s „podovžeňňam“.**

- Прочитай правильно слова.

Знаряддя, стаття, суддя, Ілля, насіння, зілля, гілля, життя, колосся, знання, завдання, міддю, ніччю, сілля, ллється, ллють.

- Спиши. Доповни пропущені букви.

Зна...я робить жи...я красним. Вче...я в щасті укращає, а в нещасті утішає. Маленька праця краща за велике безді...я.

- **Vedieť správne vyslovovať slová s mäkkým znakom a so spojením j+o.**

- Прочитайте речення, знайдіть слова з *йо,ьо*.

1. Льотчик розмовляв з майором. 2. Я йому сьогодні розкажу казку. 3. Сьомий домок в кінці вулиці – це наш. 4. Йому було тяжко підніматися на цей підйом. 5. Ми зустріли чотирьох хлопців з нашого класу.

- Складіть і запишіть речення з такими словосполученнями.

Польові квіти, зайде сьогодні, одного літнього дня, осіннього ранку, мальовничий край, третього учня, іде на прийом, до нього, смачний бульйон.

- Прочитайте. Випішіть слова, в яких приголосні пом'якшено буквами *ь, і, ю, є*.

Тікає літечко від нас

Періщить дощик: хлюп, хлюп, хлюп.

Калюжі наче океани, за ніч переодягся дуб.

Змінив зелене на багряне (червоне).

Йдуть школярі раненько в клас,

День покоротшав на годину,

Тікає літечко від нас,

В зав'юги, в стужу, в хуртовину.

(Л. Компанієць)

- **Ovládat' pravidlá písania mäkkého znaku.**

- Спишіть. Замість крапок поставте, де треба, м'який знак.

1. Брат з братом близ...ко живут..., та один одного не бачат... . 2. Котику сірен...кий, котику білен...кий, не ходи по хаті, не буде дитяти. 3. Сім... раз одмір, сім раз відріж... . 4. У нас с...огодні с...вято, мама має ден... народження. 5. Два брати у воду дивлят...ся, а повік не зйдут...ся. 6. Якщо хочеш... ти читати, то мене мусиш... знати, а якщо мене не знаєш..., книжку ти не прочитаєш... . 7. А я – Котик-молодець..., в мене білий комірець..., рукавички нові, чоботи святкові. Мій тато інженер... .

- Диктант (на м'який знак).

- **Ovládat' pravidlá písania apostrofu.**

Slová s apostrofom vedieť správne vyslovovať.

- Випішіть подані слова, поставте, де треба, апостроф. Запишіть з цими словами декілька речень.

Хлоп...ята, пам...ятник, св...ято, б...ють, зв...язати, прив...язаний, б...є, р...юкзак, моркв...яний, перев...язати, об...їхати, кар...єр, мавп...ячий, комп...ютер, ж...юрі, б...юлетень.

- Диктант (на апостроф).

- **Vedieť správne tvoriť podstatné mená so sufixami –ctvo, -stvo.**
 - Утворить від поданих слів іменники з суфіксами –цтв(о), -ств(о).
Ткач, птах, дитина, будівник, учитель, брат, студент.
- **Vedieť správne tvoriť prídavné mená so sufixami –c'k, -s'k, -z'k**
 - Утворить від поданих слів прикметники з суфіксами –ськ-, -цьк-, -зьк-, запишіть декілька речень.
Турок, брат, турист, словак, Париж, Кошиці, Свидник.

LEXIKOLÓGIA

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

Slovná zásoba

- Lexikálny význam slova.
- Jednovýznamové (monosémia) a viacvýznamové slová (polysémia).
- Základný a prenesený význam slov. Priame a nepriame pomenovania.
- Homonymá. Dvojice homoným. Medzislovenská homonymia (slovensko-ukrajinská).
- Synonymá. Synonymické dvojice a rady.
- Antonymá a dvojice antoným.
- Jednoslovné a viacslovné pomenovania.
- Enantiosémia (slovo s protikladnými významami – vnútrošlovná antonymia).
- Slovná zásoba podľa štylistického zafarbenia (neutrálne, hovorové, knižné slová, odborné termíny).
- Slová podľa pôvodu (domáce a prevzaté – cudzie).
- Aktívna a pasívna lexika (slova zastarané – archaizmy, historizmy a nové – neologizmy, príležitostné slova)

Slovotvorba

- Základové a odvodené slovo.
- Slovtvorný základ a slovtvorný formant (predpona, prípona, zakončenie).
- Tvorenie slov odvodzovaním (prefixáciou, sufixáciou, bezpríponovým spôsobom).
- Tvorenie slov skladaním a skracovaním.
- Tvorenie podstatných mien príponami –ar/-jar, -yk/-nyk, ec'/'-nec', -č, -čk(a), -k(a), ok, nok, yšč, -yn/ -nyn, -anyn/-janyn, -ist'/'-nist', -stv(o)/-zstv(o)/-ctv(o), -ak/ jak, -ň(a), - čyn(a)/ -ščyn(a), -lo, -ycj(a)/-nycj(a), -ač.
- Tvorenie podstatných mien predponami pid-, pry-, pere-, za-, ne-, pra-, piv-, anty-.
- Tvorenie zdobených a zveličených podstatných mien za pomoci prípon –ok, -očok, -ečok, -ačok, -yk, -yčok, -čyk, -k(a), -očk(a), -ečk(a), -yčk(a), -k(o), -očk(o), -ečk(o), -oňk(a), -eňk(a), -atk(o)/ -jatk(o), -eňatk(o), -yšč(e), -ak(a)/-jak(a), -ah(a)/-jah(a), -zk(a)/-juk(a), -uhan/-juhan.
- Tvorenie prídavných mien predponami pra-, pry-, pid-, bez-, anty-.
- Tvorenie prídavných mien príponami.
- Tvorenie vzťahových a privlastňovacích prídavných mien.
- Tvorenie sloviess predponami.
- Tvorenie prísloviess.
- Tvorenie čísloviess.

- Tvorenie slov skladaním (plnovýznamové slovné druhy).
- Tvorenie slov skracovaním (iba najpoužívanejšie pomenovania).
- Bezpríponové tvorenie slov.

Frazeológia

- Ustálené slovné spojenia. Príslovia. Porekadlá. Okrídlené výrazy.

Lexikografia.

- Práca so slovníkom antoným, homoným, synonym.
- Práca s dvojjazyčnými prekladovými slovníkmi slovensko-ukrajinskými a ukrajinsko-slovenskými, s výkladovými slovníkmi slovenského a ukrajinského jazyka, so slovníkmi cudzích slov, s frazeologickými slovníkmi.

VÝKONOVÉ ŠTANDARDY

Požiadavky na vedomosti, zručnosti a návyky žiakov

- **Rozumieť pojmu lexikálny význam slova.**

- Визначте, що означає кожне слово: давнина, сім, дихати, економний, йти, їхати. Поясніть українською мовою описовим способом, потім перекладіть на словацьку мову.

- **Vedieť odlišovať jednovýznamové a viacvýznamové slová.**

- Прочитайте. Зверніть увагу на значення виділених слів.
1. Іветка розчісувала своє довге волосся гребенем. 2. На гребенях високих гір було ще багато снігу. 3. По дворі поважно ходив півень з гарним гребенем. 4. Мама купила Андрійкові чоботи. 5. Трактор почав орати поле. Зразу гай квіток з'явився, наче ярая весна.

- **Rozumieť pojmom základný a prenesený význam slova, priame a nepriame pomenovanie. Vedieť ich nájsť, označiť.**

- З поданими словами складіть речення, використайте іменники в дужках.
Біжить (хлопчик, час). Підняти (колосо, голос). Високий (дім, голос). Пусте (поле, слово).
- Визначте, в яких реченнях мають виділені слова пряме, в яких - переносне значення.
На день народження я дістала *золотий* годинник. Це була людина із *золотим* серцем. *Рече* та стогне Дніпр широкий. Ведмідь від болю так *рече*, що ми аж вуха позатикали. Ми слухали його *солодкі* слова. Випий трохи *солодкого* теплого чаю.

- **Vedieť vysvetliť pojem synonymum. Vedieť nájsť vhodný výraz do kontextu.**

- Прочитайте текст. Виберіть з поданих в дужках слів найбільш вдале.
Один (невеликий, маленький, дрібний) хлопчик (грався, бавився, розважався). Мати каже, говорить, мовить): не (горлай, кричи, галасуй), татко (хворий, слабий). А хлопчик не послухав, (розгнівався, розізлився, розлютувся), ще й (недобре, погане, образливе, зневажливе) слово матері сказав. Заплакала (затужила, заридала, заголосила) мати від (жалю, образи).
- Мамо, забудьте (пробачте, простіть) образливе слово.
- Я прощаю, але (не забуду, буду пам'ятати, буду згадувати), - говорить мати.

Легше ластівку в небі (зловити, спіймати), ніж образу забути.

(В. Сухомлинський)

- Прочитайте загадки, знайдіть у них синоніми.
Стукотить, гуркотить, як сто коней летить.
Хитається, мотається, у куточку ховається.
Що шумить і гуде, в чистім небі іде...
Спить, дрімає, весни чекає.
(Відповіді на загадки: поїзд, мітла, літак, дерево).
- **Vediet' vysvetlit' pojem antonymum. Vediet' nájst' antonymá v texte. Vediet' ich v textoch používať'.**
 - У поданих реченнях знайдіть слова з протилежним значенням.
Звикай до праці змолоду, не будеш знати на старість голоду. 2. Вчення – світ, а невчення – тьма. 3. Легко стратити – тяжко знайти. 4. Гірко зароблене солодко їється.
 - Прочитайте прислів'я, вставляйте замість крапок антоніми до виділених слів.
1. На чорній землі ... хліб родить. 2. Зима без снігу - ... без хліба. 3. Робота людину годує, а ... марнує. 4. Колос повний до землі гнеться, а ... угору тягнеться.
 - Знайдіть у вірші слова, що пишуться однаково, але мають різне значення. Значення поясніть.
Ну й морока з хитрим зайцем,
Знов проліз до кубу „ зайцем”,
Та на цей раз пильний цап
Хитруна за лапу - цап!
- **Vediet' vysvetlit' pojem homonymum. Vediet' nájst' homonymá v texte. Vediet' ich správne používať'.**
 - З кожним поданим словом складіть і напишіть два словосполучення, в яких ці слова були б омонімами.
Місяць, пара, серце, мила, муки.
 - Виділені слова замініть правильними словосполученнями.
Батько *позичив* гроші від дідуся. Батько *позичив* гроші дідусеві. Для мами, яка кохає своїх дітей, фотографії з ними *безцінними*. *Безцінною* для мене фотографія людини, завдяки якої я дуже потерпів.
(Довідка: дав в борг, взяв в борг, дуже цінний, нічого не вартий).
- **Ovládat' členenie slovnej zásoby na slová zastarané a nové.**
Vediet' nájst' v texte slová so spoločným slovanským základom.
 - Прочитайте назви пір року, днів у тижні слов'янськими мовами, зверніть увагу на їхню подібність.

Українська	російська	польська	чеська	словацька
Весна	весна	wiosna	jaro	jar
Літо	лето	lato	leto	leto
Осінь	осень	jesień	podzim	jeseň
Зима	зима	zima	zima	zima
Понеділок	понедельник	poniedziałek	pondělí	pondelok

Вівторок	вторник	wtorek	úterý	utorok
середа	середа	streda	středa	streda

- Запишіть по п'ять спільних назв українською та словацькою мовами:
1. дерев, 2. частин людського тіла, 3. кольорів, 4. чисел.
- Запишіть українською мовою такі словацькі слова:
Biely – breh – mlieko –
Veselý – večer – obed –
Drahý – host' – zväčšiť –
Láskavý – kameň – ulica –
Milý – meno – čistiť –
- Як називаємо слова спільного слов'янського походження?
Слідкуйте слова в окремих рядах. Порівняйте, в чому різниця між окремими рядами слів. Слова у котрому ряді виникли раніше?
Раб, князь, боярин, воєвода, феодал, кріпак, поміщик.
Спонсор, фундація, акція, менеджер, комп'ютерний диск.
Як називаємо слова, котрі сьогодні не живаються?
Як називаємо слова, котрі виникли недавно, нові слова?
- **Ovládat' členenie slovnej zásoby na slová domáce a prevzaté (cudzieho pôvodu).**
 - Котрі слова з нижченаведених вважаєш власне українськими, котрі, на твою думку, взято з інших мов?
Дівчина, Україна, блакитний, щирий, тоненький, директор, адвокат, редактор, касир, тролейбус, режисер.
 - До наведених слів доберіть відповідники. Користайся довідкою.
Зразок: художнє читання – декламація
Швидкий поїзд без частих зупинок –
Власноручний підпис –
Життєпис –
Кінець –
Скриня для схову цінних паперів –
Застаріле слово –
Особа –
Довідка : персона, архаїзм, сейф, фініш, автограм, фініш, експрес, біографія.
 - В словнику іншомовних слів знайдіть, з яких мов запозичено окремі слова.
Ікона, ангел, ладан; республіка, лекція, диктатура; офіцер, штамп, бокс, футбол, чемпіон; парламент, дипломат, одеколон; арія, маєстро, фортісимо.
- **Ovládat' členenie slovnej zásoby na slová knižné a hovorové.**
Vediet' nájsť v textoch odborné slová – termíny.
Ovládat' členenie slovnej zásoby na slová spisovné a nespisovné.
Ovládat' členenie slovnej zásoby na slová neutrálne a citovo zafarbené.
 - Прочитайте обидва тексти і порівняйте їх. Знайдіть слова – терміни.
Ромашка – рід рослини родини складноцвітих. Одно- й дворічні трав'янисті рослини з розгалуженими стеблами, заввишки до 40 см. Цвіте у червні – серпні. Листки

перисті (подібні до пера). Суцвіття – кошики з черепичастою обгорткою. Плід – сім'янка.

(Біологічний словник)

Ромашка – польова царівна, що росте на високому тонькому стебельці. Це, мабуть, була найпрекрасніша в світі квіточка: рівна, висока, з сумно нахиленою набік яскраво-жовтою в білих ніжних пелюстках голівкою, ще й прикроплена дрібною росичкою.

(Г. Тютюнник)

- У другому тексті знайди пестливі слова. В яких текстах вживаються такі слова? Можна їх вживати і в розмовній мові? Наведи декілька пестливих слів, якими ти або твоя мама звертаєтесь до маленького братика (сестрички).

- Прочитайте ряди синонімів. Випішіть з них слова, які зафіксовані у словниках, тобто літературні (книжні) слова.

Стежка, доріжка, хідник, пішник, стежинка, шлях, шосе, гостинець, путь, дорога.

Бричка, кочія, фургон, ребриняк, віз, тарантас, берлин.

Соняшник, слонічник, підцонух, сонях, посонячник.

Красивий, вродливий, гарний, красний, файний, гожий, хороший, чепурний, шумний.

Колодязь, студня, криниця, керниця, студник, кирничка.

Ледар, ледацюга, лінивець, лінюх, ледач, нероба, лайдак, лежень.

Плакати, ревіти, хлипати.

- З нелітературних слів / у попередньому завданні/ випішіть такі, які вживаються в середовищі (на території), де проживаєте ви і ваші батьки та родичі. Як називаємо слова, котрі вживаються лише в окремих говірках?

- **Rozumieť pojmom základové a odvodené slovo.**

Rozumieť pojmom slovotvorný základ a slovotvorný formant (predpona, prípona, zakončenie). Vedieť ich v slovách nájsť.

Vedieť tvoriť podstatné mená za pomoci prípon, aj bezpríponovým spôsobom.

- Слушайте, що говоримо. Знайдіть прикметники, які утворені від іменників. Іменники найменуйте. Скажіть, за допомогою якої частини виникли нові слова – прикметники.
Мене болить зуб. Де зубний лікар?
Його болять очі. Де очне відділення?
Маму болить вухо. Де вушний лікар?
- В парах слів знайдіть прикметники. Вертикальними рисками виділіть з них суфікси.
Фільм - фільмовий, автобус – автобусний, молоко – молочний, дуб – дубовий, сестра – сестрин, Петро – Петрів, фізика – фізичний, школа – шкільний, учень – учнівський, дитя – дитячий, мати – материнський, театр – театральний.
- Слушайте, що говоримо. Знайдіть прикметники, утворені за допомогою префікса.
 - Моя бабка уже без зубів.
 - І мій дідко уже беззубий.
 - Я говорила з приємною жінкою.
 - Так? Мені здавалось, що вона дуже неприємна.
 - В парах слів знайдіть прикметники. Вертикальною рисою виділіть в них префікси.

Без помилки – безпомилковий, при березі – прибережний, при місті – приміський, чудовий – пречудовий, давній – прадавній, великий – завеликий, під землею – підземний, проти науки – антинауковий.

- Подані іменники утворені від інших іменників за допомогою суфіксів здрібності. Визначте іменники, від яких наведені слова утворені, визначте ризкою суфікси здрібності.

Зразок: Батечко

батько, бат/ечко

Вагончик, Ганнусенька, дитятко, долинка, дощик, дужечка, зіронька, морозець, соловеєчко, родинонька.

- Подані іменники утворені за допомогою суфіксів згрубілості. Знайдіть оці суфікси.

Бабище, вовчище, злодіюга, дідуган, ручисько.

- Утворіть іменники від дієслів безафіксним способом.

Надписати, наказати, накладати, обновити, облетіти, ударити.

- Зіставте пари слів. Вкажіть стрілкою, яке з них твірне, яке похідне. Яким способом утворені нові слова?

Набір	гниль
Зустріч	твердь
Проріз	набирати
Переписувати	зустрічати
Пропускати	прорізати
Боліти	перепис
Гнилий	пропуск
Твердий	біль

- **Vediet' tvorit' pridavné mená za pomoci prípon a predpôn.**

- Утворіть прикметники від іменників за допомогою суфіксів.

Ліс, морква, солома, брат, сестра, дитина, місто, студент, вечір, ніч, дерево, сила, дуб, село, вишня, глина, злізо, поле, липа, історія, ткач, Свидник, Гуменне, Пряшів, Кошиці, Братислава.

- Утворіть прикметники префіксальним способом.

Без міри, без вуха, без дітей, під водою, під землею.

- Утворіть прикметники за допомогою суфіксів –еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -їсіньк-, -енн-, -ущ-, -ющ-.

Білий, зелений, злий, високий, довгий, поганий, дрібний, товстий, широкий, тонкий.

- Утворіть прикметники за допомогою суфіксів –ат-, -аст-, -яст-, -ист-, уват-, -юват-.

Борода, око, вухо, голова, плече, пісок, пір'я, лоб, тінь, земля, кільце.

- Утворіть відносні прикметники від іменників за допомогою суфіксів –н(ий), -ов(ий), -ев(ий), -єв(ий).

Злізо, літо, міст, дощ, метал, кришталь, поле, вишня, край.

- Утворіть присвійні прикметники від іменників за допомогою суфіксів –ин, -ів.

Микола, батько, сестра, Андрій, Василь, сусід, ороч, коваль, Ігор, Оля, Ольга.

- За допомогою префікса не- утворіть синоніми до наведених слів.

Зразок: смутний - (веселий) – невеселий

Бідний - (щасний), старий – (молодий), босий – (обутий), злий – (добрий).

- **Vediet' tvorit' slovesá za pomoci predpôh a prípon.**

- За допомогою префіксів за-, до-, від-, пере-, по-, про- утворіть нові дієслова.
Кричати, сміятися, цвісти.
- За допомогою префіксів ви-, до-, з-/зі-, із-, с- , на-, роз-, над-, під-, в-/у- утворіть дієслова.
Писати, чесати, міряти, міняти, креслити, нести.
- Утворіть дієслова від наведених іменників за допомогою суфіксів.
Майстер, друг, фарба, гомін, лист, брат, гніздо.
- Від яких прикметників утворені наведені дієслова. Напишіть. Наведіть, яким способом дієслова утворені.
Крашати, білити, чорніти, теплішати, височати, дрібніти, веселіти.

- **Vediet' tvorit' príslovky od prídavných mien a iných slovných druhov.**

- Від поданих прикметників утворіть прислівники на о-, е-.
Далекий, гарячий, гожий, добрий, завзятий, високий, злий, колючий, сипкий.
- Скажіть, від чого утворені наведені прислівники.
Бігом, щодня, надвечір, по-юнацьки, миттю, часом, востаннє, навіки.
- Утворіть прислівники з наведених частин.
1/ З, під, лоб 2/ що, день 3/ по, різний 4/ по, шепотіти 5/на, два.

- **Vediet' tvorit' číslovky.**

- Утворіть порядкові числівники від кількісних.
Один, два, три, чотири, двадцять шість, п'ятсот вісім, сто.

- **Vediet' tvorit' slová skladaním a skracovaním.**

- Скажи одним словом нижченаведені словосполучення.
Спортивна база –
Сільська господарська техніка –
Будівельний матеріал –
Друкування книжок –
- Запишіть складні слова, вставляючи пропущену літеру.
Літ.пис, час.. пис, житт.пис, сорок.річчя, тр.добовий, кільк.хвилинний, корабл..будівний.
- Розшифруйте абрєвіатури.
СРУС, ЦР СРУС, США, ООН, ЄС, універмаг, агітпункт.
- З'ясуйте спосіб творення поданих іменників. Основи яких частин мови використовуються як твірні?
Зразок:
М'ясорубка : м'ясо – іменникова основа
рубати – дієслівна основа
Сіножатка, хліборізка, зубочистка, теплохід, пілосос, снігопад.
- Основи яких частин мови поєднано у таких українських прізвищах:
Крутивус, Вернидуб, Тягнирядно, Перекотиполе, Горицвіт.
- У наведених словах в дужках поясніть утворення складних прикметників.
Зразок:
Двомовний (дві мови, два, мовний)

Добровільний, дорогоцінний, ніжно-зелений, взаємовигідний, багатолітний, чужоземний.

- **Vediet' odlišovať' združené pomenovania (viacslovné spojenia) od frazeologických jednotiek.**

Vediet' rozoznávať' príslovia, porekadlá a prirovnania.

Poznat' významy najpoužívanejších ukrajinských frazém.

Vediet' ich používať' v písaných textoch aj v ústnych prejavoch.

- Порівняйте дві групи сполучень слів. Яку групу слів можна поширювати, а яку - ні. Що означають фразеологізми?

Смачні груші	груші на вербі
Бити м'яч	бити байдики
Брати картоплю	брати баки за роги
Годувати курей	годувати буханцями
Клеїти папір	клеїти дурня
Легкий туман	легкий хліб
Смачний горіх	твердий горіх
Іти швидко	іти на дно
Легка ноша	легкий на руку
Чиста сорочка	не чистий на руку
Поставити на стіл	поставити на ноги
Вішати пальто	вішати голову

- Підкресліть фразеологічні звороти, поясніть їхнє значення.

1. Треба берегти, як зіницю ока, культурну спадщину нашого народу. 2. Ганна здавалася тут багатом білою вороною. 3. Всі ці суперечки і непорозуміння удаються мені бурєю у склянці води. 4. Дмитро ламав голову над іншим. 5. Ходім додому, там мати місця собі не знайде. 6. Коли надворі теплінь восени, таку пору здавна називають бабиним літом. 7. Через четвірки Іван ладен крокодилячі сльози лити. 8. Цілий день Наталка не знаходила собі місця. 9. Сергій ходив, як осіння хмарка.

- До поданих фразеологізмів доберіть синонімічні слова.

Собака на сні. Замилувати очі. За тридев'ять земель. Кури не клюють. Прикусити язика. Зарубати на носі. Пускати півня. Кивати п'ятами. Коли рак свисне.

Довідка: замовчати, ніколи, скупий, далеко, запам'ятати, багато, тікати, обманювати, підпалювати.

- З поданими фразеологізмами придумайте речення.

Висіти на волосинці (безнадійний стан). Рукою подати (близько). Кров з молоком (здоровий). Мудрий соломон (мудрий). Давати волю язикові (багато говорити). Як грім серед ясного неба (неочікувано). Пальцем не поворухне (ледар).

- До словацьких фразеологізмів знайдіть правильний український еквівалент.

Bez práce nie sú koláče.	Дружба дружбою, а тютюн свій май.
Zabit' dve muchy jednou ranou.	Людині властиво помилятися.
Nie je všetko zlato, čo sa blyští.	Хочеш їсти калачі – не сиди на печі.
Mýliť sa je ľudské.	Не все золото, що блищить.
Priateľmi bud'me, dlhy si plaťme.	Одним пострілом забив двох зайців.

- Придумайте коротеньку пригоду, використавши деякі з вищепройдених фразеологізмів.
- Як у народі говорять? Чому?

Вірний	як . . .	осел
Лінивий	як . . .	кінь
Працьовитий	як . . .	свиня
Дурний	як . . .	кіт
Крязний	як . . .	собака
Впертий	як . . .	баран
- **Vediet' pracovat' so slovníkmi uvedenými v obsahovom štandarde.**
- Попробуйте знайти в словниках (Словник ідіом або Словник фразеологізмів) значення стійких словосполучень:
 - Геркулесові стовпи
 - Танталові муки
 - Аріаднина нитка
 - Сізіфова праця
 - Гордіїв вузолСмисл наведених стійких словосполучень поясніть власними словами. Придумайте ситуації, в яких використовуєте оці ідіоми.
- Знайдіть у тлумачному словнику української мови пояснення слів: футбол, волейбол, теніс, хокей, шахи.
Самі попробуйте подібним способом пояснити інші види ігор, або спортів, які вам відомі.

TVAROSLOVIE A PRAVOPIS (ORTOGRAFIA)

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

1. Delenie slovných druhov z troch hľadísk.
2. Podstatné mená. Plnovýznamovosť. Ohybnosť: skloňovanie. Gramatické kategórie. Vetnočlenská platnosť. Pravopis.
3. Prídavné mená. Plnovýznamovosť. Ohybnosť: skloňovanie, stupňovanie. Gramatické kategórie. Vetnočlenská platnosť. Pravopis.
4. Zámená. Delenie. Ohybnosť/skloňovanie. Gramatické kategórie. Vetnočlenská platnosť. Pravopis.
5. Číslovky. Delenie. Ohybnosť/skloňovanie. Gramatické kategórie. Vetnočlenská platnosť. Pravopis.
6. Slovesá. Plnovýznamovosť. Ohybnosť/časovanie. Gramatické kategórie. Vetnočlenská platnosť. Pravopis.
7. Príslovky. Delenie. Stupňovanie. Vetnočlenská platnosť. Pravopis.
8. Neohybné slovné druhy: predložky, spojky, častice a citoslovčia.

VÝKONOVÉ ŠTANDARDY

Požiadavky na vedomosti, zručnosti a návyky žiakov

- **Ovládať delenie slovných druhov podľa troch hľadísk: vecný význam (plnovýznamové – eplnovýznamové), ohybnosť (ohybné – neohybné), vetnočlenská platnosť (s vetnočlenskou platnosťou – bez vetnočlenskej platnosti).**
- Скажи, яка різниця між словами у стовпчиках.

молодість	молодий	молодіє
крик	крикливий	кричати
спів	співучий	співати
синь	синій	синіє
любов	любимий	любити
- Визначте в тексті самостійні частини мови й запишіть в окремі колонки. При виконанні вправи використовуйте таблицю частин мови.

Іменники	Прикметники	Займеники	Дієслова	Прислівники
(з) Василем	великі	ми	приходить	довго

Ми з Василем великі друзі. Ото приходить до мене Василь після занять у школі, довго оббиває чоботи від снігу, скидає свою вухату шапку, діловито заходить у хату, і ми з ним розмовляємо, годуємо птахів, клітки робимо. Дуже любить Василь різних тварин, пташок. А в мене в хаті завжди їх повно – ми з Василем разом наловили. Ми з ним увесь ліс і всі поля виходили вздовж і поперек. Знаємо, де які птахи і звірі водяться, де є нори і гнізда. І Василь ніколи не руйнує гнізд, не знищує корисних тварин. (О. Копиленко).

Podstatné mená

- **Rozlišovať druhy podstatných mien: konkrétne – abstraktné, vlastné – všeobecné, životné – neživotné. Vedieť skloňovať podstatné mená, určovať gramatické kategórie všeobecné – vlastné, konkrétne – abstraktné (rod, pád, číslo, vzor) a určiť plnovýznamovosť.**
- Спиши. До кожної групи іменників добери загальну назву.
 Жито, рис, пшениця, овес -----
 Абрикос, слива, черешня, апельсин -----
 Черемха, горобина, каштан -----
 Понеділок, четвер, п'ятниця -----
 Доба, хвилина, секунда, століття -----
 Метр, сантиметр, дециметр -----
 С л о в а д л я д о в і д о к: міри довжини, міри часу, зернові культури, садові дерева, декоративні дерева, дні тижня.

ЩО Я ЛЮБЛЮ

Люблю матусю, батька люблю,
 люблю хатину рідну свою,
 і рідну школу, і вчителів,
 село, де вперше сонце зустрів,
 люблю в криниці блакитну глиб,

і лан, що родить для мене хліб,
садок, з якого грушки несу,
горбок, де білі вівці пасу,
бо ті горбочки, лани, ліси, -
для мене повні добра й краси,
бо все, що бачу навколо я, -
то люба, рідна моя земля!

Марійка Підгірянка.

- Випиши з вірша виділені слова за групами.
Назви істот:
Назви неістот:
- У нашого Василька невелика сімейка: тільки він та вона, та старий та стара, тільки Петрик та Лукашко, та діток шестірко, та батько та мати, та їхні три брати.
Розкажи про свою родину. Як кого звати?
- Напиши, які старовинні імена були у вашій родині.
- Які речі у вашому домі нагадують про бабусю, дідуся, прабабусю, прадіда?
- Подивись уважно навколо.
 - Що звучить у вашому домі?
 - Правильно, радіо, телевізор, магнітофон.
 - Що працює замість вас?
 - Пілосос, міксер, навіть термос, який тримає гарячим суп, чай, каву.
- А які речі допомагають прибирати в кімнаті? Назви їх.
- Розкажи, які із приміщень є у школі, де ти вчишся.
- Склади словничок імен своїх друзів, знайомих, зроби ці імена ласкавими. Ось так:
Ганна-Ганнуса.
 - Які ти знаєш професії?
 - Ким працюють твої батьки?
- **Pravopis podstatných mien. Písanie vlastných podstatných mien. Rozdiely písania v ukrajínčine a v slovenčine (pomenovania národov a národností). Používanie úvodzoviek pri podstatných menách. Pravopisné rozdiely v ukrajínčine a slovenčine.**
- **Jazyková kultúra. Vyvarovať sa chýb pri určovaní rodu podstatných mien (рояль, зал, рукопис). Správne používať pádové prípony podstatných mien. Používanie vokatívu pri oslovení (земле, Василю, Сергію Олексійовичу, батьку).**
 - Запитуй і відповідай на тему „Українська мова в Словаччині“.
 - Які книжки української мови ти читав?
.....
 - Які газети, журнали видаються українською мовою?
.....
 - Який дитячий журнал ти передплачуєш?
.....
 - Хто до нього пише? Хто його читає? Про що там пишуть?
.....
- Подані слова запиши у формі звертання.
Брат, друг, подруга, сусідка, товариш, учитель, Михайло Іванович, Ольга Сергіївна.
- Добери загальну назву для кожної групи власних назв і запиши.

- Пряшів, Київ, Свидник, Ужгород, Львів ----- . . .
 Шевченко, Франко, Тичина, Рильський ----- . . .
 Сергіївна, Миколайович, Василівна ----- . . .
 Веселка, Рябуха, Чорнушка, Димок ----- . . .
- С л о в а д л я д о в і д о к: клички тварин, прізвища, імена, по батькові, міста.
- Запиши за алфавітом прізвища українських письменників Словаччини.
 Іванчов, Дацей, Бача, Галайда, Бісс, Прокіпчак, Лазорик, Яцканин, Шмайда,
 Ганущин, Гостиняк.
 - Хто де живе?
 У Польщі – поляки В Австрії –
 В Англії – У Болгарії –
 У Чехії – В Україні –
 У Росії – В Угорщині –
 В Америці – В Індії –
 - Переклади на українську мову.
 Ukrajinec, Slovák, Čech, Rus, Poliak, Nemec, Maďar, Francúz, Švéd.
- **Určovať gramatické kategórie.**
- До поданих іменників чоловічого роду добери іменники жіночого роду.
 Робітник, вчитель, учень, дояр, тракторист;
 словак, українець, поляк, француз, американець;
 баран, вовк, лис, півень, слон.
 - Визнач рід іменників.
 Лев -левиця -левеня
 Тато -мама -дитя
 Дід -бабуся -внучатко
 - Прочитай іменники, визнач їх рід. Скажи, про яких тварин іде мова.
 Рило, хобот, дзьоб, ніс. Отара, ключ, табун, стадо. Нора, гніздо, лігво. Рев, мукання,
 хрюкання, гавкання, щебетання, спів.
 - Випиши спочатку іменники, що живаються тільки в однині, а потім ті, що
 живаються тільки в множині.
 Карпати, радість, вино, сани, ножиці, сталь, цемент, ходіння, електрика, дріжджі, сіль
 цукор, літання.
 - Визнач відміну іменників.
 Книжка, перо, навчання, мрія, каченя, тінь, кров, море, учень, теля, гра, осінь, літо,
 зима, весна, Петро, Саша, Марія.
 - До поданих слів, що виражають ознаки предметів (прикметники), добери споріднені
 слова – іменники і запиши.
 Який? Що? Який? Що?
 смачний – смак молодий – молодість
 зелений – . . . старий – . . .
 високий – . . . чемний – . . .
 широкий – . . . гнучкий – . . .
 глибокий – . . . швидкий – . . .
 смішний – . . . щирий – . . .
 - Зміни іменники за зразком. Спиши, вставляючи пропущені букви. В іменниках у
 множині познач закінчення.

числ о – числ а	степ и – степ
кр. . ло – . . .	д . . рева – . . .
оз . . ро – . . .	с . . рця – . .
пл. . че – . . .	л. . ни – . . .
в. . сло – . . .	гр. . би – . . .

- Прочитай слова. Визнач рід іменників. Запиши ці іменники у множині. Постав у словах наголоси. У разі потреби звернись до словника.

Зразок: тиждень - тижні.

Агроном	хвилина	вікно
календар	секунда	перо
трактор	тиждень	місто
комбайн	адреса	поле
горизонт	яблуня	вогнище

- Перепишіть, розкрийте дужки і поставте іменники в потрібному відмінку.
1. Потрібен, як п'яте колесо до (віз). 2. Потрібен, як дірка в (міст). 3. Голодній кумі хліб на (ум). 4. Молодець проти (вівці), а проти (молодець) і сам вівця. 5. Дурний як сало без (хліб). 6. Стріляного горобця на (полова) не обдуриш. 7. Язик до (Київ) доведе. 8. Як вареник у (масло) плаває. 9. Не лізь поперед (батько) в пекло. 10. Землі не чую під (себе). 11. Баба з (віз) – кобилі легше. 12. Брати бика за (ріг). 13. Був і на (кінь), був і під (кінь).
- Поставте іменники в такому відмінку, якого вимагають дієслова. Визначте відмінок іменників та порівняйте відмінкові закінчення іменників – назв істот і назв неістот.
Побачив (брати); прийшов до (брати). Зустріла (товаришки), радість (товаришка). Стояв біля (хата), білять (хати). Обкопав (ясен), росте (ясен). Побачив (товариш), догнав (товариш).
- Визначте рід іменників і запишіть їх у три колонки за зразком.
Чоловічий рід Жіночий рід Середній рід
Підпис, мужність, Сибір, завод, фабрика, посуд, відомість, оселедець, крейда, продаж, тополя, цибуля, рушниця, упертість, віз, ганок, винахід, ягня, око, селище, життя, полювання, жито, Петро Іваненко, Надія, Коляда, курчатко.
- Визначте рід іменників і запишіть їх у три колонки за зразком.
З р а з о к: українець – українка.
1. Українець, грузин, секретар, машиніст, друкар, учень, артист, художник, ткач. 2. Кіт, коза, гусак, качка, індик, ворона, лев, осел, слон.
- Перекладіть іменники українською мовою й запишіть у три колонки за родами. Поставте знак наголосу над словами.
Otázka, kúsok, svet, mravec, mesto, dieťa, vrece, obuv, ráno, topoľ, príslovie, zápis, stôl, medveď, jabloň.
- Утворіть від іменників множину, підкресліть закінчення й поставте знак наголосу. Складіть речення з виділеними іменниками, поставивши їх у називному відмінку множини.
Стіл, робітник, рушник, лінія, сестра, озеро, село, брат, народ, ліс.
- Перепишіть уривок. Визначте в дужках відмінок іменників.
Був чудовий ранок. Свіжа рослинність блищала під блакитним небом проти сонця. Зеленою левадою побігла стежечка аж до ставка. Подихав свіжий вітерець; по ставку плигали маленькі хвилячки і сріблом блищали на сонці. (За М. Коцюбинським).

Утворіть від прикметників іменники III відміни в називному відмінку однини.

Легкий, швидкий, цікавий, вогкий, сміливий, гордий, свіжий, зелений, блакитний, мужній.

- Складіть речення з іменниками в орудному відмінку з прийменником з.
Тінь, радість, швидкість, сіль, любов, мати, вість.
- За власними спостереженнями і поданим планом напишіть твір „У школі“. Вживайте в давальному й місцевому відмінках однини іменники **школа, учителька, подруга, книжка.**

План

1. Світлий клас.
2. Цікаві уроки.
3. Мої друзі.
4. У бібліотеці.
5. На екскурсії.

- **Skloňovacie vzory podstatných mien. Skloňovať podstatné mená podľa skloňovacích vzorov.**

Skloňovanie podstatných mien 1. skloňovacieho vzoru. Skloňovanie podstatných mien

2. skloňovacieho vzoru. Skloňovanie podstatných mien 3. skloňovacieho vzoru.

Skloňovanie podstatných mien 4. skloňovacieho vzoru. Nesklonné podstatné mená.

Pomnožné podstatné mená. Vetnočlenská platnosť podstatných mien.

- Провідмініайте іменники в однині і множині.
Директор, санаторій, каменярь, стіл, крісло, плече, товариш, велетень.
- Допиши до слів прикметники.
сніг лев заєць мороз
сонце лисиця кішка сніг
- Склади усно розповідь на тему „Моя кімната“, використовуючи іменники: кімната, двері, вікно, квартира, стеля, стіни, шафа, стіл, стілець, тумбочка, ліжко, акваріум.
- Прочитайте текст і перекладіть його словацькою мовою. Проаналізуйте іменники
Наші назви місяців прозорі: легко встановити, яка ознака покладена в основу називання. *Січень* дістав свою назву від „сікти“ (у цей час найчастіше вирубували ліс). *Лютий* названо за люті – злі, жорстокі – морози, які бувають у цьому місяці. *Березень* був місяцем, коли збирали березовий сік (місяць цей тому ще звали сочень, соковник). *Квітень* – місяць цвітіння. *Травень* відзначався буйним ростом трав і за це дістав свою назву. *Червень* – від ч е р в е н ь, з якого виготовляли червону фарбу (черв’як – лялечка червця – з’являвся саме у цей час). Інші пояснення назви червень: теж від черв’як, але тепер це лялечки бджіл, які у цей час якраз виводилися. Ще пояснення: місяць появи червоних ягід, фруктів і квітів. *Липень* – місяць цвітіння липи – дерева, дуже поширеного й шанованого (як медонос) у слов’янських землях. *Серпень* – місяць серпів, жнив: у булорусів він – ж н і в е н ь. *Вересень* – місяць цвітіння вересу, рослини, що як і липа, є багатим медоносом. *Жовтень* - місяць жовтого листя. *Листопад* не потребує пояснення, бо в самому слові чути шелест листя, що падає на землю. Раніше він звався і п а д о л и с т. *Грудень* – місяць, коли земля змерзається у груддя.

Prídavné mená

- **Ovládat' delenie prídavných mien, správne tvoriť vzt'ahové a privlastňovacie prídavné mená z vlastných podstatných mien. Vedieť skloňovať, stupňovať (poznať pravidelné a nepravidelné stupňovanie) a určovať gramatické kategórie prídavných mien (druh, rod, pád, číslo). Vedieť pravopis pádových prípon prídavných mien. Určovať prídavné mená v jednoduchej vete ako vetný člen.**
- До іменників допиши прикметники, які називають ознаки за:
а) формою б) смаком в) кольором
Зразок: Лимон – круглий, кислий, жовтий.
Морква, яблуко, слива, помідори, огірки.
- Якими мовами розмовляють:
українець – українською таджик – таджицькою
росіянин – поляк –
білорус – чех –
литовець – серб –
латиш – німець –
словак – англієць –
- „Скільки я знаю мов, стільки разів я людина“ – говорить народна мудрість. Які мови ти вивчаєш у школі?
- Спиши, додаючи до іменників прикметники, що вказують на поведінку тварин. Добирай ознаки з правої колонки.
ягня (яке?) . . . жваве
лоша (яке?) . . . криклива
осел (який?) . . . покірне
сорока (яка?) . . . спритні
горобці (які?) . . . впертий
- Прочитай. Запиши правильно.
Полохливий, як лев.
Сильний, як заєць.
Хитрий, як ведмідь.
Злий, як лисиця.
Вайлуватий, як рись.
- Подані іменники з прикметниками поставте у давальному відмінку множини і запишіть. Закінчення прикметників виділіть.
З р а з о к. Словацькі учні – словацьким учням.
1. Цікаві книги 2. Морські хвилі. 3. Золоті руки. 4. Щасливі люди. 5. Присутні шефи.
6. Братні країни.
- Прочитайте. Визначте відмінки іменників з прикметниками. Спишіть, в дужках напишіть рід і відмінок прикметників.
1. Ой снігу, снігу білого насипала зима. 2. У лісі темному, де ходить хитрий лис, росла собі ялинонька. 3. Місяць янесенький, промінь тихесенький кинув до нас. 4. Рано встало золоте сонечко. 5. Липа в білім кожусі згадує літо, весну.
- Прочитай текст. Чому він поділений на абзаци?

ЗОЛОТІ ВОРОТА

Тисячу років тому навкруги центральної частини Києва залягав глибокий рів. Він перешкоджав ворогам проникнути в місто.

В'їхати до столиці можна було через Золоті ворота. На ніч їх міцно замикали. Для цього піднімали над ровом дерев'яний міст. Воїни зі списами та бойовими сокирами вартували на мурах удень і вночі.

До нас дійшли тільки руїни Золотих воріт. Нині їх відбудували. Тепер тут музей. Золоті ворота – одна з найцікавіших стародавніх пам'яток нашої історії.

- Випиши сполучення іменників з прикметниками. У дужках запиши питання до прикметників.
 - Утвори словосполучення, добираючи до кожного іменника найбільш вдалий прикметник. Запиши утворені словосполучення.
Пісня, казка, книжка, соловейко, дзвінок, бджілка, мова, хата.
С л о в а д л я д о в і д о к: чарівний, мелодійний, цікавий, дзвінкоголосий, роботячий, співучий, рідний, материнський.
Не забувай до іменників добирати прикметники за змістом.
 - Склади і запиши невеличку розповідь на тему „Мій друг“ або „Моя подруга“, використовуючи прикметники: ввічливий, чуйний, широкий, добрий, вихований, енергійний, охайний, лагідний, спокійний та інші.
 - Прочитай. Списуючи, відкрив дужки.
Розтанув сніг. Гаї (привітний)
шумлять над маревом ланів.
І пелюстки свої (блакитний)
під сонцем пролісок розкрив.
 - допомогло поставити слова в потрібну форму?
 - прикметники вищого ступеня. Складіть з ними речення.
- З р а з о к: теплий – тепліший – більш теплий. Вода в Чорному морі тепліша, ніж у Балтійському.
- Теплий, сміливий, глибокий, дужий, товстий, тугий, крутий, легкий, близький.
- Поставте іменники з прикметниками у місцевому відмінку однини і запишіть. У дужках напишіть до прикметників питання.
Молода ялинка, революційна пісня, цікава екскурсія, пізня осінь.
 - Напишіть твір на тему „Моя матуся“. Розкажіть, яка ваша мама, де вона працює. Як ви допомагаєте матері, за що її любите і поважаєте? У творі використовуйте слова: мати, матуся; рідненька, дорога, любя, мила, кохана; добра, чуйна, працююча; дбає, турбується, навчає.
 - Як ти думаєш, навіщо людині язик?
Ну, звичайно, не для того, щоб дражнитись. А для того, щоб вимовляти звуки, щоб відчувати смак їжі.
Скажи, яка на смак полуниця. Гірчиця? Сіль?
Що буває гірке? Що солодке? Що кисле? Що солоне?
Чому не можна вживати надто гарячу їжу?
 - Пограй у гру „Упізнай за смаком“.

Zámená

- Ovládat' delenie zámen, vediet' zámená skloňovať, určovať gramatické kategórie (rod, pád, číslo). Poznať základný/slovníkový tvar zámen – N sg. Vedieť ho utvoriť. Poznať nesklonnosť prívlastňovacích zámen: jeho, jej, ich. Správne používať prívlastňovacie zámeno svoj.
- Складіть речення, правильно використовуйте займенники.
 - A. 1. Ви не бачили сина?
 - 2. Ви подобаетесь братові
 - 3. Це вишивка мій, дочки
 - 4. Передавайте привіт моя, знайомій
 - 5. Познайомтеся товаришкою
 - Б. 1. Я не одержав листівки, листа, телеграми
 - 2. Я буду дзвонити твій сестрі, братові, знайомому
 - 3. Вони розмовляли з твоя атьком, матір'ю, батьками твої
 - 4. Я залишу конверт на їхній робочому місці їхня
 - 5. Ми не відповіли на їхні запрошення
 - 6. Ми раді за успіхи
- До якого розряду належить займенник мене?
- У якому рядку всі займенники належать до розряду присвійних?
 - a) Я, себе, хто, ніщо, весь
 - b) Що, якийсь, хто-небудь, жодний, її
 - c) Який, вона, скільки, абихто, його
 - d) Мій, твій, свій, наш, їхній.
- Прочитайте, знайдіть займенники, визначте розряди їх, поясніть правопис.

ПРОДАВЕЦЬ КНИГ І АПТЕКАР

Одного разу аптекар зайшов у книгарню до свого сусіда – продавця книг. Побачивши на прилавку нову книгу, він спитав:

- Скажи, шановинй, чи варто читати цю книгу?
- Даруй мені, дорогий сусіде, - обізвався продавець книг, - але я сам її ще не читав.
- А я не знав, друже, - відповів продавець книг, - що ти вживаєш усі ліки, які продаєш! (Афганська казка).
- З поданими займенниками складіть і запишіть речення. У дужках, початковими буквами напишіть відмінок займенників. Усно визначте особу і число.
Нам, мені, йому, ми тебе, я, вас, вони, ним, він, ними, вона, на ньому, ти, вони
- Провідмініайте займенники (в однині і множині): я, ти, себе, мій, твій, хто.

Číslovky

- Ovládat' delenie čísloviek na základné a radové; na základné, skupinové, násobné, druhové. Určovať druh, uviesť príklad. Poznať a ovládat' skloňovanie čísloviek. Určovať gramatické kategórie čísloviek (druh, rod, pád, číslo). Poznať nesklonnosť skupinových čísloviek. Správne písať jednoduché a zložené tvary základných, radových čísloviek slovom a číslicou. Vedieť určovať číslovky v jednoduchej vete ako vetný člen. Ovládat' pravopis základných, radových a násobných čísloviek.

- Якого ти зросту? Скільки важиш?
Спитай у мами, які ці виміри були у тебе, коли ти народився. Запиши їх.
- Вивчіть таблицю напам'ять. Запам'ятайте правила написання числівників.

Число

Числівник

	Укр. мова	Словацька мова
4	чотири	štyri
5	п'ять	päť
6	шість	šesť
7	сім	sedem
9	дев'ять	deväť
11	одинадцять	jedenásť
12	дванадцять	dvanásť
14	чотирнадцять	štrnásť
50	п'ятдесят	päťdesiat
70	сімдесят	sedemdesiat
500	п'ятсот	päťsto
1 000 000	мільйон	milión

- Прочитайте українські фразеологізми, прислів'я і приказки і поясніть їх смисл. Визначте числівники.
1. Процює до сьомого поту. 2. Грати першу скрипку. 3. Роботи до сьомої суботи. 4. Робить п'яте через десяте. 5. Знаю, як своїх п'ять пальців. 6. Йому слово, а він сто. 7. Слухай тисячу разів, а говори один. 8. Треба, як п'ятого колеса до воза. 9. Семеро одного не ждуть. 10. Сім раз відміряй – раз відріж. 11. В три дуги зігнути. 12. Не так страшно п'яти вовків, як улесливого лиходія.
- Прочитайте і відгадайте загадки. Випишіть числівники і перекладіть їх словацькою мовою. Пригадайте інші загадки.
1. Сімдесят кожухів, і всі не застібаються. 2. Має шкір сім, витискає сльози всім. 3. П'ять братів поруч живуть, у кожного своє ім'я. 4. Хто вранці ходить на чотирьох, удень на двох, а ввечері на трьох? 5. Шість ніг, дві голови, четверо очей, один хвіст. 6. Нас семеро братів, літами всі рівні, а іменем різні. 7. Стоїть дуб, а на нім дванадцять гілок, а на кожній гілці по чотири гнізда, а в кожному гнізді по семеро пташенят. 8. На дубі три гілки, на кожній по шість яблук. Скільки всього на дубі яблук? 9. У семи братів по одній сестрі. Скільки всіх?
- Запишіть словами числівники і поставте іменники в дужках у потрібній формі.
3 (товариш), 4 (мисливець), 25 (олівець), 0,5 (метри), 3 (літри), 48 (книга), 3 (білка), 2 (рушниця), 5 (слово), 4 (сани), 100 (день), 2 (окуляри), 45 (доба), 23 (ножиці), 5 (щипці), 25 (стіл).
- Поєднайте числівники з іменниками. Запишіть утворені словосполучення.
14 (кінь), 30 (день), 20 (корова), 2 (село), 5 (учень), 12 (дівчина), 5 (діти), 3 (яблуко), 8 (вівця).
- Поєднайте кожен числівник з одним із поданих іменників. Запишіть утворені словосполучення. З одним із них складіть і напишіть речення.
1, 2, 4, 15, 60, 500, 33.
Стіл, тиждень, книжка, апельсин, хлопець, рік.

- Запишіть числа словами, які були б кількісними й порядковими числівниками. 2, 7, 15, 30, 148, 576, 1000.
- Визначіть типи вжитих у діалозі числівників.
В овочевому магазині
 - Що бажаєте?
 - Дайте мені, будь ласка, один кілограм помідорів, пів кілограма огірків, одну головку капусти.
 - Капусту білу чи червону?
 - Білу.
 - Платите 35 крон.
 - Дякую.

Slovesá

- **Ovládat' delenie sloviess na zvratné – nezvratné, plnovýznamové – neplnovýznamové, na určité a neurčité. Vediet' rozoznat' jednoduchý a zložený slovesný tvar. Vediet' určovat' plnovýznamové slovesá (činnostné – stavové, predmetové – bezpredmetové, prechodné – neprechodné). Poznat' neplnovýznamové slovesá, ich postavenie vo vete. Pri neurčitých slovesných tvaroch ovládat' delenie na neurčitok, prechodník, činné príčastie prítomné, trpné príčastie, slovesné podstatné meno (príčastie minulé a prechodník). Vediet' určovat' gramatické kategórie (osoba, číslo, čas, spôsob, slovesný rod a slovesný vid).**
- Спишіть, підкресліть дієслова. Доведіть, що підкреслені вами слова є дієсловами.
Одним з найбільших зимових свят в Україні є Різдво – 7 січня. Споконвіку воно супроводжувалося численними традиціями, звичаями, обрядами. Розпочиналося свято з урочистої Свят-вечірньої трапези 6 січня. Для вечері готували переважно дванадцять пісних страв. Головною стравою була кутя – каша з пшеничної або іншої крупи, підсолоджена медом, цукром, приправлена потертим маком, горіхами. Поряд з кутею обо'язковим компонентом вечері був узвар – компот із сухофруктів. Ним переважно завершували вечерю.
Обрядовим хлібом українців на Свят-вечір здавна виступав калач, який випікали з пшеничної муки. Загальнопоширеними стравами в багатьох регіонах України були пироги і пісний борщ. Українці Карпат готували вареники з картоплею, капустою, грибами. В меню Свят-вечора традиційно входили рибні страви, голубці з пшона, капуста, горох, гриби на олії. Особлива увага приділялася часникові, що, за народним повір'ям, оберігав людину від злих сил і забезпечував здоров'я. (З журналу)
- Складіть речення, поставте дієслова у потрібній формі.

Я	робити	вправу
ти	промовляти	слово
він	лагодити	годинник
ми	приходити	додому
ви	наблизити	майбутнє
вони	вивісти	оголошення
	засвітити	ліхтар
	перебігти	вулицю
- Провідмініайте дієслова.

Давати, ставати, пізнавати, купувати, малювати, брати, драти, прати, гнати, жати, звати, ткати, клясти, плисти, молоти.

- Запиши окремо дієслова теперішнього, минулого і майбутнього часу.
Грав, грає, заграв, грають, грає, буде грати; гратиме; читатиме, прочитав, читав, читають, читає, буде читати, прочитає; кликав, кличе, кличуть, покликав, скличе, кликатиме, буде кликати; буде малювати, малює, малював, малюють, намалював, намалює, малюватиме.

Рід	Минулий час	Однина
чоловічий	що робив?	малював
	що зробив?	намалював
жіночий	що робила?	малювала
	що зробила?	намалювала
середній	що робило?	малювало
	що зробило?	намалювало

- За зразком таблиці зміни подані дієслова минулого часу за родами. Запиши, у дієсловах жіночого і середнього роду познач закінчення.
Зійшов, злетів, сидів, затих, думав, казав, говорив, розповідав.
- З поданими дієсловами складіть усно короткий твір. Придумайте до нього заголовок.
Прокидаєшся, умиваєшся, прибираєш, чистиш, снідаєш, ідеш, вчишся, повертаєшся, обідаєш, відпочиваєш, готуєшся, допомагаєш.
- Складіть телеграму своїй мамі або сестрі. Поздоровте їх зі святом 8 Березня. Вкажіть час, особу, число, перехідність чи неперехідність, дієвідміну вжитих вами дієслів.
- Доберіть антоніми до поданих дієслів, визначте їх дієвідміну й складіть з ними речення.
З р а з о к: мовчати (II) – говорити (II).
Мовчати, радіти, стояти, хвалити, ясніти, любити, трудитися, купити, сміятися.
- Утворіть від поданих дієслів форми 2-ї і 3-ї особи однини та 1-ї і 2-ї особи множини теперішнього або майбутнього простого часу. Підкресліть особові закінчення й поясніть їх правопис.
Зразок: грати (I) – граєш, грає, граємо, граєте;
Побачив (II) – побачиш, побачить, побачимо, побачите.
Грати. Побачити. Вітати. Схотіти. Нести. Розважитися. Дихати. Крикнути. Вилетіти. Чути. Згодитися. Доїти. Зимувати. Дивитися. Стелити.
- Прочитайте. Випишіть дієслова 3-ї особи однини і множини.

Ліс

Шумить верхами буйний ліс –

Дуби, берези, буки.

Співає сойка, свище дрізд

І воркотять голубки.

Стрибає білка по верхах,

Дітей зозуля кличе.

Вітрець шепоче в галузках,

в ярку потік мугиче.

Цілує сонечко листки

У ніжній теплій ласці,

Риби наділи шапочки

Так само, як у казці.

- Утворіть за допомогою префіксів від дієслів недоконаного виду дієслова доконаного виду. Префікси підкресліть.
Робити, казати, лити, дивитися, їхати, вітати, креслити, бігти, сіяти, малювати, пливати, важити, просити, класти, стояти.
- Напишіть твір на тему „*Весна іде*“ за таким планом.
 1. Рання весна. Сонце вже високо.
 2. Відлига. Тане сніг
 3. Дерев напровесні.
 4. Пробудження природи.
 С л о в н и к: узлісся, безхмарне, розтанув, розвиваються, прекрасний, стікати, напровесні, розкрилися.
- Познайомтесь із словацько-українським тематичним словником. Складіть невеликий твір на тему „*Мій вихідний день*“.

žehlička – праска zapínať žehličku – вмикати праску žehliť prádlo – прасувати žehliaca doska – прасувальна дошка šijací stroj – швейна машина strihať látku – розрізувати тканину pračka – пральна машина vysávač – пилосос čistiť koberec – чистити килим kliešte – кліщі	leštiť dlážku – натирати підлогу zametať dlážku – замітати підлогу білизну kefa na šaty – щітка для одягу kefa na topánky – щітка для взуття kefa na dlážku – щітка для підлоги čistiť topánky – чистити черевики sekera – сокира kladivo – молоток klince – цвяхи zatákať klince – забивати цвяхи
---	---
- Що хто робить?
Соловей щебече, а горобець. . .
Вуж повзе, а птах. . .
Корова мукає, а кінь. . .
Машина їде, а літак. . .
Книгу читають, а радіо. . .

Príslovky miesta, času, spôsobu, príčiny

- **Ovládat’ podstatu plnovýznamovosti, neohybnosti a vetnočlenskej platnosti prísloviiek. Ovládat’ delenie prísloviiek na miesta, času, spôsobu a príčiny. Určovať jednotlivo, v texte, uviesť príklad. Ovládat’ stupňovanie prísloviiek spôsobu. Vedieť odlišiť vo vete príslovky od druhotných predložiek a častíc.**
- Випишіть прислівники і усно поставте до них питання.
Вранці ми ходимо з товаришами купатися. Йдемо через ліс і вже бачимо, як блищить річка. Праворуч і ліворуч від нас тягнеться ліс. Вгорі кричать дикі качки. Ось і річка. Ми швидко роздягаємося і зараз же скачемо у воду.
- До поданих прислівників доберіть антоніми.
Вчора - . . . Разом - . . .
Всюди - . . . Спочатку - . . .
Корисно - . . . Спереду - . . .
- Спишіть, розподіляючи прислівники в чотири колонки за питаннями: де? куди? коли? як?

Влітку – взимку, холодно – тепло, вгору – вниз, вгорі – внизу, вдень – вночі, вранці – увечері, високо – низько, тихо – голосно, направо – наліво, зліва – справа, радісно – сумно.

- Від поданих прислівників утворіть ступені порівняння.
Дешево, швидко, дрібно, пізно, тепло, низько, важко, міцно, гучно, детально, пильно, суворо, рішуче, часто, скоро, високо, дорого, глибоко.
- Від поданих іменників утворіть прислівники.
З р а з о к: Недавно – давно.
година – тиждень –
ранок – місяць –
ніч – понеділок –
вечір – серeda –
рік – п'ятниця –
- До поданих словосполучень доберіть словосполучення протилежного значення. Підкресліть прислівники.
З р а з о к. Починає сьогодні – кінчає завтра.
Приїхав вранці, опустився низько, світить вночі, прислетів навесні, сміється голосно, наливає повільно, літає швидко.
- Читайте, розмовляйте. Визначте повнозначні частини мови.

ТРЕБА ЗРОБИТИ МАНІКЮР

- Добрий день. Ви вільні?
- Прошу сідати. Вам тільки манікюр чи ще пофарбувати брови і вій?
- Тільки манікюр. З ласки своєї, добре продезинфікуйте ножиці, бо маю дуже вразливу шкіру на пальцях.
- Обов'язково, це роблю для кожного. Прошу потримати руки в теплій воді. Але спочатку масаж. Яким лаком покрити нігті?
- Люблю пастельні кольори. Прошу дати рожевий, а зверху покрити сірим.
- Дати трохи полиску?
- Ні, не треба. Скільки за ваші послуги?
- Каробанець. Хвилиночку, я розміняю гроші і дам вам решту.
- Дякую, ви дуже акуратно робите. До побачення.
- Прошу, заходьте ще до нас.

Predložky prvotné, druhotné; jednoduché, zložené

- **Ovládat' podstatu neplnovýznamovosti a neohybnosti predložiek. Určiť väzbu predložiek s daným pádom na konkrétnych príkladoch. Správne používať predložkové spojenia a vokalizáciu predložiek.**

- Складіть речення і поставте прийменники в потрібній формі.
А. 1. Підійдіть до чоловіка, жінки, людей
2. Віддайте книгу, той, та дівчині, юнакові, студентам
3. Порозмовляйте ті, цей, з лікарем, лікаркою, лікарями
4. Я живу на ця, ці вулиці, проспекті, бульварі
5. Я не знаю людини, вчителя, країв
6. Я не бував у краях, містах
Б. 1. Я вперше познайомився з людьми

2. Я давно не бачив людей
3. Я побачив там стільки жінок
4. Я вже наобіцяв людям
5. Ми вже були на концертах

- Прочитайте речення. З якими відмінками вжиті в них прийменники?
 1. По діброві вітер віє, гуляє по полю, край дороги гне тополю до самого долу (*Т. Шевченко*).
 2. З того часу в Україні жито зеленіє; не чуть плачу, ні гармати, тільки вітер віє, нагинає верби в гаї, а тирсу на полі (*Т. Шевченко*).
 3. Голос духа чути скірзь: по хатах мужицьких, по верстатах ремісницьких, по місцях неволі й сліз (*І. Франко*).
 4. Я стою на гострій скелі, мов маяк в одкритім морі, зір мій губиться в просторі, що прославсь до неба стелі (*М. Вороний*).
 5. О, не минай!.... Перед тобою схиляюсь я, мов пілігрим, що перед брамою святою стоїть у захваті німім. Дивлюсь в лице твоє кохане, читаю відповідь в очах – і, наче квітка, в'яне, в'яне мій поцілунок на устах (*М. Вороний*).
 6. Не треба класти руку на плече. Цей рух доречний, може, тільки в танці. Довіра – звір полоханий, втече. Він любить паморозь дистанцій (*Л. Костенко*).
- Прочитайте діалог.

ЙДУ РОБИТИ ЗАЧІСКУ

- Добридень! Чи можете мені зробити зачіску?
- Прошу сідати. Чи треба мити голову?
- Ні, я мила сьогодні зранку.
- Вважаю, що треба підстригти волосся.
- Будь ласка, люблю, коли мене коротко підстрижуть.
- Так вам буде до лица. Більше волосся дам на правий бік. Трохи треба начесати, щоб волосся було пишне.
- Прошу робити на ваш розсуд і смак.
- Хвилинку, я ще трохи полакую.
- Дякую, я задоволена, ви справжній майстер. Скільки маю заплатити?
- Три карбованці?
- Прошу.
- Спасибі. До побачення.

Spojky

- **Ovládat' delenie spojok na prirad'ovacie, podrad'ovacie. Ovládat' písanie čiarky v súvetí.**

Častice

- **Ovládat' podstatu neplnovýznamovosti a neohybnosti častíc. Vedieť vyhl'adat' častice v texte. Vedieť odlíšiť častice od prísloviak a druhotných predložiek.**

Citoslovcia

- **Ovládat' podstatu neplnovýznamovosti a neohybnosti citosloviac. Rozoznať v texte citoslovcia ako slová citu, vôle a rôznych zvukov.**

SKLADBA

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

- Jednoduchá veta.
- Základné vetné členy.
- Rozvíjacie vetné členy.
- Vetné sklady.
- Vety podľa obsahu a členitosti.
- Interpunkcia.
- Slovosled. Činitele slovosledu.
- Objektívne a subjektívne členenie vety. Vetosled.
- Jednoduché súvetie: prirad'ovacie, podrad'ovacie. Interpunkcia.
- Zložené súvetia. Interpunkcia.

VÝKONOVÉ ŠTANDARDY

Požiadavky na vedomosti, zručnosti a návyky žiakov

- Charakterizovať jednoduchú vetu.
- Vymenovať základné a rozvíjacie vetné členy (prísudok, podmet, predmet, príslovkové určenie miesta, času, spôsobu a príčiny, prívlastok zhodný a nezhodný). Určovať ich v jednoduchej vete.
- Ovládať delenie vetných členov (holý, rozvitý, viacnásobný). Charakterizovať a určovať vetné sklady (prisudzovací, prirad'ovací, určovací). Tvoriť príklady na vetný sklad.
- Ovládať delenie viet podľa obsahu a členitosti. Vedieť ich tvoriť a určovať. (Oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia. Jednočlenná a dvojčlenná)
- Ovládať interpunkciu jednoduchej vety.
- Odlíšiť jednoduchú vetu od súvetia. Ovládať delenie jednoduchého súvetia na prirad'ovacie a podrad'ovacie. Poznať základy interpunkcie pri písaní prirad'ovacieho a podrad'ovacieho súvetia.
- Odlíšiť zložené súvetia od jednoduchého súvetia a jednoduchej vety.
- Charakterizovať zložené súvetie. Uviesť príklady. Určiť počet viet v zloženom súvetí s odlíšením hlavných a vedľajších viet. Ovládať základy interpunkcie pri písaní zloženého súvetia.
- Складіть речення зі слів кожного рядка і запишіть їх.
 - 1) свою, ми, Вітчизну, любимо
 - 2) України, Київ, столиця
 - 3) місто, хочу, відвідати, Пряшів
- Складіть речення, дієслова поставте в теперішньому часі. Зверніть увагу на чергування приголосних.

Я	берегти	книгу	ми	сікти	капусту
тистерегти	багаття	ви	підказати	вірш	
він	спекти	хліб	вони	одягти	пальто
- Запиши відповіді на питальні речення.

На яких деревах ростуть шишки?
 Які лікарські рослини ростуть в лісі?
 Яку книгу ти читаєш?
 Яка річка протікає через ваше місто (село)?

З ким ти дружиш?

Чим ти займаєшся у вільний час?

- Доповни речення

З р а з о к: Ми працюємо. Ми працюємо на городі. Ми працюємо на шкільному городі.

Мілан вчить. Мама варить. Батько читає. Сестра допомагає. Марійка грає.

- Продовжуй.

Надія читає. . .

Івета малює. . .

Душан допомагає. . . .

Андрій грає. . .

Учні працюють. . .

- Перепишіть. Визначте головні члени речення.

Рана загоїться, але слово – ніколи. Удар забувається, а слово пам'ятається. Не говори, що знаєш, але знай, що говориш. Слово до слова – зложиться мова. Як постелиш, так і виспишся. Не замісиш густо, як в коморі пусто. Менше вкусиш, швидше ковтнеш.

Звабиш калачем – не одженеш і мечем (Нар. творч.).

- До поданих присудків підбери підмети, а до підметів – присудки.

Говорить, співає, лле, тече; Івана, учень, продавець, книга

- Котрі з наведених речень є складні? Доведи чому.

Свято школи

Основна школа-інтернат з українською мовою навчання в Гуменному відзначила 50-річчя свого існування. Виникла вона у 1953 році об'єднанням народної та середньої шкіл. З 1-го вересня 1960 р. вона стала основною дев'ятирічною школою, з 1964 р. основною школою-інтернатом. Вона й зараз надає освіту не тільки дітям Гуменного та околиці, але також учням з Лабірщини та Снинщини. Під час існування школа досягла виразних успіхів у навчально-виховному процесі та позашкільній діяльності. Гордість школи – дитячий хор „Незабудка“. Учні Основної школи-інтернату в Гуменному не тільки читають „Веселку“, але вони часто презентують свої погляди на її сторінках. (Із журн.)

- Спишіть текст, вставляючи замість крапок потрібні за змістом прості присудки.

А барвінок ... до людської оселі до городу. Взимку відвар барвінку ... од простуди. Влітку барвінок ... святковий хліб, хату, ... весільні букетики. Цілий рік його ... вважаючи символом життя.

Д о в і д к а. Пити, прикрашати, шанувати, тягнутися, плести.

- Поширте речення однорідними членами, замінюючи виділені слова конкретними предметами.

Біля дороги ростуть **кущі**.

У садах зріють **фрукти**.

Учні допомагають збирати **овочі**.

На клумбах цвітуть **квіти**.

- Придумайте з поданими словами речення і запишіть їх. Визначте, якими частинами мови вони є.

а) дорога, дорога;

г) брати, брати;

б) насип, насип;

г) купи, купи;

в) діти, діти;

д) став, став.

- До граматичних основ додай додатки.
Сестра співає (що?) . .
Дівчата сміялися (з чого?) . . .
Батько йде (з ким?) . . .
Він не любить (чого?) . . .
Андрій слухає (кого?) . . .
 - Прочитайте. Визначте головні й другорядні члени речення.
Вареники – одна з найпоширеніших в Україні страв з вареного тіста з начинкою. Як начинку використовували сир, смажену капусту, варену товчену картоплю, мак, калину, вишні та інші ягоди, варені й товчені сухофрукти (сушину), варену квасолю, горохове пюре, пшоняну чи гречану каші і навіть борошно.
 - Синтаксичні відношення в словосполученні бувають:
а т р и б у т и в н і: добра звістка
о б ’є к т н і: слухати пояснення
а д в е р б і а л ь н і: слухати уважно
 - Доповни інші приклади.
 - Перепишіть. Підкресліть додатки.
Наші предки сіяли у полі пшеницю, ячмінь, просо. А на городі садили буряки, огірки, цибулю, часник, мак, боби, укріп. Ці рослини древні люди присвячували головним богам хліборобства.
(З газети)
 - Спишіть. Підкресліть граматичні основи речень. Котрі речення поширені а котрі непоширені? Непоширені речення поширте.
Шумів травою степ шовковий. Сміявся день. Пісні лились...(О. Олесь). Сонечко сховалося за густими вербами. Не видно його. Тільки косе проміння золотить воду на ставку. Тиша.

(За О. Кониським).
 - Напишіть твір під назвою „*Ранок школяра*“. Використайте обставини вранці, о сьомій годині, в кімнаті, швидко, акуратно, добре,
 - Що ви знаєте про водяника? Спишіть текст, визначте типи речень за будовою та члени речення.
Водяник. Його контакти з людьми переважно мирні. Іноді він виходить на берег до рибалок і гріється біля вогнища. З водяником, як із домовиком чи лісовиком, можна скласти угоду. Тоді рибалку завжди супроводжуватиме успіх – забачивши свого „побратима“, водяник одразу починає заганяти в його сіті багато риби. Іноді водяника випадково виловлюють сітями. Якщо ж необачно людина принесе водяника чи його дитину в хату, то хата обов’язково розвалиться (З журн.).
 - Прочитай слова у лівій і правій колонках. Побудуй з ними словосполучення за змістом.
телефон	термінова
гвинтівка	висока
держава	безмежний
дисципліна	мисливська
медаль	сусідня
океан	тривожний
сигнал	міжміський
телеграма	сувора

температура золота

- Утворіть словосполучення з поданими головними словами. Складіть з ними речення. Мир, вік, вчитель, життя, студент, радість, година, щастя, людство, дитина, сонце, квітка, мить.
- Класифікуйте словосполучення за морфологічним вираженням головного слова. Осінній ліс, падати на землю, будувати місто, рожевий від сонця, його чоло, вітати переможця, твори Шевченка, поживклий лист, дуже повільно, перші двоє, третій від краю.
- Назвіть головні та другорядні члени речення у наведеному тексті.
1. Щука – представник родини щукових. 2. Вона має видовжене тіло, велику, плоску голову. 3. Половину голови займає рот, утворений довгими щелепами. 4. У широкій пащі знаходяться сильні зуби. 5. Довжина тіла цієї риби нерідко перевищує півтора метра, маса досягає 30 кілограмів. 6. Щука має плямисте забарвлення, яке залежить від рослинності, кольору води. 7. Це дає їй можливість бути непомітною для ворогів та здобичі, на яку вона полює.

(з Енциклопедії)

- Аналізуйте. Визначіть прості та складні речення і їх типи.
В селах і містах засновувались гуртки народної художньої творчості (реєструвалося біля 170 колективів, в яких працювало понад 5 тисяч людей), які щорічно виступали на районних фестивалях, Святах української культури у Свиднику, Фестивалю української драми і художнього слова ім. О. В. Духновича в Меджилабірцях, Фестивалю пісні „Маковицька струна“ в Бардієві та в інших формах. Особливо відомими були „Барвінок“ із Каміонки, „Верховина“ із Меджилаборець, „Маковиця“ із Свидника, „Карпатянин“ із Пряшева, „Вигорлат“ із Снини, „Калина“ із Гуменного.

Визначним осередком культури русинів-українців Пряшівщини став Музей української культури у Свиднику, в якому була інстальована і постійна галерея художника Д. Миллого. Музей проводить науково-дослідницьку роботу і видає свій Науковий збірник. Після 1989 р. був відкритий Музей модерного мистецтва сім'ї Анді Варголи в Меджилабірцях.

До визначних художників-малярів належали Дезидерій Миллий, Орест Дубай, Степан Гапак, Андрій Гай, Юрій Кресила, Федір Віцо, Іван Шафранко, Павло Маркович, Михайло Бицько та інші.

В поширенні народного музичного і пісенного багатства велику заслугу мають диригенти і упорядники народних пісень Юрій Костюк, Олександр Любимов, Юрій Цимбора, Андрій Дулеба, Андрій Каршко, Володимир Любимов.

В галузі дитячого фольклору (пісні, ігри, забавки) займалися Андрій Куцер, Надія Вархол, Петро Дзяк. (З газети).

DEJINY JAZYKA A JAZYKOVEDA

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

Vývin nášho jazyka od praslovanského obdobia po súčasnosť (stručný prehľad).

1. Slovanské jazyky.
2. Ukrajínčina ako národný jazyk.
3. Starostlivosť o čistotu a spisovnej ukrajínčiny (jazyková kultúra).
4. Náuka o jazyku. Členenie jazykovedy.

VÝKONOVÉ ŠTANDARDY

- **Ovládať delenie slovanských jazykov na východné (ruština, bieloruština, ukrajínčina), západné (slovenčina, čeština, poľština, lužická srbčina), južné (macedónčina, slovinčina, srbčina, chorvátčina, bulharčina).**
- **Charakterizovať pojem jazykoveda. Ovládať členenie jazykovedy (hláskoslovie, lexikológia, tvaroslovie, skladba). Vedieť ich stručne charakterizovať.**

Які мови становлять разом із українською мовою східну групу слов'янських мов?

Які мови становлять разом із словацькою мовою західну групу слов'янських мов?

UKRAJINSKÁ LITERATÚRA

ÚVOD

Vzdelávací štandard z ukrajinskej literatúry pre 5.–9. ročník základnej školy vymedzuje základné učivo, ktoré majú zvládnuť všetci žiaci. Štruktúra tohto štandardu je členená na obsah (obsahový štandard) a požiadavky na vedomosti a zručnosti v 4 kapitolách:

- I. Ľudová slovesnosť, útvary ľudovej slovesnosti
- II. Umelecká literatúra (literatúra konkrétnych autorov)
- III. Teória literatúry
- IV. Odporúčané texty. V tejto kapitole sú spracované príklady exemplifikačných úloh.

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

- Práca s literárnym textom – výrazné čítanie, vnímanie, prežívanie, hodnotenie, analýza, reprodukcia, dramatizácia, prednes.
- Poznatky literárnohistorického charakteru – spisovatelia, ich literárna tvorba, kultúrne tradície, vzťah medzi literatúrou a inými druhmi umenia (hudobná výchova, výtvarná výchova, divadelníctvo). Literárna tvorba ukrajinskej menšiny na Slovensku.
- Poznatky z teórie literatúry – druhy a žánre, štruktúra textu (postava, príbeh, prostredie, pásmo autora, pásmo postáv, členenie na odseky, kapitoly, veršovaná a neveršovaná tvorba), výrazové prostriedky.
- Kultúrne aktivity žiaka – mimočítankové čítanie, práca s literatúrou v knižnici, práca s detskými časopismi, súťaže v prednese, návšteva filmových a divadelných predstavení, literárne exkurzie, vlastná literárna tvorba (v časopisoch, súťaže).

I. Ľudová slovesnosť. Útvary ľudovej slovesnosti

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

- Ľudové rozprávky. Téma. Základná charakteristika tohto útvaru (dobro, zlo, hrdinovia – ľudia, zvieratá, predmety). Umelé (autorské) rozprávky. Spoločné a odlišné črty ľudových rozprávok a umelých (autorských)
- Bájky. Tematika bájok. Ponaučenie v bájkach.
- Legendy.
- Piesne (lyrické, historické, veľkonočné, dožinkové).
- Kalendárno-obradová poézia: vinše, koledy.
- Príslovia, porekadlá, hádanky.
- Balady (charakteristické črty tohto útvaru).
- *Duma*
- Tematika a stavba ľudových piesní. Umelecké hodnoty útvarov ľudovej slovesnosti (obraznosť, rým, rytmus).
- Štruktúra útvarov ľudovej slovesnosti: téma, postavy, príbeh, prostredie, reč autora, reč postáv.
- Jazykové prostriedky (básnické prívlastky, zosobnenie).
- Stavba básne (verš, strofa). Rým, rytmus, opakovanie.
- Deti v literatúre. Ľudia, výsmech ľudských nedostatkov. Príroda v literatúre.

VÝKONOVÉ ŠTANDARDY

Požiadavky na vedomosti a zručnosti žiakov

- Na konkrétnych príkladoch demonštrovať rozdiely medzi ľudovými a umelými rozprávkami (autor, hrdina, prostredie, v ktorom sa dej odohráva), spoločné a odlišné črty v rozprávkach, bájach a povestiach.
- Uviesť príklady (1-2) na každý druh ľudovej slovesnosti.
- Nájsť tie javy a vlastnosti ľudí v bájkach, ktoré autor kritizuje a zosmiešňuje, vyjadriť vlastný názor
- na ne a vyvodit' ponaučenie.
- Jednoducho a stručne charakterizovať ľudské vzťahy, osudy a postavy v baladách, vyvodit' ponaučenie z nich.
- Nájsť charakteristické črty balád (obrazné vyjadrovanie, básnické prívlastky, prirovnania, opakovanie, dej, postavy, okolnosti, čarovné prvky, ponaučenie).
- Uviesť príklady (1-2) na ľudovú a umelú baladu z ukrajinskej literatúry.

II. Umelecká literatúra (literatúra konkrétnych autorov).

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

- Najvýznamnejší predstavitelia ukrajinskej literatúry 18.–19. storočia. Základné údaje o ich živote. Ukážky z ich tvorby. Základná druhová a žánrová charakteristika literárnych ukážok tvorby týchto autorov.

Zoznam autorov (v abecednom poradí):

1. P. Hulak-Artemovs'kyj
2. I. Franko
3. J. Hrebinka
4. M. Kocjubyns'kyj

5. H. Kvitka-Osnovjanenko
6. S. Rudans'kyj
7. V. Stefanyk
8. T. Ševčenko
9. M. Vovčok
10. L. Ukrajinka

- Najvýznamnejší predstavitelia ukrajinskej literatúry 19.–20. storočia. Základné údaje o ich živote. Ukážky z ich tvorby. Základná druhová a žánrová charakteristika literárnych ukážok tvorby týchto autorov.

Zoznam autorov (v abecednom poradí):

1. Bohdan-Ihor Antonyč
2. V. Berežnyj
3. O. Dovženko
4. M. Johansen
5. O. Kolomijec'
6. L. Kostenko
7. M. Kuliš
8. B. Lepkyj
9. O. Oles'
10. B. Olijnyk
11. S. Olijnyk
12. V. Pahyrja
13. D. Pavlyčko
14. M. Steľmach
15. V. Symonenko
16. A. Teslenko
17. M. Tomčanij
18. P. Tyčyna
19. V. Ťuťunnyk
20. S. Vasyľčenko

- Najvýznamnejší predstavitelia zakarpatskej ukrajinskej literatúry 19.–20. storočia. Základné údaje o ich živote. Ukážky z ich tvorby. Žánrová charakteristika literárnych ukážok tvorby týchto autorov. Význam ich tvorby pre súčasnosť.

Zoznam autorov (v abecednom poradí):

1. O. Duchnovyč
2. V. Grendža-Donskyj
3. A. Kralyckyj
4. I. Nevyč'ka
5. O. Pavlovyč
6. M. Pidhirianka
7. S. Sabol (Zoreslav)

- Najvýznamnejší ukrajinskí spisovatelia žijúci na Slovensku po roku 1945. Základné údaje o ich živote. Ukážky z ich tvorby. Základná druhová a žánrová charakteristika literárnych ukážok tvorby týchto autorov.

Zoznam autorov (v abecednom poradí):

1. J. Biss
2. J. Borolyč

3. V. Dacej
 4. M. Drobňak
 5. I. Hryc'-Duda
 6. I. Galajda
 7. S. Hostyňak
 8. F. Ivančov
 9. I. Jackanyn
 10. H. Kocur
 11. V. Konopelec'
 12. F. Lazoryk
 13. S. Makara
 14. M. Nachaj
 15. J. Šelepec'
 16. M. Šmajda
 17. N. Varchol
 18. J. Zbihlej
- Ukážky zo svetovej literatúry spisovateľov (v abecednom poradí):
Zoznam autorov (v abecednom poradí):
1. Ezop
 2. K. H. Flank
 3. W. Disney
 4. P. Dopšinský
 5. J. a W. Grimmovci
 6. R. Kipling
 7. M. Nosov
 8. J. Przymanowski
 9. A. Puškin
 10. M. Rúfus
 11. M. Twain
 12. J. Verne
 13. V. Žukovskij

VÝKONOVÉ ŠTANDARDY

Požiadavky na vedomosti, zručnosti a návyky žiakov

- Mať prehľad o vývinových obdobiach ukrajinskej literatúry od konca 18. storočia až po súčasnosť, vedieť zaradiť osobnosť a literárne dielo do vývinového obdobia.
- Uviesť najvýznamnejších predstaviteľov ukrajinskej literatúry od konca 18. storočia až po súčasnosť v zhode s vymedzeným základným učivom.
- Poznať základné biografické a bibliografické údaje o určených spisovateľoch.
- Uviesť informácie o literárnom diele, resp. ukážky, autor, hrdina, dej: analýza, stručná charakteristika textu (úryvok z románu, poviedky: román, poviedka, cestopis, báseň, činohra): hrdina, postavy, stručná dejová osnova, hodnotenie.
- Stručne charakterizovať jedno samostatne prečítané literárne dielo.
- Nájsť obsahové a jazykové prostriedky literárneho diela: základná myšlienka, téma, postavy – hlavná postava, hrdina (kladný/záporný): dej, stavba, jazykové prostriedky

charakteristické pre konkrétnu ukážku (básnický prívlastok, metafora, zosobnenie, zvukomalebné slová, opakovanie): určiť rým.

- Opísať umelecké reprodukcie v učebniciach, uviesť ich autora, priradiť ich k literárnej ukážke.

Príklady úloh:

- Sturčne popíšte život a dielo autora.
- Vyberte, do ktorej zo skupín patrí autor: básnik, prozaik, dramatik.
- Posúďte, či sa odráža v tvorbe autora doba, v ktorej žil a tvoril.
- Ktoré témy autor najčastejšie spracúva?
- Čo je na tvorbe autora osobitne zaujímavé? Dokumentujte na ukážke z učebnice.

III. Teória literatúry

OBSAHOVÉ ŠTANDARDY

- Literárne druhy a žánre. Lyrika, epika, dráma. Veršovaná, prozaická, dramatická reč (lyrické, epické, dramatické žánre).
Lyrika (prírodná, intímna, spoločenská). Óda, hymna, modlitba, sonet, epitaf, poézia v próze, veršovaná próza. Žánrový synkretizmus (lyricko-epické žánre, autorská balada, poéma, bájka). Bájka. Tematika bajok. Ponaučenie v bajkach. Charakteristické črty v bajkach.
Epika (poviedka, novela, *povist'*, román – sociálny, vedecko-fantastický, historický, autobiografický, denník, reportáž, črta).
Dramatické žánre (dráma, tragédia, komédia, rozhlasová hra, bábková hra)
- Výrazové prostriedky. Trópy (epiteton, metafora, metonymia, prirovnanie, personifikácia, alegória, irónia, synekdocha, hyperbola)
- Rytmické a intonačné prostriedky. Verš, strofa, rým, rytmus, pauza, stopa.

VÝKONOVÉ ŠTANDARDY

Požiadavky na vedomosti, zručnosti a návyky žiakov

- Definovať pojmy lyrika, epika a dráma.
- Znalosť pojmov lyrika, epika, dráma aplikovať na konkrétne literárne texty.
- Definovať literárne žánre viažuce sa k poézii, próze a dráme a znalosť aplikovať na konkrétne diela.
- Definovať základné literárne prostriedky a znalosť aplikovať na konkrétne umelecké diela.

IV. Odporúčané texty

5. ROČNÍK

Vo svete rozprávok

Zvieracie rozprávky:

- Пán Коцькyj
- ✓ Хто такий пан Коцький? Як, на вашу думку, він виглядає?
- ✓ Як жилось йому у лисиці?

Fantastické (čarodejné, čarovné):

- Carivna – žaba
- Try braty

Sociálne:

- Mudra divčyna
- ✓ Склади план казки. За планом розкажи її зміст.
- Pravda i Kryvda

Legendárne:

- Jak Dovbuš stal opryškom
- Dovbuš na jarmarku

Satirické:

- Chytryj najmyt
- Pip i chvora žinka

Autorské:

- Franko – Lys Mykyta
- L.Ukrajinka – Kým núdzu nepoznáš (Bida navčyt’)
- F. Lazoryk – Kazka pro Sonečko-Dobrečko i Moroza-Lychodija
- ✓ Розкажи про бій Сонечка-Добречка з Морозом-Лиходієм, використовуючи слова тексту.
- ✓ Придумай казку про домашні тварини, квіти, шкільні речі.
- V. Žukovs’kyj – Kazka pro Ivana Carevuča ta syvocho vovka
- Rozprávky bratov Grimmovcov v preklade
- ✓ Виходячи з вчинків королівни та Дроздоборода, коротко їх охарактеризуй.
- Prostonárodné rozprávky a povesti P. Dobšinského v ukrajinskom preklade
- Rozprávky M. Rúfusa v ukrajinskom preklade (veršované)
- Rozprávky R. Kiplinga v ukrajinskom preklade
- Rozprávky A. Puškina v ukrajinskom preklade

Ľudová pieseň

- Koly muruvaly bilu Makovyciu
- Oj na hori žyta mnoho
- Žuraveľ
- Po dorozii žuk
- Kačka
- Oj, lene, mij, lene

Kalendárno-obradová poézia

- Koledy
- Nova radist’ stala
- Po vsjomu sviti
- Ščedryk

Vinše

- Vinšujeme vam šťast'a
- Vinčuju vam tu, vinčuju
- Na vašim stoli červena ruža
- ✓ Навчися колядувати, щедрувати та віншувати.
- Rusaľni pisni – podľa výberu (Pryšli mi rusaľa)
- Kupaľni pisni – podľa výberu (A na Jana, na Janočka)
- Žnyvars'ki pisni – podľa výberu (Jak my išly žytko žaty)

Príslovia – podľa výberu.

Porekadlá – podľa výberu.

- ✓ Вивчи напам'ять прислів'я. Які тобі найбільше сподобались?
- ✓ Відрізни прислів'я від приказок:
- ✓ Як хочеш багато знати, треба мало спати.
- ✓ Умій жартувати, але знай, коли перестати.

Hádanky – podľa výberu.

Deti v literatúre

- Taras Ševčenko: Meni trynadciatyj mynalo.
- ✓ На які частини можна поділити цей вірш. Про що говориться в кожній частині? Назви кожную частину.
- Vorys Hrinčenko: Hrysko.
- ✓ Розкажи про Грицька: чому він був веселий і радісний, куди вирішив піти і чому.
- ✓ Розкажи про своє ставлення до героїв, з ким ти співчуваєш. Чому?
- Mychajlo Kosiubynskij: Jalynka.
- ✓ Уяви себе на місці Василька. Розкажи від свого імені все, що пережив Василько в лісі. Що допомогло йому врятуватися?
- Jevhenija Jarošyns'ka: Najbiľšyj skarb.
- ✓ Уважно прочитай оповідання. Чим це оповідання нагадує казку?
- ✓ Назви дійові особи оповідання. Що ти про них дізнався?
- Oleksandr Oles': Jalynka.
- Iryna Nevyc'ka: výber z diela Pryhody Matija Kukulky (Jak Matijko kuryv, Pikolo Matijko obsluhovuje hostej)

6. ROČNÍK

Ukrajinská ľudová slovesnosť

Lyrické piesne. Historické piesne. Balady. Legendy. *Duma*

- ✓ Прочитай ліричні пісні. Розкажи, про що в них співається.
- ✓ Про що розповідається в історичних піснях?
- ✓ Запиши історичні пісні, які побутують у твоєму селі.

Ukrajinské piesne-balady

- Oj, ne chody, Hrycju

- Oženyła maty nevoleju syna
- ✓ Перекажіть зміст балад.

Umelecké balady

- T. Ševčenko: Lileja
- L. Borovykovs'kyj: Marusja
- P. Hulak-Artemovs'kyj: Rybalka

Duma

- Duma pro kozaka Holotu
- ✓ Коли виникла дума. Про які події розмовляється в думах?
- ✓ Що таке „речитатив“?
- ✓ Хто виконував думи?
- ✓ Яке значення вони мали для слухачів?

Legendy

- Lileja
- Jak Ševčenko carja vsijeji Rosiji obviv kruh paľcja
- Jak Franko šandariv obduryv
- Zaprovadžeňna soldatčyny na Ukrajinі
- Zaporožci za Dunajem
- a iné podľa výberu

Svet bájok

- Ezop. Chliborobovi dity.
- ✓ Як повчив Хлібороб своїх дітей?
- Hryhorij Skovoroda: Zozul'a ta Drizd.
- ✓ Перекажи сюжет байки. Визнач дійових осіб.
- ✓ Які повчання впливають із цієї байки?
- Jevhen Hrebinka: Vedmežyj sud a iné
- ✓ Які персонажі виступають у байці? Охарактеризуй їх.
- ✓ Котрі хижі і котрі свійські тварини? Які людські риси властиві їм?
- ✓ Яке повчання із цієї байки?
- ✓ Зверни увагу на мову байки. Чому багато російських слів у байці?
- Leonid Hlibov: Osel i Solovej a iné
- ✓ Між ким відбувається діалог? Яке відношення має Осел до співу?
- ✓ Яка мораль байки і в яких словах виражена?
- Iryna Nevyc'ka: Sova i Orel.
- Levko Borovykovs'kyj: Metelyk
- Klym a iné
- P. Hulak-Artemovs'kyj – podľa výberu
- ✓ Прочитай байки, визначте мораль. Скажи, чи вони промовляють до нас і сьогодні.
- ✓ Яку людську рису засуджує автор?

Človek a príroda

- Taras Ševčenko: Reve ta stohne Dnibr šyrokyj.
- ✓ Які явища природи зображені в першій, другій та третій строфах?

- Fedir Lazoryk: Ľubľu tebe, rідnyj kraju.
- ✓ Що любить поет у рідному краї?
- ✓ За що любить свій край? В яких рядках висловлена головна думка вірша?
- Oksana Ivanenko: Pupačka
- ✓ Які дійові персонажі виступають у творі?
- ✓ Що можеш сказати про пупавку, яка вона була?
- Ivan Hryc'-Duda: Naprovesni

Deti v umeleckej literatúre

- Taras Ševčenko: Učitiesia, dity moji.
- ✓ Які важливі думки втілені в цьому вірші?
- ✓ Чому важливо „чужому навчатись й свого не цуратись“?
- ✓ Чи любиш гордитись ти своєю рідною мовою?
- ✓ Яка роль гумору в наведених творах?
- Stepan Olijnyk: Ledar-brechunec.
- Panas Vysykan: Za ščo mene lopuchom draznyly
- Hryhorij Ťuťunnyk: Klymko
- ✓ Розкажи про життя Климка
- Mykola Nosov: Neznajko na ostrovi Durniv
- Mykola Trublajini: Volochan
- ✓ Розкажи, де відбувається дія.
- ✓ Розкажи якісь вам відомі пригоди з собаками.
- ✓ Чому собаки називають найкращим другом людини? Як до них треба ставитись?

Historická poviedka

- Anatolij Kralic'kyj: Kňaz' Laborec'
- ✓ Про яку історичну добу розповідається у творі? Що підтверджує це? Який твір називається історичним?

7. ROČNÍK

Svet dospievajúcich detí

- Taras Ševčenko. I vyris ja na čužyni
- ✓ Які враження залишилися у поета після перебування у селі, в якому він народився?
- ✓ Які епітети вживає Шевченко, щоб змалювати тяжке становище селян-кріпаків.
- Marko Vovčok: Horpyna
- ✓ Розкажи, якими словами автор характеризує Горпину?
- ✓ Знайди і випиши епітети, порівняння, фразеологізми.
- ✓ Що, на твою думку, найбільше хвилює читача в цьому оповіданні?
- Vorys Hrinčenko: Olesja
- ✓ Про які події розповідає дід Данило Олесі і Михайлику?
- ✓ Чи для нас Олеся і Михайлик прикладом у житті?
- Panas Muryj: Duťači lita (úryvok z románu Chiba revuť voly, jak jasla povni?)
- ✓ Розкажи, як поведився малий Чіпка. Які риси характеру в ньому проявилися?
- ✓ Випиши епітети, метафори і порівняння, за допомогою яких глибше розкриваються риси характеру Чіпки.

- Mykola Gogol': Taras Bul'ba
- ✓ Чим є повчальною для нас ця повість?
- Mark Tven: Pryhody Hekľberri Finna
- ✓ Про кого розповідається в уривку?

Krása rodného kraja

- Fedir Lazoryk: Ridnij Makovyci
- ✓ Уважно прочитай вірш, вдумайся в його слова. Які почуття виражає поет у цьому вірші? Як називає свій край?

Люблю тебе, рідний краю

Люблю тебе, рідний краю,
Верховину милу,
В тобі, краю, відчуваю
Я чарівну силу.

Люблю гори і долини,
В них сопілка грає,
Люблю сестри-полонини,
Де вівчар співає.

- ✓ Хто автор наведеного вірша?
- ✓ Яка лірика представлена у вірші?
- ✓ Назвіть римування у вірші.
- Sergej Makara: Povist' junych lit
- ✓ Що є для поета чарівним, рідним, таємничим?
- ✓ Чому для поета „кожна стежка – повість юних літ”
- ✓ Визнач головну думку вірша.
- Vitalij Konopelec': Jeseň. Zima
- ✓ Які слова допомагають відтворити непривітну картину осені та зими?
- Il'ja Galajda: Kolyskova pisňa
Pisňa pro matir
Horobci
- ✓ Виразно прочитай вірш.
- ✓ Які зміни в природі говорять про прихід весни?
- ✓ Для відповіді використай слова з вірша.
- ✓ Чому шанує автор горобців?
- ✓ Яка строфа дає на це відповідь?
- Slovo pro žajvoronkiv
- ✓ Прочитай вдумливо текст.
- ✓ Які настрої, почуття виражає автор? Для відповідей використай слова з тексту.
- ✓ Як автор ставиться до природи, до рідної землі? Які слова вживає при їх описі?
- Ivan Hruc'-Duda: Pole
- Stepan Hanuščyn: Medal'
- ✓ Перекажи зміст оповідання.
- ✓ Що ти знаєш про Словацьке національне повстання з кінофільмів, прочитаних книжок, розповідей учасників війни та партизанського руху?

- Justyna Mařašovská: Hory naši, hory...
- Jozef Šelepec: Osiň.
- ✓ Які ознаки осені змальовано у вірші?
- ✓ Які почуття і думки виражає поет?
- ✓ Досліди ритмічну будову вірша.
- Marijka Pídhirianka: Spívanka pro míciaci
Уважно прочитай вірш. Використавши свої спостереження в природі, поясни назви місяців. Порівняй їх назви з назвами на діалекті твого села. Humor v literatúre. Výmeh ľudských vlastností
Literárne diela S. Rudanského, O. Vyšni.

8. ROČNÍK

Poézia

Prírodná lyrika. Intímna lyrika. Spoločenská lyrika. Ódy. Hymny. Modlitby

Prírodná lyrika

- Sydír Vorobkevyč: Večír
- ✓ Який настрій викликав у тебе цей вірш? Що принесло естетичну насолоду?
- Bohdan Lеркуj: Karpaty
- ✓ Які почуття висловлює поет у вірші?
- ✓ Знайди епітети, порівняння і метафори, якими поет передає своє замилювання природою Карпат.
- ✓ Спробуй за допомогою художньої мови розповісти про гори, які оточують твоє місто або село.
- Pavlo Tučyna: Svitaje
- ✓ Скажи, чи тобі довелося спостерігати світанок, які настрої та почуття викликав він у тебе?
- Mychajlo Steľmach: U došč
- ✓ Які настрої та почуття викликає у тебе вірш „У дощ“?
- ✓ За допомогою яких відомих тобі художніх засобів поет зображує дощ?
- Josyf Šelepec': Na luci
- ✓ Знайди художні засоби, за допомогою яких поет виразив своє замилювання красою рідного краю.
- ✓ До якого жанру лірики належить цей вірш? Доведи своє твердження.

Intímna lyrika

- Lina Kostenko
- Oleksandr Oles'
- Dmytro Pavlyčko
- Vasyl' Stus
- Ivan Drač

Spoločenská lyrika

- Stepan Sevastian-Sabol (Zoreslav)

Óda

- Borys Olijnyk: Oda muzyci
- ✓ Прочитай оду Б. Олійника і скажи, які роздуми і почуття збудила у тебе ця ода?
- ✓ Як ти розумієш зміст першої строфи? Що єднає музика?

Гімна

- Hymn Slovac'koi Respubliky
- ✓ Вивчи напам'ять гімн Словацької Республіки та пригадай його мелодію.
- ✓ Хто написав текст гімну „Nad Tatrou sa blýska“, в якому році та на мелодію якої пісні?
- ✓ Що розповідається у гімні? До чого закликає гімн?
- ✓ Назви державні свята, урочисті церемонії та інші акти, при яких виконується гімн Словацької Республіки.
- Hymn Ukrajiny
- ✓ Прочитай гімн України, задумайся над його змістом.
- ✓ Прочитай текст про історію створення національного гімну України й перекажи його своїми словами.
- Ivan Franko: Vičnyj revolucioner
- Taras Ševčenko: Zapovit

Modlitby

- Otče naš
- ✓ До кого звернена молитва „Отче наш...“ хто в ній возхваляється, що молящий просить від Бога?
- ✓ Де і коли виконується молитва „Отче наш...“?
- Taras Ševčenko: Molytva
- ✓ До кого звертається Шевченко у своїх молитвах і чого він просить?
- ✓ Чим відрізняються молитви Шевченка від молитви „Отче наш...“?
- Mykola Lysenko: Molytva
- Stepan Sevastian-Sabol (Zoreslav): Molytva

Próza

- *Opovidaňňa* (Poviedka). *Novela. Povist'. Román. Denník.*
- *Opovidaňňa*
- Archyp Teslenko: Nauka
- ✓ Прочитай оповідання і розкажіть його зміст. Чому оповідання називається „Наука“?

Novela

- Vasyľ Stefanyk: Katrusja
- ✓ Розкажи про умови життя Катрусі та її родини.
- ✓ Охарактеризуй інших персонажів новели (сусіда Миколу, стару Іваниху).
- Hryhir Ťuťunnyk: Lasočka

Povisti

- Jurij Fed'kovyč: Try jak ridni braty
- Iryna Nevyc'ka: Darunok
- ✓ Прочитай і перекажи зміст уривка з повісті І. Невицької „Дарунок“.

- ✓ Наведи приклади подібних вчинків людей, яких ти знаєш або про яких ти читав у газетах.

Romány

- Мучајло Томчаніј: Braty
- ✓ Чому М. Томчаній назвав свій роман „Брати“? Обґрунтуйте свою відповідь.
- ✓ Що є спільного в долі Павла і Михайла? Знайди в тексті місце, де подається їх зовнішній опис.

Мучајло Šmajda: Lemky

- ✓ Прочитай уривок роману М. Шмайди „Лемки“ й перекажи його зміст.
- ✓ Схарактеризуй Юрка. У кого він служив і кого любив? Чому Юрко не міг одружитись з Анцею? Як склалася дальша доля Юрка?
- ✓ Що ти знаєш про Краснобрідський монастир й одпусти, які відбувались у ньому щороку?

Denník

- Oleksandr Dovženko: Uryvky z ščodennyka
- ✓ Про що розповідає Довженко в своєму щоденнику, кого він згадує та над чим задумується?
- ✓ Знайди місце в щоденних записках Довженка, які свідчать про його переживання за долю України й українського народу.
- Fedir Lazoryk: Iz ščodennykovyuch zapysiv
- ✓ На підставі біографічної довідки та щоденних записів з 1939 року розкажи, про який період в житті Ф. Лазорика йдеться.

Dramatická tvorba

- Pjesa.
- Jeva Biss: Ester
- ✓ Хто була Естер і чому селяни намагались врятувати її? Чи всі селяни однаково ставились до Естер?
- ✓ Знайди в словнику значення слова „голокауст“ та розповідай про його наслідки в Словаччині.

Dramatická poéma

- Oleksandr Oles': Nič na polonyni

Komédia

- Mykola Kuliš: Myna Mazajlo
- Oleksandr Kolomijec': Faraony

Scenár

- Oleksandr Dovženko: Ukrajina v ohni
- ✓ Який період в житті українського народу зображено в кіноповісті О. Довженка „Україна в огні“?

9. ROČNÍK

Ukrajinská literatúra na konci 19. a začiatku 20. storočia.

Paródia, irónia a satira. Intímna lyrika. Poézia v próze

Paródia, irónia a satira.

- Ivan Kotľarevs'kyj: Enejida

Intímna lyrika

- Oleksandr Oles': Z žurboju radist' obňalas
- ✓ Провісником чого став цей вірш?
- ✓ Вивчи його напам'ять.
- V žurbi ja soncju ne radiju
- O, prynesit' jak ne nadiju
- ✓ Які почуття і бажання виражає поет у віршах?
- ✓ Визнач спосіб римування одного з віршів.
- Chto zberih ħubov do kraju
- ✓ Передай зміст вірша своїми словами.
- ✓ Визнач головну думку вірша.
Tvoji oči - tychuj večir
Skoro sonce zasmijet'sja
Odu ja ħubuv za veselist'
- Stepan Vasyľčenko: Svekog
- ✓ Найди в тексті і прочитай опис Василька.
- ✓ Перекажи зміст оповідання, використовуючи слова тексту.

Ukrajinská literatúra 20. storočia – novitňna literatura

- *Opovidaňňa*, social'no-pobutova povist', humoreska, spoločenská, prírodná a intímna lyrika, sonet, črta (*narys*), epitaľ, vedecko-fantastická literatúra.
- Opovidaňňa
- Mychajlo Johansen: Sobaka Džan
- ✓ Про що розповідається в оповіданні?
- ✓ Використовуючи слова з тексту, розкажи про Джана. Якими епітетами можна його охарактеризувати?
- ✓ Розкажи, як ви ставитеся до тварин.

Ivan Bahmut: Šmatok pyroha

- ✓ На основі прочитаного склади коротку характеристику Миколки. Яке твоє ставлення до нього?
- *Social'no-pobutova povist'*
- Mychajlo Steľmach: Husy – lebedi leťat'

Spoločenská, prírodná a intímna lyrika

- Lina Kostenko: Doľa
- ✓ Яку Долю вибрала собі авторка?
- ✓ Визнач головну думку вірша.

Kobzar spivav u pusteli Kosaralu
Sami na sebe dyvľat'sja lisy
Krasyyva osiň vyšyvaje kleny
Rozkažu tobi dumku tajemnu

- ✓ До якого виду лірики належить кожен з цих віршів?
- ✓ Один із віршів вивчи напам'ять.
- Valentyn Vyčko: Ty dumaješ, derevam ne bolyt'?
- Vasyľ Symonenko: Ty znaješ, ščo ty – ģudyna
- ✓ Вдумливо прочитай вірш.
- ✓ В яких словах виражена головна думка вірша? Прочитай ййго и прокоментуй.
- Ģudy – prekrasni
- Hрудоčka zemli
- ✓ Прочитай вірш мовчки, вдумайся в ййого зміст. Що автор називає „грудочкою землі“?
- ✓ Якими словами автор виражає свою вірну любов до рідного краю?

Humoreska

Ivan Kovtun: Narjača natura

- ✓ Чому оповідання називається „Гаряча натура“?
- ✓ Що засуджує і чому вчить нас це оповідання?

Sonet

- Dmytro Pavlyčko: Chlib
Husy
Smereky
Dva koľory
- Ivan Franko – výber zo zbierok Voľni sonety a Ģuremni sonety

Črta

- Vasyľ Pahyrja: Skul'ptor Olena Mondyč

Epitaf

- Vasyľ Symonenko-satirické epitafy

Vedecko-fantastická povist'

- Vasyľ Berežnyj: Efemeryda kochaňňa
- ✓ Прочитай рядки, які підтверджують, що твір є фантастичний.
- ✓ Яка непередбачена подія сталася у місті? Як реагували на це ййого жителі?

Ukrajinská povojnová literatúra na Slovensku

- Jurko Borolyč: Mandrivka drotaryka Ivana Projdysvita
- ✓ Розкажи про життя Іванової родини.
- ✓ Чим приваблива була професія дротаря для наших предків?
- ✓ Знайди у творі порівняння, прислів'я.
- Ivan Macyns'kyj: Ģuds'ka pamjat'
Ukrajins'ka mova
Bez množyny

Trasoju istoriji
Skažeš Duchnovyč
Poezija

- ✓ Яке значення в житті людини відіграє пам'ять?
- ✓ Що таке історична пам'ять? Чому кажуть, що без минулого нема майбутнього?
- ✓ У чому був сенс життя колишніх русинів-українців? В чому він тепер?
- Stepan Hahuščun: Včenyj pacijent
- ✓ Опиши, як виглядав пацієнт.
- ✓ Чи існують люди, які не вміють цінувати час інших? Як ти цінуєш свій і чужий час?
- Il'ja Galajda: Materyns'ke slovo
- ✓ Які порівняння вживає поет до слова?
- ✓ Звідки беруть свої коріння слова?
- Serhij Makara: Bažañña
 Rozprjahajte, chlopci, koni
 Chto z nas uže skazav svoje ostañnje slovo?
 Ljublju ridnu movu
 Do brativ
- ✓ Про яке заповітне бажання говорить поет?
- ✓ Подумай і скажи, чому людська совість не мала би мовчати.
- Stepan Hostyňak: Z toho j počynajeť'sja molytva
 Obicjanka obicjaľ'nyka
 Roslynnyj himn
 Nevydymyj horb
 Elehijna obicjanka
 Predsmertna molytva svjaščennyka, ale j budytel'a Oleksandra
 Duchnovyča
 Hen, za mistom, u nediľu z synom
- ✓ Вдумайся у зміст вірша „З того й починається молитва“ і скажи, про який „золотощедрий урок“ йдеться ?
- ✓ Які кольори домінують у вірші „Рослинний гімн“ і що вони символізують?
- ✓ Чим приваблива неділя за містом? Знайди у вірші метафори.
- Mychajlo Drobňak: Dub
 Sinokosy
 Zuma
 Ščedryj večir
 Ne berit' nadiju ľuďam
 Moje selo! Najkrašče v sviti!
 Myht'at' chvylyny
- ✓ До кого прирівнює поет дерево? Що обидва бачили на своєму віку? Передай це словами поета.
- ✓ Які зимові моменти захоплюють поета у вірші „Зима“? Знайди і поясни метафори.
- ✓ Розкажи про щедровечірні звичаї, описані поетом, та про свої враження від цього свята.
- Hanna Kocur: Slovo
 Janyčars'kyj motyv
 Spovid'
 Serce

Pytaňňa
Virnist'
V zelenomu tumani marevo
Vdoma

- ✓ Що все втілюється у „слові“, на думку поетеси?
- ✓ Якими епітетами називає авторка „слово“?
- ✓ Знайди у словнику значення слова „яничар“.
- ✓ Прочитай вірш „Серце“. Що символізує у поетеси „серце вогняне“?
- ✓ Як передає поетеса своє враження від зустрічі з домівкою?
- Ivan Jackanyn: Duša v maleňkomu kaštani
- ✓ До якої важливої проблеми в нашому житті торкається письменник у оповіданні?
- ✓ Яке значення мають дерева в екосистемі?
- ✓ Що несе з собою нищення природи?
- Poézia M. Ňachaj, M. Drobňaka
- Romány a poviedky V. Daceja
- F. Ivančov: výber z diela Zapysky vjazňa

Odporúčania na využívanie štandardov

Výstupný vzdelávací štandard s exemplifikačnými úlohami z ukrajinského jazyka a literatúry pre základné školy ako vstupný vzdelávací štandard pre gymnáziá a stredné odborné školy bol prehodnotený a schválený metodikmi ukrajinského jazyka. Vzdelávací štandard stanovuje základné učivo a požiadavky na vedomosti a zručnosti žiakov, pomáha učiteľovi určiť vopred priority predurčené štandardom, ale nepredpisuje spôsob, ako ich dosiahnuť, preto nezväzuje učiteľovi ruky. Vedeniu školy umožní internú kontrolu vedomostí žiakov a pri príprave didaktických testov. Predmetovej komisii pomôže tým, že sa môže o štandard opierať pri adaptácii pedagogických dokumentov na podmienky školy. Štátnej školskej inšpekcie poskytne zistiť dosiahnutú úroveň vzdelania v jednotlivých školách, pretože v štandarde je určené, ktoré požiadavky žiak môže zvládnuť po prebratí určitého tematického celku a ktoré po absolvovaní celého učiva.

Autor: Mgr. Mária BELEJOVÁ

Koordinátor a recenzent: PaedDr. Renáta SOMOROVÁ